T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ATASÖZÜ VE DEYİMLER BAĞLAMINDA TÜRKÇE ÖĞRETİM KAYNAKLARININ İNCELENMESİ

GÜLÜMSER ÇETİN

Danışman
Doç. Dr. Cihan ÇAKMAK

MANİSA-2023

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ATASÖZÜ VE DEYİMLER BAĞLAMINDA TÜRKÇE ÖĞRETİM KAYNAKLARININ İNCELENMESİ

GÜLÜMSER ÇETİN

Danışman
Doç. Dr. Cihan ÇAKMAK

MANİSA–2023

Tez Veri Giriş ve Tez Yayınlama İzin Formu

Bu sayfaya Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden alınan ***"Tez Veri Giriş ve Yayınlama İzin Formu"*** konulacaktır. (Tezin CD'ye çekilmiş pdf formatında bu belge yer almayacaktır.) https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ bağlantısındaki belge doldurularak 3 adet çıktısı alınıp imzalanacak; bunlardan biri Enstitüye teslim edilecek olan tez nüshasına konulacak; kalan iki kopya ise Enstitüye teslim edilecektir

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Atasözü ve Deyimler Bağlamında Türkçe Öğretim Kaynaklarının İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28/12/2023

Gülümser ÇETİN

İmza

ÖZET

ATASÖZÜ VE DEYİMLER BAĞLAMINDA TÜRKÇE ÖĞRETİM KAYNAKLARININ İNCELENMESİ

Dil ve kültür; tüm devletlerin, milletlerin ve medeniyetlerin var olmasını, geleceğe ulaşmasını, varlığını devam ettirmesini sağlayan ve birbirini tamamlayan en temel iki unsurdur. Dil, söz konusu millete ait kültürel ögeleri barındıran ve bu ögelerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan önemli bir araç ve millî bir kimliktir. Dil öğretiminde kültürel ögelerin kullanımı önemlidir. Bir toplumun kültürünü öğrenmenin o toplumun dilini öğrenmeyi de olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Buna istinaden Türkçedeki atasözü ve deyimler Türk dilinin yapısal özelliklerini, dil bilgisi kurallarını ve kültürel özelliklerini yansıttığı için Türk kültürünü öğrenmenin Türk dilini öğrenmeyi olumlu etkilediği söylenebilir.

Bu çalışmanın amacı Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ve Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) İlkokul 3. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarını atasözü ve deyimler bağlamında incelemektir. İlk etapta Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ve ilkokul 3. sınıf ders ve çalışma kitaplarında yer alan atasözü ve deyimler tespit edilmiş daha sonra bu setlerde ve kitaplarda yer alan kültürel ögeler incelenerek Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ile MEB İlkokul 3. sınıf ders ve çalışma kitaplarında tespit edilen atasözü ve deyimlerin öğretim yöntemleri karşılaştırılmış ve bu ögelerin ne sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Çalışma, nitel bir araştırma deseni olan doküman analizi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın başında incelenecek kitap ve kaynaklar seçilip literatür taraması yapılarak araştırma verilerine ulaşılmıştır. İlk başta kitaplar ve CD'ler incelenerek atasözü ve deyimler tespit edilmiş, daha sonra bu atasözü ve deyimler ''Kaynak Türü (Kitap)-Seviye/Sınıf Seviyesi-Tür-Ögeler-Ünite-Sayfa Numarası'' ekseninde tablolaştırılarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda, incelenen kaynaklarda yer alan atasözü ve deyimlerin kazanımlara ve öğrenci seviyelerine uygun olarak verildiği fakat atasözlerinin deyimlere oranla yetersiz sayıda olduğu, ünitelere eşit dağıtılmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Atasözü, Deyim, Türkçe Öğretimi, Kültür, Dil, Kültür Aktarımı.

ABSTRACT

EXAMINATION OF TURKISH TEACHING RESOURCES IN THE CONTEXT OF PROVERBS AND IDIOMS

Language and culture; They are the two most fundamental elements that complement each other and enable all states, nations and civilizations to exist, reach the future and continue their existence. Language is an important tool and a national identity that contains the cultural elements of the nation in question and ensures that these elements are transferred to future generations. The use of cultural elements in language teaching is important. It is thought that learning the culture of a society can positively affect learning the language of that society. Based on this, it can be said that learning Turkish culture positively affects learning the Turkish language, as proverbs and idioms in Turkish reflect the structural features, grammatical rules and cultural characteristics of the Turkish language.

The aim of this study is to examine Yedi Iklim Turkish Teaching Set (B1-B2) prepared by Yunus Emre Institute and the Ministry of National Education (MEB) Primary School 3rd grade Turkish textbooks and workbooks in the context of proverbs and idioms. In the first stage, the proverbs and idioms in the Yedi Iklim Turkish Teaching Set (B1-B2) and primary school 3rd grade course and workbooks will be determined, and then the cultural elements in these sets and books will be examined and the Yedi Iklim Turkish Teaching Set (B1-B2) will be examined. The teaching methods of proverbs and idioms found in MEB Primary School 3rd Grade textbooks and workbooks were compared and it was determined how frequently these elements were used.

The study was carried out with document analysis, which is a type of qualitative research. At the beginning of the study, the books and sources to be examined were selected and the research data was obtained by scanning the literature. At first, proverbs and idioms were identified by examining books and CDs, and then these proverbs and idioms were analyzed by tabulating them on the axis of "Source Type (Book)-Level/Class Level-Genre-Elements-Unit-Page Number".

As a result of the research, it was determined that the proverbs and idioms in the examined sources were given in accordance with the achievements and student

levels, but the number of proverbs was insufficient compared to the idioms and they were not distributed equally to the units.

Keywords: Proverb, Idiom, Turkish Teaching, Culture, Language, Culture Transfer.

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında bana destek olan, bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren, bilgi ve tecrübesi ile lisansüstü öğrenim hayatımın tüm zorlu aşamalarında maddi manevi her yönden yardımcı olan ve desteğini hiç eksik etmeyen danışman hocam Sayın Doç.Dr. Cihan ÇAKMAK'a, yüksek lisans eğitimim sırasında yardımlarını, bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen bütün hocalarıma şükranlarımı sunarım.

Öğrenim hayatım boyunca beni maddi ve manevi olarak destekleyen ve hep yanımda olan aileme yürekten teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimimde daima bana destek olan değerli arkadaşım Ahmet ATABAK'a teşekkürlerimi sunarım.

Gülümser ÇETİN

Manisa 2023

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ…….....III

ÖZET……..IV

ABSTRACT……V

TEŞEKKÜR…….Vİİ

İÇİNDEKİLER……...Vİİİ

KISALTMALAR DİZİNİ…….Xİ

TABLOLAR LİSTESİ…….Xİİ

GRAFİKLER LİSTESİ……Xİİİ

YEMİN METNİ……..III

ÖZET……..iv

1. GİRİŞ…….1

BİRİNCİ BÖLÜM……3

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ……..3

1.1. Araştırmanın Amacı……...……3

1.2. Araştırmanın Alt Amaçları…….…...3

1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi…….4

1.4. Araştırmanın Varsayımları…….5

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları……..5

1.6. Dil ve Kültür……..6

1.6.1. Dilin Tanımı ve Kapsamı……6

1.6.1.1. Dünya Dilleri Arasında Türkçenin Yeri ve Önemi……...9

1.6.2. Ana Dil……..10

1.6.3. Ana Dili…….10

1.6.4. Kültürün Tanımı ve Kapsamı……11

1.6.5. Dil-Kültür İlişkisi……..15

1.6.6. Kültür Aktarımı…….16

1.6.7. Yabancı Dil Öğretimi ve Kültür Aktarımı……17

1.7. Türkçe Öğretimi……..18

1.7.1 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Tarihçesi……18
1.7.1.1. Kök Türk ve Kök Türk Öncesi Dönemde Yabancılara Türkçe Öğretimi……..19
1.7.1.2. Uygur Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi……..19
1.7.1.3. Karahanlı Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi…….20
1.7.1.4. Kıpçak Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi…….21
1.7.1.5. Selçuklu Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi……...22
1.7.1.6. Çağatay Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi……23
1.7.1.7. Osmanlı Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi……...23
1.7.1.8. Cumhuriyet Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi……..24
1.7.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Yöntemleri……..24
1.7.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar……32
1.8. Atasözü ve Deyim……34
1.8.1. Atasözü……..34
1.8.2. Deyim……37
1.8.3. Türkçe Öğretiminde Atasözü ve Deyimler……38
1.9. İlgili Araştırmalar……40
1.9.1. Makaleler……...40
1.9.2. Tezler……42
İKİNCİ BÖLÜM……45
YÖNTEM……45
2.1 Araştırmanın Modeli……45
2.2. Veri Toplama Araçları……45
2.3. Araştırma Sürecinin İşleyişi……45
2.4. Avrupa Ortak Ölçüt Çerçevesi (Aoöç) Seviyelere Göre Dil Yeterlikleri……....46
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM……....53
BULGULAR……..53
3.1. Türkçe Öğretim Kaynaklarında Atasözü ve Deyimler……53
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM……..63
SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER……..……61
4.1. KAYNAKÇA ……... ……..……68
4.2. EKLER……77

KISALTMALAR DİZİNİ

AOÖÇ	Avrupa Dilleri Ortak Öneriler Çerçevesi
CEFR	Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı
ÇEV	Çeviren
DEDAM	Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
DİLMER	Dil Öğretim Merkezi
FÜSEM	Fırat Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi
HÜDİL	Hacettepe Üniversitesi Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TÖMER	Türkçe Öğretim Merkezi

EKLER LİSTESİ

Ek-1: Yedi İklim B1 Seviyesi Kaynaklarda Yer Alan Atasözü ve Deyimler

Ek-2: Yedi İklim B2 Seviyesi Kaynaklarda Yer Alan Atasözü ve Deyimler

Ek-3: MEB İlkokul 3. Sınıf Kaynaklarda Yer Alan Atasözü ve Deyimler

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Hint-Avrupa Dilleri

Tablo:2 Yapı Bakımından Diller

Tablo :3 Seviyelere Okuma Becerisi Yeterlikleri

Tablo 4: Seviyelere Göre Dinleme Becerisi Yeterlikleri

Tablo 5: Seviyelere Göre Yazma Becerisi Yeterlikleri

Tablo 6: Seviyelere Göre Diyalog Kurma Becerisi Yeterlikleri

Tablo 7: Seviyelere Göre Sözlü Anlatım Becerisi Yeterlikleri

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Yedi İklim B1 Seviyesi Ünitelere Göre Atasözü ve Deyimlerin Dağılımı

Grafik 2: Yedi İklim B2 Seviyesi Ünitelere Göre Atasözü ve Deyimlerin Dağılımı

Grafik 3: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Kitaplarında yer Alan Atasözü ve Deyimlerin Ünitelere Göre Dağılımları

Grafik 4: Ünitelere Göre Kaynak Kitaplardaki Atasözlerinin Dağılımı

Grafik 5: Ünitelere Göre Kaynak Kitaplardaki Deyimlerin Dağılımı

1. GİRİŞ

İlk insandan bu yana bireyler ve toplumlar birbirleriyle sürekli iletişim ve etkileşim halindedir. İletişim kurma ve derdini başkalarına anlatma bir ihtiyaçtır. İnsan, doğası gereği iletişim kurmaya ihtiyaç duyar. İletişim sayesinde insanlar olayları, durumları ve düşünceleri karşı tarafla paylaşma ve karşılıklı değerlendirme fırsatı bulurlar. Yalnızca kendi bilgi ve düşüncelerini karşısındakilere aktarmakla kalmaz başkalarının tecrübe, bilgi ve düşüncelerinden de faydalanırlar. Bu açıdan bakıldığında iletişim karşılıklı etkileşim ve paylaşımı sağlar. İnsanlar ve toplumlar arasındaki kişisel, sosyal, siyasi ve diplomatik bütün ilişkilerin temeli iletişime dayanır. Bu sebeple insan ve toplum ilişkilerinin sağlamlığı güçlü ve etkili bir iletişime bağlıdır.

İnsanın yaşamını devam ettirebilmesi için deneme yanılma yöntemlerinden faydalanarak aklını kullanması ve öğrenmesi, öğrendiklerini de gelecek kuşaklara aktarması gerekmektedir. Bu sebeple iletişim kurma ilk insandan bu yana bir ihtiyaç ve gereklilik olmuştur.

İyi bir iletişim ve ikna yeteneği ile tarihte birçok sosyal ve siyasi olay çözülmüş, istenilen yönde sonuçlara ulaşılmıştır. Etkili bir iletişim dünyada tüm alanlarda ve mesleklerde önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenlik mesleği ele alınırsa; öğretmenin öğrencilerle olan iletişimi ve bu iletişimin kalitesi öğrencilerin motivasyonunu ve akademik başarısını etkilemektedir. Öğrenme-öğretme sürecinde öğretmenin diksiyonu, kelime hazinesi, ses tonu ve vurgusu, sınıf içindeki hareketleri, duruşu ve öğrencilerle göz teması kurması iletişimde önemlidir. Tüm bunlar öğrencilerin konuları daha iyi anlamalarında önemli bir rol oynar. Öğretmenin iletişim şekli ve davranışları öğrenci davranışlarını, öğrenme-öğretme sürecini, eğitim ve öğretim sistemini etkilemektedir. Süreçte öğretmenin konuları bilmesinin yanında eğitim sürecinde öğrencilerle kurduğu iletişim de önemli rol oynamaktadır.

İletişim kurmanın en etkili ve kolay yolu dildir. Bir toplumun dilini öğrenmek yalnızca o dilin kurallarını ve kelimelerini öğrenmek, o toplumun bireyleriyle iletişim kurmak değil, aynı zamanda o toplumun kültürünü, sanatını yaşayış ve düşünce tarzını da öğrenip o toplumun bilim, sanat, kültür ve eğitim alanlarında da bilgi sahibi olmaktır. Çünkü bir dilin ögeleri, kuralları ve kullanımı o dilin kültürel ögelerini de içinde barındırır. Bu sebeple dil ile kültür birbiriyle ilişkili kavramlardır. Bir dilin

öğretimi aynı zamanda o dile sahip olan toplumun kültürünün öğretimi anlamına da gelmektedir. Bununla birlikte yabancı dil öğrenen bir birey o dilin kültürünü de öğrenirse o dili anlaması ve öğrenmesi kolaylaşır ve dil daha anlamlı hale gelir. Dünyadaki hemen hemen tüm toplumlar etkileşim halindedir ve bu yüzden bir toplum dünyayı ve dünyadaki diğer toplumları etkiler.

Son yıllarda öğrenen ve konuşan sayısının artması ile Türkçe, öğrenilmek istenen bir dil olmuş, bunun sonucunda da Türkçenin ikinci bir dil olarak öğretilmesine ihtiyaç duyulmuştur (Şengül, 2014: 325). Bu ilgi ve ihtiyacın artmasıyla Türkçe öğretiminin doğru ve etkili bir şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir. Türkçe, yabancı bir dil olarak öğretilirken Türk kültürü de eş zamanlı olarak öğretilmektedir. Bir dilin etkili, doğru ve düzgün öğretimi o dili konuşan toplumun kültürünün ve medeniyetinin de doğru bir şekilde öğretimini sağlamaktadır. İçinde bulunduğumuz dönemde dil öğretimi ve kültür aktarımı televizyon, CD, dil öğretim kitapları, yurt dışı öğrenci değişim programları, internet ve çeşitli uygulamalarla sağlanmaktadır. Bunların arasında en çok kullanılan ve tercih edileni ise yabancı dil öğretimi kitaplarıdır. Ülkemizde ve dünyada Türkçe öğretimi yapan birçok kurum vardır. Yunus Emre Enstitüsü bu kurumların başında gelmektedir. Türk dilini, tarihini ve kültürünü tüm dünyaya tanıtmak amacıyla kurulan Yunus Emre Enstitüsü Türk dili ve kültürü alanlarında eğitim almak isteyenlere hizmet veren bir kamu vakfıdır. Ülkemizde ve yurt dışında açtığı birçok Türkçe öğretim merkezi ile dünyadaki birçok vatandaşa hizmet vermektedir. Yunus Emre Enstitüsü yalnızca yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapmamakta aynı zamanda Türk kültürünü de tüm dünyaya tanıtmaktadır.

Ülkemizde eğitim almak isteyen yabancı öğrencilerin Türkçe B1-B2 seviyesi yeterliğine sahip olmaları için üniversitelerde veya dil öğretim merkezlerinde başlıca kaynak olarak Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe öğretim kitapları ve setleri kullanılmaktadır.

Bu çalışmada da Yunus Emre Enstitüsünün hazırladığı Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) atasözü ve deyimler bağlamında incelenmiş, tespit edilen atasözü ve deyimler tablolaştırılarak Türkçe öğretimine ve kültür aktarımına katkısı üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte Yunus Emre Enstitüsünün hazırladığı Yedi İklim Türkçe öğretim setinde tespit edilen atasözü ve deyimler ve bunların öğretim yöntemleri, MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarıyla karşılaştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Yunus Emre Enstitüsü Tarafından Hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Setini (B1-B2) ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarını atasözü ve deyimler bağlamında incelemektir.

1.2. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 seviyesi ders kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin dağılımı nasıldır?
2. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 seviyesi ders kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin dağılımı nasıldır?
3. Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde (B1-B2) tespit edilen atasözü ve deyimlerin öğretiminde hangi yöntem ve etkinlikler kullanılmıştır?
4. MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin dağılımı nasıldır?
5. MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında tespit edilen atasözü ve deyimlerin öğretiminde hangi yöntem ve etkinlikler kullanılmıştır?
6. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı İlkokul 3. sınıf Türkçe kazanımları içinde yer alan atasözleri ve deyimlerin Türkçe ders kitaplarındaki öğretim yöntem ve etkinlikleri ile Yedi İklim Türkçe Öğretim Setindeki öğretim yöntem ve etkinliklerin karşılaştırılması nasıldır?
7. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında atasözü ve deyim öğretiminde kullanılan metin türlerinin karşılaştırması nasıldır?
8. Yabancılara Türkçe öğretimi sırasında kullanılacak olan atasözü ve deyimleri tespit edip yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yapıldığı kurum ve okullarda Türkçe öğretimine katkı sağlamak ve alanda çalışma yapan akademisyen, öğretmen ve öğrencilere yardımcı olmaya çalışmaktır.

1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Kültürel etkileşimi ve kültür aktarımını sağlayan en önemli araç dildir. ‘‘Dil, insanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan, duygu, düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından toplumun kendi değer yargılarına göre şekillenmiş ortak kuralların yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir’’ (Korkmaz, 1992c: 67). Buradan da anlaşılacağı üzere dil insanlar arasındaki iletişimi, haberleşmeyi; insanların duygu, düşünce ve isteklerini karşısındakilere aktarmalarını sağlayan en önemli araç ve en kolay yoldur. Dil toplumların sahip olduğu kültürel benliği ifade etmektedir. Bir dil öğretilirken o dilin kültürü ve toplumsal değerleri de öğretilmektedir. Son zamanlarda yabancı dil olarak Türkçenin öğretimine önem verilmekte, Türk dili ve kültürü yabancılar açısından oldukça rağbet görmektedir. Türkçe öğretiminde toplumsal yaşam ve kültürel değerler de öğretilmektedir. Türk dili gerek kelime hazinesi gerekse kültürel ögeler bakımından oldukça zengin bir dildir. Kültür aktarımının önemli bir kısmını da atasözü ve deyimler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Yunus Emre Enstitüsü, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yaygınlaştırma misyonunu üstlenmiş en önemli kurumlardan biridir. Bu araştırmada da Yedi İklim B1 ve B2 seviyesi Türkçe öğretim seti ve MEB İlkokul 3. sınıf ders kitaplarında yer alan atasözü ve deyimler tespit edilip bu ögelerin ünitelere göre kullanım sıklıkları belirlenerek dil öğretimi ve kültür aktarımı bağlamında incelenmiş ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan ilgili kazanımların öğretim yöntemleri ile karşılaştırılmıştır. İlkokul seviyelerine bakıldığında atasözü ve deyimlerin kullanımı 2. sınıftan itibaren mevcuttur. Fakat en fazla 3 ve 4. sınıf kazanımlarında yer almaktadır. Yedi İklim B1-B2 seviyesi dil yeterliğine, atasözü ve deyimlerin kullanım sıklığına bakıldığında MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitapları ile Yedi İklim Türkçe öğretim seti (B1-B2) örtüşmektedir. Bu iki kaynak türünde de benzer atasözü ve deyimler kullanıldığı görülmektedir. Bu sebeple bu iki Türkçe öğretim kaynağı karşılaştırılmıştır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Türkçe öğretiminde kullanılan kaynak kitaplardan seçilen öğretim setlerindeki atasözü ve deyimlerin kullanıldığı seviye düşünüldüğünde, söz konusu Türkçe öğretim kaynaklarının atasözü ve deyimleri araştırmaya uygun ve yeterli olacak şekilde içereceği düşünülmüştür.
2. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarının incelenmesi ve karşılaştırılmasından elde edilen sonuçların benzerlik ve farklılıklar taşıyabileceği kabul edilmiştir.
3. Atasözü ve deyimlerin dil öğretimi ve kültür aktarımı açısından öneminin ve gerekliliğinin ortaya konulacağı düşünülmektedir.
4. İncelenen Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ve MEB İlkokul 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarından elde edilen atasözü ve deyimlerin dil öğretimi ve kültür aktarımına katkısının ortaya koyulacağı varsayılmıştır.
5. Atasözü ve deyimlerin dil öğretimi ve kültür aktarımı açısından gerekliliğinin ortaya konulacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi Seti (B1-B2) ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitapları ile,
- Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi Seti (B1-B2) ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin tespiti ile,
- Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi Setinde (B1-B2) yer alan atasözü ve deyimlerin dil öğretimi ve kültür aktarımına katkısı konuları ile,
- Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi Seti (B1-B2) ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitabında atasözü ve deyimlerin öğretim yöntemleri açısından karşılaştırılması ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Dil ve Kültür

1.6.1. Dilin Tanımı ve Kapsamı

Bireyler, varlığını devam ettirebilmek için duygu, düşünce, istek ve ihtiyaçlarını karşı tarafa yazılı veya sözlü olarak aktarmak durumundadırlar. Bunun temel şartı da dildir (Çakmak, 2019: 757). İnsanlık tarihi kadar eski ve köklü bir yapı olan dilin birden çok tanımı vardır. Dil, insanların birbirleriyle anlaşmalarını sağlayan, seslerden ve birtakım kurallardan oluşan, bu kurallar doğrultusunda gelişen ve temeli çok eski zamanlara dayanan canlı bir varlıktır (Ergin, 2009: 3). Korkmaz (1992) ise dili ‘‘İnsanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan; duygu, düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer yargılarına göre şekillenmiş ortak kurallarının yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir” şeklinde tanımlamıştır (Korkmaz, 1992c: 67).

Dil canlı bir varlık olduğu için ilk çağ toplumlarından beri zamanla değişmiş, genişlemiş ve gelişmiştir. İnsan sosyal bir varlıktır ve bu sebeple gerek içinde bulunduğu toplumun gerekse başka toplumların bireyleriyle iletişim halinde olmak ister. Bu yüzden insanlar arasındaki anlaşma ve iletişim ihtiyacı dili gerekli kılmıştır. Dil zamanla toplumların kimliğinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bireylerin millî benlik ve kimliklerini kaybetmemeleri için en önemli unsur olan dilin yapı ve özeliklerini bilmeleri ve dillerine sahip çıkmaları gerekmektedir. İnsanların birbirleriyle kurdukları iletişimin temeli dildir. Sağlıklı bir iletişim kurabilmek için verilmek istenen mesajların açık, anlaşılır ve net olması gerekmektedir. Bu da iletişim kurulan dilin kurallarına uymaktan geçer. Aksi takdirde konuşulan dilde yanlış anlaşılmalar olur ve iletişim bozukluğu meydana gelir.

Her canlı varlık; var olduğunu gösterme, kendini belli etme eğilimindedir. Dil de bu varoluşu gösterme eğilimine sahip canlı bir varlıktır. Dillerin genel özelliklerine bakılırsa bunların en başında dilin bir sistem olması yer almaktadır. Bu sistemin kendine özel kuralları ve sembolleri vardır. Dil, aktarılmak istenen mesajın kelimelere dökülmesini sağlayan, ait olduğu toplumun ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılamanın yanında, iletilmek istenen mesajın doğrudan karşı tarafa aktarılmasını sağlayan bir araçtır. Dil, toplumları ve toplumların kültürlerini yansıtan bir araç olduğu için o topluma ait kültürel ögeleri de gelecek kuşaklara aktarır. Dilin herhangi bir sınırı, bir

çizgisi yoktur çünkü her toplumun ve milletin kendine ait bir dili ve o dilin birçok lehçesi, şivesi ve ağzı bulunmaktadır. Dil, birçok farklı kullanımlar, şifreler ve mesajlar içermesinin yanı sıra insanın düşünce ve kavrayışını da etkiler. Yabancı bir dil öğrenilirken o dile ait jest ve mimikler, düşünme tarzı, kavrayış şekli de öğrenilmekte ve bu sayede o dili konuşan toplumdaki bireylerle uyum sağlanabilmektedir. Bireyin bir olay karşısında verdiği tepki, olaya bakış açısı ve olayı yorumlama şeklinde de dile ait unsurlar yer almaktadır.

Diller köken bakımından; Hint-Avrupa, Çin-Tibet, Hami-Sami (Afro-Asyatik), Altay, Bantu, Kafkas, Fin-Ugor, Avusturonezya, Yerli Amerika dilleri olmak üzere dokuz gruba ayrılmıştır. Fince, Macarca ve Estonca hariç Avrupa'nın tamamı, Asya ve Amerika'nın büyük bir bölümü dahil olmak üzere bazı Afrika ülkelerinde ikinci dil olarak konuşulmaktadır. Hint-Avrupa dilleri; en yaygın olan ve en çok konuşulan dil olup, MÖ. üç binli yıllarda Karadeniz'de konuşulmuş ve zamanla birçok kola ayrılmıştır (Eker, 2002: 52).

Asya ve Avrupa olarak iki kola ayrılan Hint-Avrupa dil ailesinin Asya kolunda 20'den fazla dil vardır ve kendi arasında Hint ve İran olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır.

Hint-Urdu dilleri; Hintçe, Urduca, Bihari, Bengal-Assam, Morathi , Guyarati ve Pencabi, olmak üzere yedi tanedir. Bu diller eski Sansgritçenin devamıdır. Günümüzde ise Hint-Urdu dillerinin en büyükleri Hindistan'da konuşulan Hintçe ve Pakistan'da konuşulan Urducadır (Akar, 2005: 16).

İran dilleri; İran'daki Farslar ve Fars asıllıların konuştuğu Farsça, Tacikistan'daki Taciklerin konuştuğu Tacikçe, Afganistan ve Pakistan'daki Peştunların konuştuğu Peştunca Kafkaslardaki Osetçe dilleri olup bu diller Asya kolunun en büyük ikinci grubudur. Hint-Avrupa dillerinin ikinci kolunu oluşturan Avrupa kolunda ise Portekizce, İspanyolca, Fransızca ve Romence yer aldığı Latin dilleri, İngilizce, Almanca, Flemenkçe, İsveççe, Norveççe ve Dancanın yer aldığı Germen dilleri; Rusça, Bulgarca, Sırpça, Hırvatça, Boşnakça Lehçe ve Makedoncanın yer aldığı Slav dilleri; Galce ve Bretoncanın yer aldığı Kelt dilleri ve diğer diller vardır (Akar, 2005: 16). Hint-Avrupa dilleri aşağıdaki Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Hint-Avrupa Dilleri

Asya Kolu				Avrupa Kolu		
HİNT-URDU	İRAN	GERMEN	LATİN	SLAV	KELT	DİĞER
Hintçe	Farsça	Almanca	İspanyolca	Rusça	Galce	Yunanca
Urduca	Peştunca	İngilizce	Fransızca	Bulgarca	Bretonca	Arnavutça
Bengali	Osetçe	Flemenkçe	Portekizce	Sırpça	İrlanda Galcesi	İrlanda
Bihari	Tacikçe	İsveççe	Romence	Boşnakça	İskoçya Galcesi	Baltık Dilleri
Pencabi		Norveççe	Katalanca	Lehçe		
Guyarati		Danca		Makedonca		
Bengal-Assam						

Çin-Tibet Dilleri; Güney-Doğu Asya'da yer alır ve yaklaşık üç yüz dile sahiptir. Binlerce ağzı olan ve yazı dili dışında konuşma diliyle anlaşmanın çok zor hatta neredeyse imkânsız olan Çincenin bir milyardan fazla konuşanı vardır. Tibetçe ve Burmacayı ise yaklaşık olarak on beş milyondan fazla kişi konuşmaktadır (Akar, 2005: 18).

Hami-Sami dilleri; bu dil grubunda çok sayıda (250'den fazla) dil mevcuttur ve Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da yaklaşık 350 milyon konuşuru vardır (Akar, 2005: 18).

Altay dilleri; önceleri Ural-Altay dil ailesinin Altay bölümü olarak bilinse de günümüzde bu gruplandırma kullanılmamakta, 'Ural-Altay Dilleri' şeklinde adlandırılan dil grubu 'Ural Dilleri' ve Fin-Ugor Dilleri' olarak ayrılmıştır (Akar, 2005: 18-19).

Türkçe; Türkiye dışında Bulgaristan, Makedonya, Özbekistan-Kazakistan, Yunanistan, Romanya ve Kıbrıs gibi birçok ülkede konuşulmaktadır (Uzun, 2012: 120).

Fin-Ugor dilleri; Fince, Laponca, Macarca ve Livonya gibi dillerden oluşur ve Kuzey-batı Avrupa'da konuşulur (Finlandiya, İsveç, Norveç gibi) (Akar, 2005:19). Alman dilbilimci A. Von Schlegel'in sınıflandırmasına göre diller yapısal olarak eklemeli, çekimli ve tek heceli olarak üç gruba ayrılmıştır:

Tablo:2 Yapı Bakımından Diller

EKLEMELİ	ÇEKİMLİ	TEK HECELİ
Ural	Hint-Avrupa	Çin
Altay	Sami	Tibet

Eklemeli dillerde sözcük oluşturulurken kelimelerin başına veya sonuna ekler getirilir. Çekimli dillerde sözcük kökleri çekimlenerek yeni kelimeler oluşturulur. Tek heceli dillerde ise her kelime bir kök olduğu için bu diller ek almaz. Kelimelerin cümle içindeki sıralaması, yeri, vurgu ve tonlamalar önemli olduğu için anlam bu özelliklere göre ayırt edilir (Akar, 2005:20).

1.6.1.1. Dünya Dilleri Arasında Türkçenin Yeri ve Önemi

Türkçe kelimesi dar anlamıyla; Anadolu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve zamanında Osmanlı idaresinde bulunan Irak, Suriye ve Balkanlarda yaşayan Türklerin konuştuğu dil demektir. Fakat Türkçe, bu dar anlamıyla sınırlı kalmayıp, Türk toplulukları ve soydaşlarının tamamının dili anlamına gelmektedir. Bu bağlamda Türk dili dünyada; Uygurca, Özbekçe, Türkmence, Kırgızca, Tatarca ve Kazakça gibi diğer tüm Türk lehçeleriyle birlikte iki yüz milyona yakın kişi tarafından konuşulmaktadır (Ercilasun, 2013:18). Her ne kadar Türkçe konuşanların sayısı verilse de Türkçe öğretimine yönelik telefon uygulamaları, Türkçe öğretimi setleri gibi araçlarla Türkçe öğrenmek isteyen yabancılar, Türkiye'ye eğitim için gelen öğrenciler veya akademisyenler, bir Türk vatandaşıyla evlenen yabancılar da düşünülürse Türkçe konuşanların sayısı daha da artmakta ve bu sayı tam olarak tespit edilememektedir.

Dünya dilleri köken ve tipoloji olarak iki gruba ayrılır. Türkçe, köken bakımdan içerisinde Moğolca, Mançu-Tunguzcanın da olduğu Altay dilleri

arasındadır. Moğolca, Türkçeye en yakın dildir. Bazı Altayistler Korece ve Japoncayı da bu dil ailesinden saymakta, bu dillerin ortak bir atadan geldiklerini ileri sürmekte, bazı Türkologlar ise Altay dillerinin akraba olduklarına inanmayıp bu benzerlikleri dil ilişkileriyle açıklamaktadır. Tipolojik sınıflandırma yapılırken çok sayıda ölçüt kullanılmakla birlikte bu ölçütlerden en yaygın olanları *'kelime yapımı (Word building)'* ölçütüdür. Bu ölçüt dünya dillerini tek heceli (isolating / analytic), çekimli (agglutinating) ve bükümlü (inflectional / fusional) diller olmak üzere üç gruba ayırır. Tek heceli diller sonuna ek almaz ve kelime çekimi yoktur. Kelimeler tonlama ile ayırt edilir. Tonlama dışında kelimeler birleştirilerek yeni kelimeler yapılır. Çince, Burmaca, Tibetçe gibi diller bu gruptadır. Diğer grup olan çekimli dillerin en önemli özelliği içten kırılma denilen sistemlerinin olmasıdır. Kelime kökündeki ünlünün değişmesiyle yeni kelimeler oluşur. Örneğin İngilizcedeki *'sing'* şarkı söylemek anlamındayken *'sang'* ve *'sung'* kelimeleri de 2. ve 3. çekimleridir. Hint-Avrupa ve Sami dilleri bu gruptadır. Son grup olan eklemeli dillerde ise kök ve eklerin ulamasıyla yeni kelimeler oluşturulur ve kelimeler arasındaki ilişkiler de bu şekilde sağlanır. Eklemeli dillerde kökteki ünlünün değiştirilmesiyle yeni kelime türetilemez. Örneğin yaz kelimesinde 'a' ünlüsü yerine 'ü' ünlüsü getirilemez. Çünkü yaz ve yüz birbirinden tamamen farklıdır. Türkçenin de içlerinde bulunduğu Altay dilleri bu grupta yer almaktadır (Ercilasun, 2013: 20).

1.6.2. Ana Dil

Ana dil; esas, kaynak ve temel dil anlamındadır. Temel kaynağın kendisi olmasıyla birlikte başka diller üreten, içerisinde başka diller barındıran ve başka dillerin temelini oluşturan, onlara kaynaklık eden dil anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle ana dil; ses, şekil ve anlam yönünden bir miktar farklılaşan lehçe ve dillerin köken olarak çok eski ve bilinmeyen tarihlerde birleşmesidir. Ana Türkçe, Ana Moğolca, Ana Altayca ve Latince gibi (Korkmaz, 1992a: 8).

1.6.3. Ana Dili

Buradaki ana kelimesi 'anne' anlamında olduğu için ana dili de bireyin annesinden öğrendiği dil olarak tanımlanmaktadır. Kişinin annesinden, ailesinden ve çevresinden edindiği, en iyi bildiği ve kullandığı dildir. Birey, ana dilini doğuştan

itibaren doğal yolla edinir (Oruç, 2016: 314). Kişinin, doğup büyüdüğü aile, içinde yaşadığı çevre ve toplum tarafından öğrendiği, çevresiyle en güçlü ilişkileri kurduğu dildir (Korkmaz, 1992: 8).

Her insanın, kendine ait düşünce tarzı, hayata bakış açısı ve iletişim kurma biçimi vardır. İçinde yaşadığı toplum ve ait olduğu çevre de bunları olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir. Toplumun dili de bunların en başında gelir. Birey de ait olduğu toplumla bütünleşmeli ve millet olma bilincine ulaşabilmelidir. Bu da ana dilini iyi bilmekle ve gelecek kuşaklara en iyi şekilde aktarabilmekle mümkündür. Çünkü birey olmadan toplum, toplum olmadan millet olmaz. Bunları birbirine bağlayan en önemli unsurların başında ise diline sahip çıkma ve onu gelecek nesillere aktarma gelmektedir. Dil, toplumları ve milletleri bütünleştirici bir unsurdur. Bireyler arasındaki iletişimi ve paylaşımı sağlayarak bireyleri ortak değerler etrafında birleştirir.

Bir milletin varlığını sürdürebilmesi için tarihi değerlerine, kültürüne, edebiyatına ve kültürün en önemli taşıyıcısı olan ve millî kimliğini ifade eden diline sahip çıkması gerekmektedir. Tüm bunları sağlamanın yolu da ilk başta aileden, anne babadan geçer. Çocuğun, dil ve kişilik gelişimi birbiriyle bağlantılı olarak devam eder. Aile; çocuğa ana dilini doğru, etkili ve güzel bir şekilde öğretmeli ve ona ana dilini sevdirmelidir. Bununla birlikte okullar da bu açıdan son derece önemlidir. Eğitim-öğretimin başlıca amaçlarından biri de ana dilini iyi öğretmek ve sevdirmek olmalıdır. Devletlerin, varlığını sürdürebilmesi için dilini seven, ona sahip çıkan ve onu en iyi şekilde kullanan bireyler yetiştirmesi gerekmektedir (Çavuşoğlu, 2006: 42). Ana dili eğitiminin temeli başta ailede olmak üzere küçük yaşlarda atılır. Bu bağlamda da ailenin yanı sıra ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde verilen Türkçe eğitimi büyük önem taşımaktadır.

1.6.4. Kültürün Tanımı ve Kapsamı

Kültür kelimesi, Osmanlı Devleti döneminde dilimize girse de antropologlar 19. yüzyılda bu kavramı geliştirmiş ve İngiliz antropolog Sir Edward Burnett Tylor en geniş ve net tanımını yaparak ‘‘toplumun üyesi olan kişinin ulaştığı bilgileri, inançları, sanatı ve sanat anlayışı, hukuk ve ahlak kuralları, gelenek, görenek ve adetleri, kazandığı alışkanlıkları, kısacası bireyin sahip olduğu tüm bakış açısı, görüşleri, bilgi, inanç ve yeteneklerinin tümünün kültürü oluşturduğunu’’ ileri sürmüştür. Günümüzde

ise kültürün birçok tanımı bulunmaktadır (Haviland vd., 2008: 103). Cumhuriyet döneminde kültürü ifade etmek için *'ekin'* kelimesi kullanılsa da daha sonra bu kelime kabul görmeyip kullanılmamıştır. Kültür, toplumun ilim, sanat, ahlak ve dinsel değerlerinin yanında o toplumun gelenek ve göreneklerini, dünya görüşünü, manevi değerlerini, ilkelerini, teknoloji ve ekonomik durumunu kısacası o toplumun maddi ve manevi değerlerinin bütününü kapsayıp o toplumun kimliğini oluşturan sonsuz bir kavramdır. Bir toplumun meydana getirdiği maddi ve manevi değerlerin tümünü oluşturan kültür, sembollerden oluşur ve nesilden nesile aktarılır. Kültür, yalnızca insanlara ve toplumlara ait bir özelliktir. İnsan dışındaki canlılarda kültürden söz etmek mümkün değildir. Örneğin tüm hayvanlar, günümüzde nasıl beslenip çoğalıyorsa eskiden de öyle besleniyor ve çoğalıyordu. Bitkiler, nasıl toprakta yetişip meyve veriyorsa günümüzde de aynı şekilde yetişip meyve veriyor. Fakat insanlar ve dolayısıyla toplumlar geçmişten günümüze kadar sürekli bir değişim ve gelişim içerisindedir. Bu süreç halen devam etmektedir. Bu da kültürün dil gibi canlı bir yapı olduğunu gösterir. Kültür aynı zamanda insanların birbirlerine olan davranış biçimlerini, konuşma tarzı ve hareketlerini, sevgilerini, saygılarını, birbirleriyle kurdukları iletişimini, giyim kuşamlarını, yeme içme tarzlarını da kapsayan çok geniş bir kavramdır. Örneğin bir toplumun mutfak kültürü ele alınırsa yaptıkları yemeklerden başlayıp yemeklerde kullandıkları malzemeler, tükettikleri içeceklerin tümünden bahsedilebilir. Bu açıdan bakıldığında bulunulan coğrafya ve o coğrafyanın iklimi de kültürü etkilemektedir. Şöyle ki; toplumların örf ve adetleri, düğünleri, eğlenceleri, kıyafetleri, yemekleri, insan ilişkileri, eğitimi, bilimi, dili, dinî inançları, düşünceleri vd. kültürü oluşturan ve etkileyen en önemli unsurlardır. Bu anlamda da sayılan bu özellikler belli bir coğrafyada ve milletlerin kendilerine has özellikleridir. Giyilen kıyafetler ele alınırsa Türkiye'de giyilen kıyafetler ile Arap ülkelerinde, Avrupa'da ya da Afrika'da giyilen kıyafetler birbirlerinden farklıdır. Bir milletin kültürünü yansıtan düğünlerde giyilen kıyafetler hatta geleneksel halk dansları ve oyunları da ülkeden ülkeye farklılık gösterir. Buradan hareketle kültürün durağan değil, canlı ve aktif değişip gelişen bir yapı olduğunun bir kanıtı da ilk çağlardan bu yana yeme-içmeden kılık kıyafete kadar sürekli bir değişim içinde olmasıdır. Geçen zaman ve değişen şartlarla birlikte bahsedilen kültür unsurları da değişmektedir. Türk kültürünün birçok değişime uğrayıp farklı toplumların kültürlerinden etkilenmesinin sebebi olarak göçebe bir yaşam tarzının olması, büyük ve çok sayıda uygarlıklar kurmaları ve sınır komşularından etkilenmeleri de önemli bir etkendir. Osmanlı

Devleti zamanında Arapça ve Farsça dillerine önem verilmiş, bu sebeple birçok Arapça ve Farsça kelime Türkçeye girmiştir. Dil, kültürün önemli bir taşıyıcısı olduğu için aynı zamanda bu toplumların kültürlerinden de etkilenmiştir.

Kültür; bir milletin özelliklerini, değerler bütününü oluşturan toplumsal bir yapı olduğu için yalnızca bireylere yönelik bir olgu değil bütünsel bir yapıdır. Bu sebeple kültür bütünleştiricidir. Toplumun bireylerini bir arada tutup ortak değerler kazanmalarını sağlayıp onları ortak bir paydada birleştirir ve toplumun ortak özelliklerini oluşturur. Örneğin Türk halıları ve bunların çeşitli motifleri tüm dünyayı etkilemiş ve Türk toplumuna özel bir kültür ögesi olarak tanınmıştır. Ayrıca Türk toplumunun çok kültürlü yapısı da büyük zenginlik oluşturmuştur. Bir diğer örnek de milletler tarafından bayrağa verilen önem ve yüklenen anlamdır. Bazı noktalarda bu anlam aynı veya benzer olsa da Türk milleti için daha kutsaldır. Bunun yanı sıra, Tarih de kültür için önem arz eden bir konudur ve toplumları birleştiren önemli bir unsurdur. Çünkü tarih, ortak bir geçmişi ve yaşanmış olaylar bütününü oluşturur ve toplumdaki bireyleri ortak bir çatı altında birleştirir. Kültür, bireylerin ve toplumların özelliklerini, sahip oldukları değerleri, düşünceleri, örf ve âdetlerini, gelenek ve göreneklerini, eğitimini, bilimini, yaşayış biçimini, zihniyetini içinde barındırır.

Tarih boyunca dünyada birçok toplum ve devlet var olmuş ve bunların yerlerini farklı toplumlar, yeni bireyler ve devletler almış fakat geçmişten günümüze bu toplumların kültürleri yok olmamış, bu toplumlar kültürel değişim sayesinde varlıklarını devam ettirebilmişlerdir. Bazı devletlerin kaybolması ve yerini yeni devletlerin almasıyla önceki kültürel değerler kendini koruyup yeniden sentezler. Dünyadaki birçok devlet kültürel bağlamda birbirinden etkilenmiş ve bu etkileşim süreci bilim, düşünce, kelime, örf ve âdet, yaşam tarzı gibi birçok konuda sürekli devam etmiştir. Bu etkileşim sayesinde de kültürel zenginlik artmıştır (Kaplan, 1976: 66). Örnek olarak; Eski Türk devletleri, Osmanlı devleti ve toplumu kültürel yönden çok büyük bir geçmişe ve birikime sahiptir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla bu kültürel birikim yok olmamış yeni kültürel ögeler de eklenerek ve gelişerek geçmişten günümüze gelmiştir. Örneğin Altay Türklerinden bu yana halı ve halıcılık faaliyetleri önemli bir yer tutmakta ve halen devam etmektedir.

Toplumlardaki kültürel değişme; kültürleme, kültürlenme ve kültürleşme olarak üç süreçten meydana gelmektedir.

Kültürleme; Batı'da '*enculturation'* olarak adlandırılan, evrensel bir kültür süreci ve toplumsal boyutları olan, doğumundan itibaren hayatı boyunca içinde

bulunduğu toplumun özelliklerine bürünen, toplumsal normlara ve özelliklere sahip birey haline gelme süreci olan bir eğitimdir (Güvenç, 2002b: 86-88). Toplumun bireye kültürü aktarması ve bu sayede kültürel bir birliğin sağlanarak bireylerin kültürü öğrenmesi ve gelecek nesillere miras olarak bırakmasıdır (Kottak, 2002: 70-73). Başka bir ifadeyle kültürleme; bireye, hayatı boyunca toplumun istek ve beklentileri doğrultusunda içinde bulunduğu topluma ait kültürel değerlerin sosyalleşme vasıtasıyla kazandırılması sürecidir. Toplum, kültürel özelliklerini gelecek nesillere olumlu ya da olumsuz şekilde aktarabilir. Örneğin bilinçsiz, rastgele veya bireylerden örnek alınan olumsuz davranışlar da sosyal yolla aktarılabilir ki bu da kültürlemenin eğitimden daha geniş bir tanımı olduğunun göstergesidir. Eğitim, bireyde istendik davranışlar oluşturmaya yönelik, bilinçli ve belirli bir amaç doğrultusundadır. Kültürleme ise belirtildiği üzere bilinçsiz, rastgele veya istenmedik yöndeki davranışların aktarılmasını da içerir. Kısacası eğitim, kültürleme sürecinin bir parçası niteliğindedir.

İnsanın kişilik yapısı ve özellikleri, düşünceleri, konuşma tarzı ve bakış açısında içinde bulunduğu toplumun kültürünün etkisi oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bireyler, ister istemez içinde bulunduğu toplumun özelliklerini içinde barındırırlar ve toplumla bütünleşerek etkinlik kazanırlar. Kültürleme ailede, okulda, sokakta vb. her yerde gerçekleşir. Eğitim, istenilen yönde davranış değişikliği kazandırılmasına yönelik olduğu için *'kasıtlı kültürleme süreci'* olarak nitelendirilebilir.

Eski çağlardan beri insanlar yeme-içme, barınma, güvenlik, eğitim, yaşam koşullarının iyileşmesi, felaket gibi birçok sebeple göç etmiş ve sürekli bir hareket halinde olmuşlardır. Bunun sonucunda ise farklı toplumlardaki bireyler birbirleriyle karşılaşmışlar ve birbirlerini kültürel yönden etkilemişlerdir. Bu bağlamda farklı kültürlere ait bireylerin birbirlerini kültürel ve psikolojik açıdan değiştirmesi ve etkilemesi süreci *'kültürlenme'* olarak tanımlanabilir (Bilgin,2003). Güvenç (2002), kültürlenmeyi farklı zaman ve bölgelerden gelen, değişik meslek gruplarına, ailelere, eğitim ve eğitim düzeylerine sahip bireylerin bir araya gelerek kültürel yönden birbirleriyle etkileşimi olan kültürel değişimin ana kaynağı olarak tanımlar (Güvenç, 2002b: 86-88).

Tarihte Türkler ve Türk boyları göçebe bir yaşam benimsemiş, büyük devletler kurmuş, birçok devlet ve toplumu kültür yönünden etkilemiş ve onlardan etkilenmiştir.

Kültürleşme ise; İngilizcede '*accuration'* sözcüğünün karşılığıdır ve birden çok kültürün sürekli etkileşim ve ilişkileri sonucunda oluşan değişimler anlamına gelir. Kültürleşme sürecinde etkileşim halinde bulunan gruplar az veya çok değişime uğrar. Birbirleriyle etkileşim halinde olmayan gruplar da radyo, televizyon, internet veya birçok medya aracı ile birbirlerini etkilerler (Güvenç, 2002a: 103). Olumlu bir süreç olan kültürleşme sayesinde günümüzde var olan birçok devlet, toplum veya ülkenin var olmakta ve varlığını sürdürmektedir. Küreselleşen dünyada iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve artması bilişim devrimini meydana getirmiş ve bu devrim aynı zamanda bir kültürleşme devrimi olmuştur (Güvenç, 2002b:87). Kültürleşmede karşılıklı etkileşim söz konusudur.

1.6.5. Dil-Kültür İlişkisi

İnsanın duygu ve düşüncelerini karşı tarafa aktarabilmesi için en etkili araç dildir. Dil ve kültür birbirleriyle sıkı bir ilişkisi olan, birbirlerini etkileyen ve geliştiren iki kavramdır. Dünyadaki tüm diller birtakım özellikler açısından ortak bir paydada buluşsa da her dil belirli bir toplumun ya da grubun kendini ifade etme aracı olduğu için kendine özgü bir yapıya ve özelliğe sahiptir. Kültür de insanların veya toplumların kendilerine özgü dünya görüşlerini ve yaşayış biçimlerini yansıttığından ve bunu gelecek kuşaklara dil sayesinde aktardığı için dil ve kültür ayrılmaz bir bütündür denilebilir.

Bir millet, diline ne kadar sahip çıkarsa kültürünü de gelecek kuşaklara o derece iyi aktarır ve yaşatır. Kültür bir insanın, bir milletin varoluşunun bir temsilidir ve yaşam biçimini, duygu düşünce, bilgi, sanat, zanaat gibi tüm değerlerini içerisinde barındırır. Dil de tarih boyunca bu değerleri koruyup kollamakta ve gelecek nesillere aktarmaktadır (Dağdeviren, 2019: 14).

Şüphesiz ki kültürün en önemli aktarıcısı dildir. Kültür, yazılı ve sözlü kültür olmak üzere iki kola ayrılmaktadır ve dil sayesinde gelecek kuşaklara aktarılır. Yeni ve gelecek nesiller yalnızca kendi dillerini ve içinde bulundukları kültürleri öğrenmekle kalmayıp geçmiş toplumların ve atalarının da dil ve kültürlerini öğrenmiş olmaktadırlar. Çünkü kültür bir milletin geçmişten bugüne tüm tarihini kapsamaktadır. Bir milletin, kültürüne sahip çıkması ve onu yaşatıp gelecek nesillere aktarabilmesi için öncelikle kültürün en önemli unsuru ve aktarıcısı olan diline sahip çıkması gerekmektedir. Bir toplumun sahip olduğu gelenek-görenek, yeme içme, ve yaşam

tarzı toplumun konuştuğu dil ile iç içedir. Kültürün gelecek nesillere aktarılması, o dilin çok iyi bilinmesi ve yaşatılması ile mümkündür. Değişen zaman ve toplumsal yapı, dili de değiştirmektedir ve bu sebeple canlı bir varlık olan dilin değişmesiyle birlikte o toplumun yaşayış tarzı, giyim kuşamı, konuşma tarzı, duygu ve düşünceleri, bilimi, sanatı ve sanat eserleri, mimari yapısı, teknolojik alt yapısı gibi bütün kültürel unsurları da değişmektedir. Bu sebepledir ki dil ve kültür arasında birbirini tamamlayan ve devam ettiren sıkı bir ilişki vardır. Bir dili öğrenmek yalnızca o dili konuşan insanlarla iletişim kurmak değil, o dilin kültürünü de öğrenmek demektir. Bir dil; bir insan, bir kültür ve başlı başına yeni bir dünya demektir. Dil öğretimi, aynı zamanda kültür aktarımını da beraberinde getirdiği için öğretim sırasında titiz davranılmalı, kültürel ögeler gerektiği ölçüde ve doğru yerde verilmelidir.

Dil öğrenimi, yalnızca kültür aktarımı değil aynı zamanda bireyi geliştiren bir olgudur. Bireyler, öğrendikleri dili konuşurken o dile ait kavramları sembolleri, düşünme tarzlarını ve o dilin cümle yapısını kullanırlar. Bir dili öğrenmek o dili konuşan toplumun kimliğine bürünmek gibidir. Dolayısıyla bireyler ne kadar çok dil öğrenirse o kadar çeşitli kültüre ve kimliğe sahip olurlar. Örneğin İngilizceyi çok iyi bilen bir kişi konuşurken o dile ait cümle kalıplarını kullanırken kültürel unsurları da içselleştirmiş ve kullanmış olur. Çünkü dil o toplumun kültürünü de içinde barındırır.

1.6.6. Kültür Aktarımı

İletişim, toplumdaki bireyler için bir gerekliliktir. İlk insandan bu yana bireyler kendini karşı tarafa anlatmak için diğer insanlarla sürekli olarak iletişim halindedir. Diller, zamanla bazı değişime ve gelişime uğramış olsa da iletişim, sürekli bir ihtiyaç olarak geçmişten günümüze devam etmiştir. İletişimin temel bir unsuru olan dil, kültürün geçmişten günümüze kadar taşınmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında da büyük önem taşımaktadır. ‘Kültür aktarımı’ olarak ifade edilen bu durumu kısaca tanımlamak gerekirse: ‘‘Milletin kültürel özelliklerinin gelecek kuşaklara aktarılması ve benimsetilmesidir’’ (Melanlıoğlu, 2008a: 65). Dünya üzerindeki neredeyse tüm ülkeler ve toplumlar yıllardır birbirleriyle sosyal, siyasal, ticari vb. ilişki kurmakta ve iletişim sağlamaktadır. Bununla birlikte üniversitelerde ve diğer okullarda öğrenci değişim programları, farklı kültürlerin tanıtımı ve öğrenci şenlikleri gibi etkinlikler yapılmakta ve bu kültürlerin dansları, yemekleri, müzikleri tanıtılmaktadır. Aynı

şekilde Türk kültürü de diğer ülkelerde tanıtılmakta ve bu şekilde kültürel etkileşim gerçekleşmektedir.

Birey, bir dili öğrenirken o dilin düşünce biçimini ve kültürel özelliklerini de öğrenir. Bu sayede de o dilin kavramlarını iyice özümser ve anlamlandırabilir. Dilin kültür aktarımında önemli bir yeri vardır. Bununla birlikte yazınsal metinler de o toplumun aynası gibidir. Yazınsal metinler o toplumun ait olduğu kültürel özellikler hakkında bilgi verir. Bu sebeple dil öğretimine yönelik hazırlanan ders kitaplarında metin seçimine özen gösterilmeli ve kültürel ögeleri barındıran metinler seçilmelidir.

Yabancılara Türkçe öğretirken Türk dili sevdirilmeli ve yabancıların Türk diline karşı ilgi duymaları sağlanmalıdır. Bu sayede dilin kültürel özellikleri onlara daha kolay kazandırılabilir. Türk kültürünün yabancılara öğretilmesi ve gelecek nesillere aktarılması iyi bir ana dil eğitimi ile mümkündür. Bu sebeple okullarda, yabancı dil olarak Türkçe dersinin öğretildiği kurum ve kuruluşlarda gösterilen Türkçe dersi önemlidir.

Türkçe öğretimine yönelik ders programı ve uygulamaları öğrenenlerin dil becerisini geliştirmeye, Türkçe eserleri anlamalarına, yorumlamalarına ve kullanabilmelerine olanak sağlamayı amaçlamaktadır.

Kültür aktarımında en önemli ve temel vasıta dildir. Bu yüzden dil ve dilin temel unsurlarının iyi bir şekilde bilinmesi ve öğretilmesi kültürün aktarılmasında kolaylık sağlayacaktır.

1.6.7. Yabancı Dil Öğretimi ve Kültür Aktarımı

Dilin kültür aktarımındaki yeri ve önemi oldukça büyüktür. Yabancı dil öğrenen bireyler öğrendikleri dilin kültürünü de öğrenmiş olurlar. Bu sayede bireyler hedef dili konuşan toplum ile içinde olduğu toplumu da sosyolojik açıdan karşılaştırma imkânı bulurlar (Çakmak, 2019: 756).

Kültürün nesilden nesile aktarılmasında dil önemli bir araçtır. Yabancı dil öğretiminde de dili öğretilen toplumun kültürü ve kültürel ögeleri de öğrenenlere aktarılmış olur. Bunun yanında bir toplumun dilini bilmek o toplumun kültürünü de bilmek demektir. Dilde birçok kültürel söyleyiş mevcuttur bu yüzden öğrenilmek istenen dile ait kültürel unsurları ve söyleyişleri bilmek, o toplumun dilini öğrenmeyi olumlu etkilemekte ve kolaylaştırmaktadır. Dil; bir toplumun yaşayış, düşünce tarzı, dünyaya ve olaylara bakış açısı gibi birçok özelliğini içinde barındır. Örneğin *'geçmiş*

olsun', 'hayırlı olsun', 'sağ olasın', 'güle güle giy', 'başım gözüm üstüne', 'çok yaşa', 'iyi günler', 'sağlıcakla kal/git', 'Allah analı babalı büyütsün' gibi kullanımlar Türk kültürüne aittir ve kültürel söyleyişlerdir. Dolayısıyla Türkçe öğretiminde de önemli bir yer tutar. Bu sayede Türk kültürü de öğretilmiş olur.

1.7. Türkçe Öğretimi

1.7.1 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Tarihçesi

İlk çağlardan beri insanların birbirleriyle ve diğer toplumlardaki bireylerle iletişim kurabilmeleri için dil öğretimi yapılmaktaydı. Dillerin geçmişten günümüze ve gelecek nesillere millî kimlik ve kültürel bir miras olarak aktarılmasında sözlü unsurlardan ziyade yazılı eserler oldukça büyük bir rol üstlenmektedir. Yazılı kaynaklar sayesinde dil yok olma ve unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmamakta, dil öğretimi ve aktarımı daha mümkün hale gelmektedir. Sümerlerin yazıyı icat etmeleriyle birlikte dil öğretimi kolaylaşmış ve resmiyete dönüşmüştür. Toplumlar, eski çağlarda birbirleriyle mücadele etmeleri, ticaret ve alışveriş yapmaları gibi sebeplerden dolayı diğer toplumlarla daima iletişim içerisinde olmuş, o toplumun dilini ve kültürünü öğrenmişlerdir. Sümerlerin yazıyı icat etmeleri diğer uygarlık ve toplumlardan önce dil öğretim faaliyetlerini başlatmalarına sebep olmuştur. Akadlar M.Ö. 2225'te Sümer ülkesini ele geçirerek Sümerce öğrendiklerinde resmi olarak insanlık tarihinin ilk yabancı dil öğretimini gerçekleştirmiştir (Hengirmen, 1993; akt. Biçer, 2012a: 108).

Türkler, yüzyıllar boyunca birçok medeniyet kurmuş, güçlü ve köklü bir millettir. Geçmişten günümüze değişerek ve gelişerek aktarılan kültürel hazine sayesinde birçok eser ortaya çıkarmışlardır. Bu eserler Türk dilini geliştirmede ve yabancılara Türkçe öğretiminde de büyük öneme sahiptir (Çakmak, 2019: 756). Bunun yanı sıra Türkler, eski çağlardan bu yana birçok medeniyetle ilişki içerisinde bulunmuşlardır. Bu etkileşim dil ve kültür alanına da yansımıştır. Sümerlere ait eserlerde Türkçe kelimelere de rastlanması Türklerin Sümerlerle dil ve dolayısıyla kültür alanında etkileşim içerisinde olduklarını göstermekte, Türkçenin büyük ve köklü bir dil olduğunu ortaya koymaktadır. Son yıllarda Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ayrı bir önem verilmiş ve Türkçe öğretimiyle ilgili çok sayıda çalışma yapılmıştır. Yaklaşık olarak son otuz yıldır bu çalışmalar devlet desteğiyle artmış,

üniversiteler ve birçok kurum Türkçe öğretimine yönelik birçok faaliyet gerçekleştirerek çalışmalar yapmış ve dil öğretim merkezleri kurmuştur. Günümüz teknolojik gelişmeleriyle birlikte iletişim araçları gelişmiş, haberleşme oldukça kolay hale gelmiştir. Bu da uluslararası ilişkilerin artması ve gelişmesi açısından önemli bir rol oynamakta, komşu ülkelerin birbirleriyle ticari, siyasi, dini vb. ilişkilerini geliştirilebilmesi için dil öğretimi ve öğrenmenin önemini ortaya koymaktadır. Dünyada neredeyse tüm ülkelerde enstitü, üniversite gibi kuruluşlar dil öğretiminin yaygınlaşmasını sağlamıştır.

Geçmişten günümüze Türkçe öğretimi çalışmalarına bakılacak olunursa Türkçenin ilk çağlara kadar uzanan köklü bir geçmişi olmasına rağmen yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları çok eskiye dayanmaz.

1.7.1.1. Kök Türk ve Kök Türk Öncesi Dönemde Yabancılara Türkçe Öğretimi

Kök Türkler, Çinlilerle ilişki içerisinde oldukları için bu döneme ait Orhun Yazıtları'nda diğer milletlerin Türkçe öğrendiğine dair bilgiler mevcuttur. Hun döneminde Çincenin Türkçeyi etkilediği gibi Türkçe de Çinceyi etkilemiştir. Mukan ve Tatpar Kağan döneminde Budizm dini yaygındır ve Budist rahipler halka Budizmi öğretmek için çeviri faaliyetleri yapmışlar ve bu da bunların Türkçe öğrendiğini göstermektedir. Kök Türkler, birçok devletle diplomatik ilişkilerde bulunmuş ve Çinli elçiler de sık sık Köktürk ülkesine gelmişlerdir. Bu yüzden Çinliler ve Köktürkler arasında dil alışverişi olmuş ve birçok kişi Türkçeyi öğrenmiştir. Hanyu Wailaici Cidian'ın (HWC), *''Çinceye Geçen Türkçe Kelimeler Üzerine''* adlı çalışmasında (İnayet, 2008: 294), Türkçeden Çinceye, 349 Türkçe kökenli kelimenin geçtiği bilgisi mevcuttur. Bu da Türkçe ve Çincenin etkileşim halinde olduğunu ve Çinlilerin Türkçe öğrendiğini kanıtlar niteliktedir (Özdemir, 2018: 60).

1.7.1.2. Uygur Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi

Bögü Kağan döneminde Uygurlarda Maniheizm dini yaygınlaşmış ve Uygur başkentine gelen rahipler Türkçe öğrenerek Maniheizm dinini yaymışlardır (Özdemir, 2018: 60).

1.7.1.3. Karahanlı Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi

Dîvânı Lügati't-Türk; XI. yüzyılda (1072-1077) Bağdat'ta Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınan ve Abbasi Halifesi Ebûl Kasım Abdullah'a sunulan Dîvânı Lugâti't-Türk, Türk dünyası hakkında birçok bilgi içerir ve Türkçenin bilinen ilk sözlüğü dür. Bu dönemde Türk kültürünü, yaşayış tarzını ve dilini yansıttığı için *''Türk dil ve kültürünün yaşayan hazinesi''* özelliğindedir. Eserde yaklaşık olarak 8000 Türkçe kelime ve bu kelimelerin Arapça karşılıkları yer almaktadır. Araplara Türkçeyi öğretmek için yazılan Dîvânı Lugâti't-Türk, Yabancılara Türkçe öğretiminde ilk yazılı eser niteliğindedir (Biçer, 2012). Eser, yazıldığı dönemin standart sözlüğü şeklinde olmakla birlikte eserde çeşitli Türk boyu ve ağızlarına da yer verilmiştir. Bu sebeple Amerika'da bu eser *''Türk Şiveleri Lügati (Robert Dankoff A Compendium of the Turkis Dialects)''* adıyla bilinir. Selçuklu Türkleri, Malazgirt savaşıyla birlikte Orta Asya üzerinde hakimiyet kurmuşlar ve dönemin birinci gücü haline gelmişlerdir. Bu sebeple Kaşgarlı Mahmut da önemli makamlara gelebilmeleri için Araplara Türkçe öğrenmelerini tavsiye etmiştir. Eserde, Türkçe kelimelerin karşılarında Arapça anlamları yer almakta, her sözcüğe ait birer cümle örneği, atasözü veya bir dörtlüğe yer verilip bu örneklerin Arapça karşılıkları yazılmıştır. Gramer ve örnek cümlelerin açıklamalarına yer verilen bu eser, modern ve ansiklopedik bir sözlük özelliği taşımaktadır. Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazıldığı için eserin mukaddimesi ve eserde yer alan açıklamalar tümüyle Arapça olup madde başlıkları Arapça sözlük özelliklerine göre dizilmiştir. Türkçe kelimeler Arapça kelime sıralamaları ve vezinlerine göre tasarlandığı için Araplar kolaylıkla eseri anlayabilir ve eserden yararlanabilir fakat bir Türk aynı şekilde yararlanamaz. Bu sebeple eserin modern yayınları Latin alfabesi sırası dikkate alınarak dizinlenmiştir. Karahanlı dönemine ait şiirlerden oluşan Dîvânı Lügati't-Türk'te en çok savaş ve bahar manzaraları işlenmiş ve oldukça canlı betimlemeler yapılmış, bazı dörtlüklerde de eski bozkır yaşamına da yer verilmiştir. Eserde az sayıda lirik dörtlüklere yer verilmekle birlikte daha çok pastoral dörtlüklere rastlanmaktadır. Birçok kişi tarafından bilinen, duyulan ve dokuz adet dörtlükten oluşan Alp Er Tunga Sagusu da Dîvânı Lügati't-Türk'te yer almaktadır. Birkaç istisna dışında tüm sözcükler Türkçedir. Dîvânı Lügati't-Türk; Göktürk, Uygur ve Karahanlılara ait metinleri çözümlemede de kullanılabilir olmasının yanında Türk dili için de çok büyük öneme sahiptir (Ercilasun, 2004: 332).

1.7.1.4. Kıpçak Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi

Geniş bir alana yayılan Kıpçaklar Doğu Köktürk asıllıdır. Birçok coğrafyaya yerleşmişler fakat merkezi bir yönetim kuramamışlardır. Geniş göç alanına sahip oldukları için çeşitli milletlerle etkileşim içerisinde olmuşlardır. Bu dönemde Türkçeye oldukça fazla ilgi gösterilmiştir. Özellikle Alman ve İtalyanların misyonerlik çalışmalarını sürdürmek istemeleri Türkçe öğrenmelerini gerekli kılmıştır. Türkçe öğretimine yönelik birçok eser yazılmıştır (Çakmak, 2016: 864).

Bunlardan ilki olan Codex Cumanicus üç farklı içeriğe sahiptir. Bu içerikler; Latince, Farsça ve Kumanca dilleri sözlüğü; Kumanca ilahiler, dini metinler dualar vb. ve Kumanca- Almanca sözlük şeklindedir (Çakmak, 2016: 867). Eser 'İtalyan' ve 'Alman' bölümlerinden oluşur; İtalyan Bölümü, ilki alfabetik ikincisi tematik 110 sayfalık iki sözcük listesinden oluşur ve bazı gramer kuralları verilmiştir. Bu bölüm Lâtince-Farsça-Kıpçakçadır. Alman bölümü 54 sayfa olup ilki Kıpçakça-Almanca ikincisi Kıpçakça-Latince sözlük olan iki bölümden oluşur. Bu bölümde İncil'den bazı parçalar, ilahi, bilmece ve atasözlerinin yer aldığı metinler de vardır ve bu metinler Latince çevirileriyle birlikte verilmiştir (Ercilasun, 2004: 386).

Kitâbü'l-İdrâk li-Lisâni'1-Etrâk; Ebû Hayyân'ın 18 Aralık 1312'de yazımını tamamladığı bir sözlük ve gramer kitabı, Arapça sözlük geleneğine göre yazılmıştır (Özyetgin 2001: 42-43). Mısır Kıpçak sahasının en önemli eserlerinden biri olan Kitâbü'l-İdrâk li-Lisâni'1-Etrâk, Mısır'ın başkenti Kahire'de Araplara Türkçeyi öğretmek için yazılmış ve Arapça-Kıpçakça şeklinde düzenlemiştir (Gülensoy, 2010: 401).

Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-i Türkî ve Acemî ve Mugalî; Halil bin Muhammed el-Konevî tarafından yazılmıştır. Yazılış tarihi ile ilgili bir birliğe varılamamakla birlikte Houtsma'ya göre 1245, Barbara Flemming'e göre 1345 ve N. Poppe'ye göre de 1343'tür (Eren 1998: 177). Eserde yaklaşık 2000 Türkçe kelime yer almaktadır (Ercilasun, 2004: 390).

Et-Tuhfetü'z-Zekiyyefi'1-Lügati't-Türkiyye; tek nüshası İstanbul Beyazıt Kütüphanesinde yer alan Veliyüddin Efendi bölümünde olan eserin yazılış tarihi ve yeri tam olarak bilinmemekle birlikte 15.yüzyıl başlarında yazılmıştır. Arapça-Türkçe sözlük ve gramer kitabı niteliğindedir. Sözlük bölümü ve gramer bölümü olmak üzere iki bölümden oluşmakta ve eserde 3000'e yakın Türkçe kelime bulunmaktadır (Ercilasun, 2004: 391'den naklen: Atalay, 1945: XV).

Bülgatü'l-Müştâk fî Lûgati't-Türk ve'1-Kıfçak; Cemâleddin Ebû Muhammed Abdullah et-Türkî tarafından 15. yüzyılda kaleme alınan eser, bir Arapça-Türkçe sözlüktür. Okuyucunun ve öğrencilerin ilgisini çekmek amacıyla normal sayfa düzeninde yazılmayan eserde yer alan sözcükler baklava şeklinde dizilmiş olup her bir sözcük bu şeklin bir kenarını oluşturmuştur. Sözcükler, Arapça-Türkçe-Arapça-Türkçe şeklinde yazılmış ve bu şekilde baklavanın dört kenarı tamamlanmıştır. İsimler yer, gök, maden, ölüm, hayat, askerlik, din gibi temalardan oluşurken fiil bölümünde ise Arapça fiiller alfabetik sıraya konulmuştur (Ercilasun, 2004: 391-392).

El-Kavânînü'1-Külliyyeli-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye; Türkçe çevirisi, 'Türk Dilinin Genel Kuralları' olan ve Arapça yazılmış bir Türk gramer kitabıdır. Yazarı ve yazılış tarihi belli olmamakla birlikte 15. yüzyıl başlarında Kahire'de yazıldığı tahmin edilmektedir (Toparlı vd., 1999: III).

Eser, yalnızca gramerden oluşmaktadır. Eserin içeresinde sözlük bölümü bulunmamakta fakat gramer içerisinde ara ara kelime listelerine yer verilmektedir. Üç bölüme ayrılan (fiil, isim ve ekler) eserin sonuç kısmında fiillerin 2. tekil şahıs emir kipleriyle çekimlenmiş halleri listelenmiştir (Ercilasun, 2004: 393).

Ed-Dürretü'1-Mudiyye fi'1-Lügati't-Türkiyye; 'Türk Dilinin Parlayan İncisi' anlamındadır. Arapça-Türkçe sözlük ve konuşma kılavuzu niteliğindedir. Eserin yazarı, hangi tarihte ve nerede yazıldığı belli olmamakla birlikte 14.veya 15.yüzyılda kaleme alındığı varsayılmaktadır. 24 bölümden oluşan Dürretü'1-Mudiyye'de, Allah, gök ve yerdekiler, meyveler, ağaçlar ve güzel kokulu bitkiler gibi konular işlenmektedir. Eserde, 220 kısa cümle ve anlamları yer almaktadır (Ercilasun, 2004: 394).

1.7.1.5. Selçuklu Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi

Karamanoğlu Mehmet Bey'in her yerde Türkçe konuşulmasını emretmesi, Türkçeye verilen önemi göstermektedir. Selçuklularda Türkçenin sadece anlaşmak için kullanılan iletişim dili olması olumsuz bir taraf olmasına rağmen Selçuklu devletinin büyümesi ve gelişmesiyle birlikte ticaret ve ticari ilişkiler arttığı için Türkçe öğrenen millet sayısı da artmış ve Türkçe öğretimi de yaygınlık kazanmıştır (Biçer, 2012).

1.7.1.6. Çağatay Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi

Timur, Türkçenin edebî dil hâline gelmesi için uğraşmış ve bu dönemde birçok Türkçe eser kaleme alınmıştır. Bu sayede Türk dili ve edebiyatı canlanmış ve daha nitelikli hale gelmiştir. Ali Şir Nevai, Türkçenin üstün bir dil olduğunu, Farsçanın Türkçeden daha üstün bir dil olmadığını kanıtlamaya çalışmış ve Muhakemetü'l-Lugateyn adlı eserini kaleme almıştır. Eser Farsça ve Türkçenin dil bilgisi yönünden karşılaştırılması şeklindedir. Eserde Türkçe ve Farsça sözcükler dil bilgisi bakımından karşılaştırılmış, Bazı Türkçe sözcüklerin anlam bakımından daha geniş bir yelpazeye sahip olduğunu belirtmiştir (Biçer, 2012).

Zebân-ı Türkî; Çağatayca- Farsça sözlük ve gramer kitabı olan Zebân-ı Türkî, 1658-1707 yıllarında yazılmıştır (Caferoğlu 2000: 226). Kitap üç bölüm ve giriş kısmından oluşmaktadır. Birinci bölümde eserin yazımı, söz dizimi, ses ve şekil bilgisi incelenmiştir. İkinci bölümde metinlere yer verilmiş, üçüncü bölümde ise Çağatayca ve Farsça iki dizinden oluşmaktadır (Kuş, 2013: 300).

Senglâh Lugati; Çağatayca-Farsça bir sözlüktür ve 1758-1760 yıllarında Mirza Mehdi Han kaleme almıştır. Altı binden den fazla sözcük ve yaklaşık iki bin beş yüz beyit olan eser, Çağatay Türkçesi sözlüklerine kıyasla en kapsamlı olanıdır. Kendisinden sonra kaleme alınan birçok esere de kaynaklık eden Senglâh Lugatinde çok sayıda kişi adı yer almakta ve bu kişi adlarının anlamları Farsçadan Türkçeye aktarılarak sınıflandırılmıştır (Akdemir, 2019: 582).

El-Tamğa-yı Nâsırî; Şeyh Muhammed Salih'in 1849-1896 yıllarında yazdığı Farsça-Türkçe bir sözlüktür (Caferoğlu, 2000: 227).

Lugat-i Çağatay ve Türkî-i Osmanî; Şeyh Süleyman Efendi'nin 1882 yılında yazdığı eserde Çağatayca ve Özbekçe örnekler yer almaktadır (Akar, 2005: 209).

Feth-Ali Kacar Lûgati;19. yüzyılda İran coğrafyasındaki Çağatay sözlüklerinin en büyüğü ve geniş kapsamlısıdır (Caferoğlu, 2000: 227).

1.7.1.7. Osmanlı Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi

Bu dönemdeki devşirme sisteminin yabancılara Türkçe öğretimine önemli katkıları vardır. Çeşitli devlet kademelerinde çalıştırılmak için ailelerinden alınan devşirmelere, yeniçeri ocağına alınan gayrimüslimlere Türkçe öğretimi çalışmaları

yapılmıştır. Büyük bir devlet olan ve üç kıtaya yayılan Osmanlı devleti birçok devletle ticari ve siyasi ilişki kurmuş, konuşma kılavuzları hazırlatmış, tercümanlar yetiştirmiş ve bu sayede Türkçeye olan ilgi artmıştır (Biçer, 2012: 124)

1.7.1.8. Cumhuriyet Döneminde Yabancılara Türkçe Öğretimi

Cumhuriyet döneminde Türkçe öğretimi için Türk Dili Tetkik Cemiyeti kurulmuş ve bazı üniversiteler de çalışmalar yapmış ve üniversiteler bünyesinde TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezi), DİLMER (Dil Öğretim Merkezi), FÜSEM (Fırat Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi), HÜDİL (Hacettepe Üniversitesi Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi), DEDAM (Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi) gibi dil eğitim merkezleri kurulmuştur. Yabancılara Türkçe öğretiminin önemli ve öncü kurumu olan Yunus Emre Enstitüsü yabancılara Türkçe öğretimine yönelik önemli çalışmalar yapmıştır. Üniversitelerde Yabancı öğrencilere Türkçe öğretimi için Yunus Emre Enstitüsünün hazırladığı kitaplar ve setler kullanılmaktadır. Yalnızca Yunus Emre Enstitüsü değil, Türk Dil Kurumu ve Türk İş birliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) da yabancılara Türkçe öğretimine yönelik önemli çalışmalar yapmıştır (Bayraktar, 2003:58-71), (Biçer, 2012: 127-128).

1.7.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Yöntemleri

Yabancı dil öğretiminde tek bir yönteme bağlı kalınmamış, birçok yöntem geliştirilmiş ve hatta gerektiği taktirde bütün yöntemlerin uygulanabileceği dil bilimciler tarafından ileri sürülmüştür (Kara, 2010: 408).

Geçmişten günümüze birçok yöntem ve teknik kullanılmıştır. Bu yöntem ve teknikler şu şekilde sıralanabilir: ‘‘Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method), Direkt Yöntem/Dolaysız Yöntem (Direct Method), Doğal Yöntem (Natural Method), İşitsel-Dilsel Yöntem (Audio-Lingual Method), Bilişsel Öğrenme Yöntemi (Cognative-Code Method), İletişimsel Yöntem (Communicative Method), Seçmeli Yöntem (Eclectic Method), Berlitz Yöntemi (Berlitz Method), İşitsel-Görsel Yöntem (Credif / St. Claud Yöntemi) (Audiovisual Method), Telkin Yöntemi (Suggestopaedia), Danışmanlı (Grupla) Dil Öğretim Yöntemi (Community Language Learning), Sessizlik Yöntemi (The Silent Way), Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi (Total

Physicial Response), Görev Temelli Yöntem (Task-Based Method) ve İçerik Merkezli Yöntem (Content-Based Method)'' (Memiş ve Erdem, 2013: 299).

Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi: Bu yöntemde metinlerdeki dil bilgisi kalıplarına öncelik verilir. İleri seviyelere gidildikçe daha geniş dil bilgisi yapıları verilir. Bu yöntemde amaç hedef dilin kurallarının iyice öğretilmesi ve bu sayede doğru çeviri yapılabilmesidir. İki dil karşılaştırılarak öğrenilmekte olan dilden kaynak dile çevrilerek öğretim yapılır. Bu yöntemde öğretim ortamında her ne kadar ana dil konuşulsa da öğretim sırasında ana dil ve yabancı dil birlikte kullanılmaktadır (Hengirmen, 2006: 18). Bu yöntemde daha çok diller arasındaki çevirinin doğruluğu amaçlandığı için telaffuza pek önem verilmez (Memiş ve Erdem, 2013: 300). Bu yöntemde daha çok çeviriye, dil bilgisine ve okuma yazma becerilerine önem verildiği için öğrencilerin okuma ve yazma becerileri gelişir fakat öğrenciler konuşma ve dinlemede pek ilerleyemez ve sorunlar yaşar (Hengirmen, 2006: 19). Bu yöntemde dil bilgisi öğretimi öncelikli olduğu için öğrenen kişinin kendi dilinin dil bilgisi kurallarını çok iyi bilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde öğrencinin yabancı dili öğrenmesi çok zor hatta mümkün değildir. Bu yöntemde telaffuza da önem verilmediği için öğrenciler anlamada, konuşmada ve iletişim kurmada zorluk çekebilirler. Daha çok metinlere odaklanıldığı için metinlerde var olan kelimelerle sınırlı kalınır ve öğrencilerin kelime bilgileri daha ileri seviyelere gidemez (Memiş ve Erdem, 2013: 300).

Düzvarım (Direkt /Dolaysız) Yöntemi:

Almanya ve Fransa'da 1900'lü yıllarda ortaya çıkan bu yöntem öğrencilerin konuşma becerilerine daha fazla önem veren ilk yöntemdir. Dilbilgisi yapılarından ziyade günlük durumları ve konuşmaları hedef alan İngilizce bilgilerine dayanan bu yöntem Berlitz metodunun geliştirilmesi için temel oluşturmuştur. Almanya doğumlu bir eğitimci ve dilbilimci olan Maximilian Berlitz'in oluşturduğu direkt yöntem Amerika Birleşik Devletlerindeki tüm okullarda İngilizce öğretim yöntemi olarak tanıtılmış, Amerika ve yurt dışında da başarılı olmuştur. Berlitz okulları yıllardan beri dünyadaki en başarılı ve tanınmış okullardan birisi olarak eğitim vermektedir (Halvadžić, 2013: 4).

Bu yöntem hedef dili daha aktif ve etkili bir şekilde kullanmayı amaçlar. Tümevarım ilkesinin temel alındığı bu yöntemde öğrenilen dilin dil bilgisi kuralları ve kültürünün öğrenilmesi, çağdaş edebi eserlerin okunması ve yazılmasına yönelik çalışmalar önemli yer tutmaktadır. Ev ödevlerinden de yararlanılan bu yöntemde

öğretim süreci ilk olarak sınıftaki nesnelerin adlarının söylenerek tanıtılmasıyla başlar ve öğrencilerin tanıtılan nesne isimlerini tekrar etmesiyle devam eder. Bu öğretim yönteminde bol bol örneklendirme ve görsel unsura yer verilmesi oldukça önemlidir. Öğrenciler, sınıfında ve yakın çevresinde ne kadar çok örnekle karşılaşırsa ve bu öğrencilerin görsel unsurlarla kelime öğrenmesi desteklenirse, o dile ait nesne ve kavramları o dildeki karşılıklarıyla doğrudan ilişkilendirebilir. Öğretim sürecinin ilk aşamalarında ileri seviye veya düzeydeki kelime ve cümlelerden ziyade temel, basit ve çok kullanılan sözcük ve ifadeler öğretilir. Öğrenciler, ne kadar öğrenmekte oldukları dilin yapılarını o dilin doğal ortamıyla birlikte düşünüp anlamlandırabilirse öğrenmeleri de o kadar kolaylaşır ve verilen yapıyı uygulayarak öğrenirler. Bu yöntemde, sık sık soru cevap etkinliklerine yer verilerek öğrencilerin kısa sürede konuşmaları amaçlanmıştır (Köksal ve Varışoğlu, 2014: 93-94). Derslerde öğrencinin dikkatini çekecek ilgi çekici bir hikâye, fıkra veya diyaloglara yer verilir. Bu yönteme göre yabancı dil de ana dili gibi öğrenildiği için öğretime sözlü olarak başlanması önemlidir (Demirel, 2021: 37). Okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerini kazandırmayı hedefleyen bu yöntemde çoğunlukla öğrencinin yakın çevresinde bulunan şeyler sözel olarak gösterilir. Dildeki telaffuz ve yazım arasındaki farkların karışıklık oluşturmaması için ilk altı hafta kitap kullanılmaz (Demircan, 2013: 197). Öğretim sırasında öğrenilmekte olan yabancı dil konuşulur, sözcük öğretiminde görsel araç-gereçler, yabancı dildeki tanımlar ve drama yöntemi kullanılır ve ana dile çeviri yapılmaz (Demirel, 2021:37). Örneğin *'ağaç'* kelimesi öğretilecekse bu kelimenin diğer dillerdeki karşılığı söylenmez, bunun yerine görsel araç-gereçlerden yararlanılarak ağaç resmi gösterilir. Dil bilgisi kuralları öğretilirken tümevarım yöntemi kullanılır. İlk haftalardan başlanarak telaffuz ve iletişim kurmaya önem verilir. Metinlerde ve okuma parçalarında öğrenilmekte olan dile ait kültürel unsurlar ve günlük yaşama ait unsurları içermesi ve bu unsurların öğretilmesi ön plandadır (Demirel, 2021: 37). Bu yönteme göre, bir dili öğrenirken ne kadar o milletten bir insan gibi düşünüp konuşmaya çalışılırsa o dili öğrenmek o kadar kolaylaşır. Örneğin Türkçede ve Türk kültüründe kullanılan *'hayırlı uğurlu olsun', 'geçmiş olsun', hoşça kal', 'iyilik eden iyilik bulur', 'bir kahvenin kırk yıl hatırı vardır'* gibi sözcükleri öğrenirken öğrenciler ana dilleriyle düşünüp anlamlandırmaya çalışırsa öğrenmeleri zorlaşabilir. Çünkü her dilin kendine has doğal ve kültürel yapısı, dil bilgisi kuralları ve kullanım özellikleri vardır. Bunların dışında bu yöntem öğrencinin yeterli dil bilgisi donanımına sahip olmadan kendini ifade etmeye çalışmasından dolayı eleştirilmiştir.

Bu yöntem öğretmeni merkez aldığı için öğretmenin hedef dildeki yetkinliği ve bu dili kullanma becerileri olmazsa olmaz unsurlardır. Böyle bir öğretici bulmak her zaman mümkün olmayabilir. Başlangıçta kitap kullanılmadığı ve sadece sözlü dil kullanıldığı için hedef dilin dil bilgisi kurallarına hâkim olmayan öğrencilerin kendi ana dillerinin dil bilgisi mantığına göre konuşmalarına sebep olabilir (Memiş, Erdem, 2013: 302).

Demirel (2021: 40), bu yöntemin kullanım özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Derslere bir diyalog veya fıkra anlatımıyla başlanır.
- İlk olarak sözlü öğretim yapıldığı için dil bilgisi ve sözcük öğretimi sözel bir şekilde öğretilir.
- Sözcükler görsel araçlarla, tanımlamalarla veya pantomimle öğretilir.
- Dil bilgisi kurallarının öğretiminde tümevarım yöntemi kullanılır.
- Dil, öğrenciler tarafından yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.
- İlk haftalarda telaffuz öğretimi ön plandadır.
- Sürekli dinleme ve tekrarla yeni dil bilgisi yapıları öğretilir.
- Sınıf içinde ana dil kullanımı ve çeviri yapılmaz.
- Okuma metinleri hedef dilin konuşulduğu ülkenin kültür ve yaşamına yöneliktir.
- Okuma öğretiminde, dil bilgisinden ziyade öğrencilerin zevk alması esastır.
- Öğretim öğretmen merkezli olsa da öğrencilerin derse katılımı oldukça önemlidir.

Doğal Yöntem: On dokuzuncu yüzyılda dil sınıflarında uygulanmaya çalışılan bu yöntem, L. Sauveur'un 1860'ların sonunda Boston'da bir dil okulu açmasıyla daha da yaygınlaşmış, kısa sürede Doğal Yöntem olarak anılmaya başlamış ve bu yöntem Berlitz ve Direkt öğretim yönteminin temelini oluşturmuştur. Bu yönteme göre anlam doğrudan gösterim ve eylem yoluyla aktarılırsa yabancı dil öğrenenin ana dili kullanılmadan öğretilebilmektedir. Alman akademisyen F. Franke'nin 1884 yılında öğretilen dildeki biçimler ve anlamlar arasındaki ilişkinin psikolojik ilkeleri üzerine yaptığı çalışması, öğretime tek dilli bir yaklaşım için teorik bir gerekçe sağlamıştır. Franke'ye göre, bir dil aktif bir şekilde kullanılarak öğretilebilir. Sınıf içi öğretimde dilbilgisi kurallarının açıklanmasından ziyade, öğretmenler dilin doğrudan ve doğal bir şekilde kullanılmasını teşvik etmelidir. Böylece öğrenciler dilbilgisi kurallarını öğrenebilirler. Öğretmen, öğrenmenin ilk aşamalarında ders kitabının yerini alır. Konuşma, telaffuza sistematik olarak dikkat edilmesiyle başlar. Bilinen kelimeler, pantomim, gösteri ve resimler kullanılarak yeni kelimeleri öğretmek için kullanılabilir.

Yabancı dilin ana dildeki gibi bir öğrenme süreciyle öğrenilebileceğini savunan bu yaklaşımda baştan itibaren tüm öğrenme süreci boyunca öğrenilmekte olan dil konuşulur. Süreç, öğrencilerin öğretmeni dinlemesiyle başlar. Basitten karmaşığa doğru öğretim söz konusudur ve süreç boyunca öğretmen sınıfta öğretilmekte olan dilin dışında bir dille konuşmaz. Dil bilgisi kurallarının açıklanmadan dilin doğal bir biçimde öğretilmesini hedefleyen bu yöntemde, öğrencilerin sürekli konuşmaları sağlanarak iletişim gerçekleştirilir. Öğrenciler basit cümleleri öğrenip konuşarak ileri düzeydeki cümleleri öğrenmeye çalışırlar. Doğal yöntem, bireysel farklılıkları ve yaş unsurunu arka planda tutarak her yaşta ve düzeyde öğrenicinin aynı şekilde yabancı dil öğrenebileceğini savunmakta, yazı dilinden ziyade konuşma diline öncelik verilmekte, klasik eserlerden çok güncel ve aktif olan dilin öğretimi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yazı diline yönelik etkinliklerden çok konuşma diline yönelik etkinliler yapılmakta, çeviri ve sürece başlarken okuma-yazma ve dil bilgisine yönelik etkinliklerin yerini dinleme ve konuşmaya yönelik etkinlikler almaktadır. Telaffuz direkt olarak öğretmeni dinleme ve taklit etmeye dayalı öğretilmekte öğretmen de öğrencilerin yanlışlarını düzeltmektedir. Diyaloglar, ezberletilerek öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Köksal ve Varışoğlu, 2014: 95). Öğrencilerin hedef dili konuşmaya çalışırken yaptığı hatalar göz ardı edilerek konuşmaları ve sözcüklerin telaffuzlarını tam yapamasalar bile duyduklarını taklit ve tekrar etmeleri sağlanır (Demirel 2021: 46-48). Bu sayede öğrencilerin konuşma esnasında yanlış yaptığı yerler anında düzeltilerek doğru bir şekilde öğrenmeleri sağlanır. Hedef dilin telaffuzunun iyi yapılabilmesi için okuma alıştırmaları ve etkinlikler sesli bir şekilde yapılır. Sık kullanılan kelimelerin öğretimine özen gösterilir. Çocuklar, ana dilini kolaylıkla ve düzgün bir şekilde öğrenmektedir. Fakat bu yetişkinlerin de bir yabancı dili çocuk gibi öğrenebilecekleri anlamına gelmemekle birlikte pek de mümkün değildir (Demirel ,2021: 48).

İşitsel-Dilsel Yöntem: Dilin yazma değil, konuşma olduğunu ileri süren bu yöntemde okuma-anlama çalışmalarından ziyade dinleme-anlama çalışmalarına öncelik verilmektedir. Buna göre ilk olarak sözlü dil becerileri, daha sonra okuma ve yazma becerileri verilir. İşitsel-dilsel yöntemde davranışçı kuramdan etkilenildiği için öğrenme etki-tepki bağıyla olarak görülmekte ve ele alınmakta, Skinner'in edimsel koşullanma ilkesinde olduğu gibi doğru davranışlar anında ödüllendirilir ve pekiştirilir. Taklit, tekrar ve pekiştirme oldukça önemlidir (Beydoğan, 2001: 19). Bu yöntemde derse bir diyalogla başlanır. Bu diyalog öğretmen veya bazı cihazlarla

gerçekleştirilir. Bu diyalogları ilk önce tüm sınıf bir koro halinde seslendirir. Daha sonra sınıf gruplandırılır ve diyaloglar grup seslendirilir. En sonunda da her öğrenci tek başına seslendirir (Demircan, 2013: 215). Hedef dilin yapısını gösteren cümlelerle alıştırmalar yapılır gerektiği taktirde öğrencinin anadiliyle açıklamalar yapılır. Bu yöntemde dil bilgisi kuralları basit cümleler kullanılarak yapılan alıştırmalarla öğretilir (Aykaç, 2015: 168).

Bilişsel Öğrenme Yöntemi: John Bissell Caroll ve Kennet Chstain'in davranışsal dil öğretimine tepki olarak geliştirdiği bu yöntem dilin alışkanlık sonucu ortaya çıkan bir ürün olmaktan ziyade yaratıcı bir süreç olduğunu ileri sürer. Bu yönteme göre dildeki eski bilgiler yeni anlamlar bağlar kazanır ve yeni bilgiler depolanır. Yeni öğrenilen bilgi önceki öğrenilenlerle bütünleşerek anlamlı hale gelir. Bu da anlamlı öğrenme için temel koşuldur.

İletişimsel Yöntem: Bu yöntemde Dil becerileri öğrencilerin iletişim kurabilmeleri amacıyla doğal bir şekilde öğretilir. Öğretimin merkezinde öğrenci olduğu için derste kullanılan öğretim materyalleri, öğretim ortamı ve etkinliklerde öğrenci esas alınır. Bu materyallerin öğretilen dilin kültürünü yansıtmasına ve işlevsel olmasına dikkat edilir. Dilbilgisi öğretimi için ayrıca bir çalışma yapılmaz. Dilbilgisi, etkinlik ve diyaloglarla öğretilir (Memiş ve Erdem, 2013).

Seçmeli Yöntem: Birden çok yöntem arasından uygun yöntemin seçilmesi tekniğidir. Tek bir yönteme bağlı kalmaktan ziyade öğretilen dile uygun olarak prensipler geliştirip her türlü yöntem ve araçtan istifade ederek dil öğretimini gerçekleştirmek seçmeli yöntemin temel prensibidir (Memiş ve Erdem, 2013: 307). Öğretime, öğrencinin öğrenme ihtiyaçlarını tespit ederek başlanır ve bu ihtiyaçlara uygun olarak bir öğretim programı belirlenir ve öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda dil öğretimi gerçekleştirilir (Hengirmen, 2006: 37). Seçmeli yöntemi kullanarak başarılı bir dil öğretimi sağlanabilmesi için öğretmenlerin, tüm yöntem ve teknikleri iyi bilmeleri ve gerektiği zaman uygun olan tekniği seçip öğretimi gerçekleştirebilmeleri önemlidir (Köksal ve Varışoğlu, 2014: 96-97). Barın (1994), seçmeli yöntemin özelliklerini şu şekilde ifade etmektedir; hayata dönük olma, dil öğretimi sırasında öğretilmekte olan dilden başka bir dil kullanmama, yeni öğrenenler için çeviri yapmanın faydalı olmayacağı, iletişime yönelik alıştırmalar yapmanın önemli olduğu, mevcut dil yapısının iyice öğretilmeden yeni yapıya geçilmemesi gerektiği, okuma-yazma ve kelime öğretimi becerilerine hemen başlanmalı ve öğrenilen kelimelerin cümle içinde kullanımının sağlanması, öğrencilerin dil öğrenme

motivasyonu ve arzularının da önemli görüldüğü seçmeli yöntemde bireysel farklılıklar da dikkate alınarak basitten zora, somuttan soyuta bir öğretim gerçekleştirilmesi.

Berlitz Yöntemi: Yabancı dil öğrenme yöntemi olan Doğrudan Yöntem'den geliştirilmiştir (Halvadžić,2013: 10-11). Yabancı dilin okuma-yazma, dinleme-konuşma becerilerinin üzerinde durulmasıyla öğretilebileceği ileri sürülmektedir. Doğal yöntemde olduğu gibi Berlitz yönteminde de sözlü dil yazılı dilden daha öncelikli ve öğretmenlerin ana dili konuşuru olmaları önemlidir. Bununla birlikte bireysel veya on kişiyi geçmeyen sınıflarda öğretimin yapılması gerekmektedir (Köksal ve Varışoğlu, 2014: 96).

İşitsel-Görsel Yöntem: 1960'lı yıllarda Gubernia ve Revenc tarafından Fransa'da kurulan bu yöntemde sesli ve görüntülü materyallerden faydalanılmaktadır. Belirlenen metinler sıralanarak bu materyallerle birlikte verilir. Dilbilgisi kuralları basit cümlelerle öğretilir. Öğretim sırasında diyaloglardan faydalanılır ve bu diyaloglar ayrıntıya inilmeden öğrencilerin ana diline çevrilebilir (Hengirmen, 2006: 25).

Telkin Yöntemi: Lazanov'un geliştirdiği bu yöntemde asıl amaç, kelime ezberleme ve konuşmadan ziyade öğrencileri iletişim kurmaya yönlendirmektir. Basit kurgusu ve duygu yoğunluğu ön planda olan metinler öğrencilere evde dinleme etkinliği olarak verilir. Bu metinler birer motivasyon aracı olarak görülmekte ve bu yöntem dilin duygusal yönüne dikkat çekmektedir (Gür, 1996c: 41). Sınıfta rahat bir ortam sağlanarak müzik eşliğinde yapılan etkinlikler bu yöntemi ilgi çekici hale getirmekte ve doğru nefes egzersizleri yaptırılarak öğrencilerin derse odaklanmaları sağlanmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin motivasyon ve bilinçlilik seviyesini arttırmak ve geliştirmek için müzik ve yoga gibi ritmik unsur içeren tekniklerden yararlanılır (Köksal ve Varışoğlu, 2014: 97).

Danışmanlı (Grupla) Dil Öğretim Yöntemi: Öğrencileri merkeze alan bu dil öğretim yöntemi, öğrencilerin kaygıları ve hata yapma korkularından yola çıkılarak geliştirilmiştir. Öğretmen ve öğrenci arasındaki danışman-danışan ilişkisi, karşılıklı iyi niyet önemli yer tutmakta ve öğrencilerin mümkün olduğunca kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilmelerini sağlamak gerekmektedir (Demirel, 2010: 60).

Sessizlik Yöntemi: 1972 yılında Calep Gattegno'nun geliştirdiği bu yöntemde öğretmen, sınıfta sessiz kalıp jest ve mimiklerini kullanarak öğrencilerin bir şeyler üretmelerini, duygu, düşünce ve hislerini ifade edebilmelerini sağlamalıdır. Öğrenciler de öğretmenden bağımsız bir şekilde kendilerine özel ölçütler geliştirir ve

kendilerine güvenerek bağımsız öğrenme geliştirmeye çalışırlar. Bu sebeple öğretmen öğrencilerin öğrenmelerini desteklemek için yalnızca onların ihtiyaç duydukları şeyleri vermelidir. Bu yaklaşım o dönemin hâkim dil öğretimi yaklaşımlarının aksine bilişsel gelişim sürecinden ortaya çıkan yenilikçi yöntemlerden biridir. Bilişsel yaklaşım, dil öğrenme sürecinde insan bilişine vurgu yapmıştır. Öğrencilerin öğrenmeleri hakkında aktif olarak düşünmelerini ve kendilerini ifade etmelerini sağlamayı amaçlar. Süreç boyunca öğretmen, çok az girdi sağlar ve çoğu zaman sessizdir. Öğrencilere öğretmek için vücut hareketleri ve jestler kullanır. Ayrıca, renk kodlu özel çizelgeler kullanır. Sesbirimleri ve bir dizi farklı dilbilgisi kurallarını gösteren renkli çubuklardan faydalanarak öğrencilerin belirli yapıları kullanmalarını gerektirecek durumlar oluşturur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar ve yaptıkları hatalar öğretmene geri bildirim ve farkındalık sağlar (Larsen- Freeman, 2003: 71).

Yapılan etkinlik ve uygulamalar öğrencilerin problem çözme, keşfetme ve yaratıcı düşünebilme yeteneklerini artırarak üst düzey düşünme, ilişki kurma ve zihinsel yapılandırma gibi becerilerin kazandırılarak öğrencilerin kalıcı öğrenmelerini sağlamayı amaçlamıştır (Köksal ve Avarışoğlu, 2014: 99).

Sessiz yöntemde öğrenci bilgiyi hazır olarak almaz, yaparak yaşayarak edinir. Sorumluluk öğrenciye ait olduğu için öğretmen bilgiyi hazır bir şekilde sunmaz ve tekrar etmez. Öğrenme sorumluluğu öğrenciye ait olduğu için de öğrenci her zaman aktif ve dikkatli olmak durumundadır. Öğretim cümle ve anlamlarından başlayarak kolaydan zora yapılır. Tümevarım yöntemi kullanılır ve telaffuz önemlidir (Gür, 1996d: 42).

Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi: Asher tarafından geliştirilmiştir. Fiziksel aktivite yoluyla dil öğretmek hedeflenir. Dil öğretimi sürecinde öncelikle dinleme becerisiyle elde edilen kavrama becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Konuşmaya daha sonra geçilir. Asher'e göre yabancı dil öğrenimi çocukların ana dili öğrenimine paralel bir şekilde edinilir. Yetişkinler de dil öğrenirken çocukların geçtiği süreçlerden geçerek yabancı dili öğrenirler. Nasıl ki çocuklar dil öğrenirken ilk önce konuşmak yerine fiziksel tepki vermelerini sağlayan emir cümlelerini (gel, git, otur, kalk, ye, iç vb.) öğreniyorlarsa büyüklere dil öğretimine de bu şekilde başlanmalıdır. Bu yöntemin temel amacı öğrencilere konuşma becerisi kazandırmak ve ilk olarak sözel yeterliliği geliştirmek amaçlanır. Dil öğreniminde başarılı olmanın önemli unsurlarından biri de ana dili konuşurlarıyla iletişim kurmak ve onlarla konuşmaya yönelik pratikler yapmaktır (Köksal ve Varışoğlu, 2014: 99-100). Bu yöntemde, başarılı ve başarısız

olmanın nedenleri olduğu, sağ ve sol beyin loblarının öğrenmeyi etkilediği ileri sürülmektedir ve bu yöntem psikolojideki iz kuramıyla bağlantılıdır (Memiş ve Erdem, 2013).

Görev Temelli Yöntem: Dil becerilerinin geliştirilmesinin temel alındığı bu yöntemde amaç iletişimdir ve öğretim şekline odaklanılır. Öğrencilere günlük hayatı kapsayan görevler verilir ve bu görevleri gerçekleştirerek öğrenmeleri sağlanır.

İçerik Merkezli Yöntem: Günümüzde dil öğrenme ihtiyaçları mesleklere göre farklılık göstermekte, bu yüzden dil öğretilirken bunlara dikkat edilmesi gerekmekte ve en uygun yöntem seçilmektedir (Memiş ve Erdem, 2013: 315-316).

Sözlü yöntem: Kolay yapılardan başlanıp zor ve karmaşık yapıların öğretildiği tümevarım yöntemi kullanılır. Sık taklit ve tekrar yoluyla öğrencide alışkanlık oluşturmak önemlidir. Duyarak ve konuşarak öğrenme esas olduğu için kitap ve materyale başvurulmaz. Konuşma dili ile dil öğretimine başlanır, öğretilmek istenen konu veya öge sözel olarak ifade edildikten sonra yazılı olarak sunulur. Konuşarak öğrenme esas olduğu için telaffuz ve tekrar yoluyla sözcük öğretimi yapılır. Okuma ve yazma etkinliklerine yeterince sözcük ve dil bilgisi öğretimi yapıldıktan sonra geçilir (Gür, 1996b: 40).

TÖMER Yöntemi: Bu yöntem diğer yöntemlerden ayrı olmamakla birlikte bütün Türkçe öğretim yöntemlerinin bir sentezi ve ilk sistemli Türkçe öğretimidir (Bayraktar, 2003: 58-71). İlk Türkçe öğretim çalışmalarına 1984 yılında Ankara Üniversitesi'nde başlanmış ve çalışmalar burada ilk kez sistemli hale gelmiştir. Günümüzde başka üniversitelerde ve kurumlarda Türkçe Öğretim merkezleri kurulmuş ve Türkçe öğretimi gerçekleştirilmekte ve ders olarak okutulmaktadır.

1.7.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar

Son yıllarda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri eskiye nazaran oldukça artmış ve birçok ülkeden üniversite ağırlıklı olmak üzere çok sayıda öğrenci gelmiştir. Dil öğretimine tüm ülkelerde oldukça önem verilmiş fakat dilin önemi Batı ülkelerinde yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde dil için ayrı bakanlıklar kurulmuş, çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Türkiye'de ise bu alana yönelik sınırlı sayıda çalışmalar yapılmıştır. TÖMER, Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlar Türkçe öğretiminde önemli bir yer tutmaktadır (Korkmaz, 2018: 91).

Yabancılara Türkçe öğretiminde öğretmen ve öğrenci açısından birçok sorunla karşılaşılmıştır. Bu sorunların en başta gelenlerden bir tanesi öğretim programlarıdır. Türkçenin dil bilgisi ve özelliklerini ele alan çalışmalar oldukça yetersizdir. Geliştirilen öğretim programları da öğrencilerin yaşına ve düzeylerine uymamaktadır. Çocukların ve yetişkinlerin dil öğrenmeleri aynı değildir. Bu sebeple dilin anlam ve yapı özelliklerine uygun öğretim programları hazırlanmalı ve bu özelliklerin öğrencilerin düzeyine göre basitten karmaşığa doğru planlanmalıdır. Bununla birlikte öğrenme ortamları da Türkçe öğretiminde önemli bir unsurdur ve iyi bir şekilde düzenlenmelidir. Türkiye'de bulunan yabancıların Türk dili ve kültürüne maruz kalmalarından dolayı Türkçeyi yurt dışındakilere göre daha kolay ve hızlı öğrenirler. Türkiye'de bulunmayan öğrencilerin de gazete, dergi, radyo ve TV gibi araçlarla Türkçe öğrenmeleri desteklenmelidir. Türkçe öğretiminde öğrenciler de bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Bunlar; Türkçenin sesletimi, biçim bilgisi, cümle kuruluşu ve anlam bilgisine yönelik sorunlardır. Türkçenin sesletimiyle ilgili sorun yaşayan öğrencilerin ana dillerinde Türkçede bulunan bazı harflerin bulunmaması gibi sebepler vardır. Biçimsel sorunlar durum eklerinin yanlış, eksik veya fazla kullanımını kapsamaktadır (Candaş Karababa, 2009: 269-273). Örneğin *'denizin ortasında bir gemi var'* cümlesini *'deniznin ortasında bir gemi var'* şeklinde kurabilirler. Ya da *'ben sana soru sordum'* yerine *'ben senden soru sordum'* diyebilirler.

İsim durum eklerine yönelik yanlışlar cümle kuruluşlarında da yanlışlara sebep olmaktadır. Öğrenciler, isim durum eklerini doğru kullanmadıklarında cümle kurmada zorlanmaktadırlar. Bunun dışında özne-yüklem uyumunda da zorluk çekmektedirler (Candaş Karababa, 2009: 274).

Atasözleri ve deyimler gibi söz varlıkları her dilin kendi anlam özelliklerine göre ve o dile ait anlatım biçimleriyle şekillenir. Örneğin *'gülü seven dikenine katlanır, etekleri tutuşmak, gözünde tütmek'* gibi atasözleri ve deyimler yabancılara söylendiğinde onlar için bir anlam ifade etmeyebilir. Türk kültürünü ve söyleyişlerini de yansıtan bu ifadelerin yabancı öğrencilere net ve anlaşılır bir şekilde açıklanması ve öğretilmesine özen gösterilmelidir.

1.8. Atasözü ve Deyim

1.8.1. Atasözü

Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, deme, mesel, sav, darbımesel (TDK, 2011).

Tarih boyunca bütün uygarlıkların, milletlerin ve toplumların yaşayış biçimlerine, toplumsal düşünce, anlayış, dünya görüşlerine göre atasözleri olmuştur. Ve bu atasözleri toplumlar tarafından farklı şekillerde adlandırılmış olup geçmişten günümüze kadar süregelmiştir. Atasözleri şimdiye kadar birçok kez tanımlanmış ve farklı sözcüklerle adlandırılmıştır.

Bulut (2013: 563)'e göre atasözü, toplumun geçmişten bugüne geçirdiği ortak gözlem ve deneyimlerine dayanan, tutum ve görüşlerinden meydana gelen kısa, kalıplaşmış, anonim niteliğindeki söz anlamına gelmektedir.

Orhun yazıtlarında ilk yazılı örneklerine rastlanan atasözleri eski Türkçe ve Uygur dönemi eserlerinde de yer almaktadır. Karahanlılar dönemi, atasözlerinin derlenmesi ve yazılı hale gelmesi açısından önemli bir dönemdir. Bu dönemde Kaşgarlı Mahmut, Türk atasözlerinin derlendiği ilk eser olan Divânü Lügati't-Türk'ü kaleme almıştır. Kutadgu Bilig ve Atabetü'l-Hakayık da atasözü örnekleri içeren diğer Karahanlı dönemi eserlerindendir.

Günümüz dünyasındaki değişmeler ve gelişmeler hızla ilerlemekte, bireyler, toplumlar ve ülkeler arasındaki etkileşimler artmaktadır. İletişimden teknolojiye, eğitimden bilime, edebiyattan sanata, siyasetten diplomasiye kadar tüm alanlarda meydana gelen bu etkileşim elbette kültür alanında da gerçekleşmektedir. Dil bir ulusal kimliktir. Bir milletin yaşayış biçimini, kültürel unsurlarını, düşünce yapılarını, bilimini, sanatını, edebiyatını ve diğer tüm özelliklerini içinde barındıran bir sistemdir ve milletin varlığını sürdürebilmesinin en önemli unsurlarından biridir. Bu sebeple diline sahip çıkan bir toplum, millet olmanın neredeyse tüm gerekliliklerini yerine getirerek devamını sağlayabilecektir. İlk topluluklardan bugünkü toplumlara kadar bütün kültürel özellikler dil yoluyla gelecek kuşaklara aktarılmaktadır. Geçmişten bugüne ve geleceğe milletlerin yaşanmışlıklarını, tecrübelerini ve gözlemlerini içeren, çoğunlukla öğüt verici nitelikte olup topluma mal edilen atasözleri de dil sayesinde var olmuş, bu varlığını sürdürmüş ve geçmişten günümüze aktarılmıştır.

Atasözleri; ‘‘Toplumun bütün özelliklerini içinde barındıran sözlerdir. Bu sözler, sözlü anlatım geleneğinin kalıplaşarak davranışa dönüşmüş şeklidir’’ (Esin, 2015: 605). Bir başka deyişle; atasözleri, Türk kültürüne ait özellikleri içeren öğüt verici sözlerdir. Millî karakter taşır ve kalıplaşmış hüküm bildirirler (Nazlı, 2013: 11). Buradan da anlaşılacağı üzere atasözleri duygu, düşünce, konuşma, yaşam tarzı, millî kimlik, kültür ve değer yargılarını içinde barındırır ve insanların bahsedilen özelliklerini belirlemede ön plandadır.

Görüldüğü üzere atasözleriyle ilgili birçok tanım yapılmıştır. Yapılan tanımların ortak noktası olarak atasözleri, uzun deyimler ve deneyimler sonucu oluşan, gerçek olayları ve durumları yansıtan genellikle mecaz anlamlar taşıyan, öğüt verici ve anonim niteliğindeki olan kalıplaşmış yargılardır.

Türk atasözlerinde ilk derleme çalışmasını Şinasi, Durûb-ı Emsâl-i Osmaniye adlı eserinin *"mukaddime"* bölümünde Türk edebiyatının ilk atasözü *tanımı "Durûb-ı emsal ki hikmetü'l-avamdır''. ‘‘Lisanından sâdır olduğu milletin mahiyeti efkârına delâlet eder''* şeklindedir. Şemseddin Sami'ye göre ise *‘mesel’* kelimesi *"Bir kaide-i umumiyeye nümune olmak üzere irâd olunan söz, mana-yı zahirîsi kastolunmayıp zımnen ve kinayeten diğer bir şeye delâlet etmek üzere irâd olunan söz"* anlamına gelmektedir.

Atasözlerinin özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

a. Atasözleri uzun deneyimler sonucu oluşmuştur. Kelimeleri kaldırılıp yerine eş anlamlıları getirilemez (*‘Ak akçe kara gün içindir’* atasözünde *‘ak’* yerine *‘beyaz’* kelimesi getirilemez).
b. Atasözleri örf adet ve gelenekler ve inançlar hakkında bilgi verir (*‘Misafir kısmeti ile gelir’*. Veya bir Kızılderili atasözüne göre, *‘Dünya güneş yardımıyla yaratıldı toprak yaratıldığında üzerinde sınır çizgileri yoktu. Onu bölmek insanlara düşmez’*).
c. Bazı atasözleri yaşanılan coğrafyadaki doğa olayları ve bunların nasıl meydana geldiği hakkında bilgi verir (*‘Mart kapıdan baktırır kazma kürek yaktırır’*).
d. Atasözlerinin hemen hepsinde gerçek anlam dışında mecaz bir anlam da vardır (*‘İşleyen demir pas tutmaz’*).
e. Atasözlerinde genelde geniş zaman, emir kipi, geniş zamanın olumsuzu, şart kipi ve 2. şahıs eki kullanılır (*‘Ağaç yaşken eğilir’, ‘Sakla samanı gelir zamanı’, ‘Terzi kendi söküğünü dikemez’, ‘Ne ekersen onu biçersin’* vs.).

f. Atasözleri milletlerin ve toplumların çok eski zamanlardan getirdiği bir unsurdur ve kökleri bir dilin ve milletin geçmişine dayanır bu sebeple zaman zaman kendini oluşturan kelimeler değişikliğe uğrayabilir *('Taşığ ısrumasa öpmiş kerek'* (XI. yüzyıl). *'Kesemedüğün eli öp başına ko'* (XV. yüzyıl) / *'Isıramadığın eli öp başına ko'* (Bugün) (Aksoy, 1998: 28).

g. Her atasözü yaşanılan bir olaydan veya bir durumdan yola çıkılarak oluşturulmuştur. Hepsinin birer meydana geliş hikayesi vardır. Fakat atasözleri birer anonim olduğu için bu hikayeleri unutulmuştur.

h. 8. Atasözlerinin bazıları anlam olarak birbiriyle çelişir (Sakaoğlu, Alptekin, 2006: 161). (*'Ağaç yaşken eğilir'/ 'Öğrenmenin yaşı yoktur'*).

i. 9. Atasözleri; icaz (az sözle çok şey ifade etme), ahenk, cinas (*'Varsa hünerin her yerde vardır yerin; yoksa hünerin var her yerde yerin'*) , seci, mecaz (*'Tekkeyi bekleyen çorbayı içer'/ 'Deveyi yardan uçuran, bir tutam ottur'),* teşhis ve intak *('Katıra ''baban kim?'' demişler; ''dayım at'' demiş'*/ '*Aza demişler: ''nereye?'', ''çoğun yanına'' demiş'*), teşbih, tenasüp (*'Minareyi çalan kılıfını hazırlar'/ 'Alma mazlumun ahını çıkar aheste aheste'*), aliterasyon (*'Sakla samanı gelir zamanı'/ 'Hacı hacıyı Mekke'de hoca hocayı tekkede bulur'*), mübalağa (*'Sır saklayan sırattan geçer'*), tezat *('Alçak yerde yatma sel alır yüksek yerde yatma yel alır'/ 'Acı söz insanı dininden , tatlı söz yılanı deliğinden çıkarır' / 'Aç tokun yüzüne bakmakla doymaz'*), kinaye (hem gerçek, hem mecaz anlama gelen bir sözün mecaz anlamını kast ederek kullanmaktır) (Albayrak, 2009: 33). *('Ateş düştüğü yeri yakar', 'Mum dibine ışık vermez'/ 'Taşıma su ile değirmen dönmez'*), tekrir *('Nush ile uslanmayanın hakkı tekrir, tekrir ile uslanmayanın hakkı kötektir'*), telmih *('Parayı veren düdüğü çalar'*), hüsnü tahlil (*'Üzüm üzüme baka baka kararır'*) gibi birçok söz sanatları barındırır.

j. Atasözleri; çoğunlukla öğretici bir nitelik taşımasının yanında bazı atasözleri ise öğreticilikten ziyade kalıplaşmış söz veya sözler içeren gözleme dayalı ifadelerdir. Örneğin *'İnsan yedisinde neyse yetmişinde de odur / Can çıkar huy çıkmaz'* atasözleri bir öğüt veya bir öğreticilikten ziyade bir durumun saptanmasını ve gözlenmesini içerir ve değişmezlik bildirmektedir. Bu yüzden öğretici olma niteliğinde değildir (Ulusoy Aranyosi, 2010).

Atasözlerinin bir milletin kültürel ve dilsel özelliklerini taşıdığı bir gerçektir. Bununla birlikte atasözlerinin gelecek nesillere aktarılabilmesi

bireylerin atasözlerini doğru ve etkili bir şekilde öğrenilmesinden geçer. Bu da eğitimle mümkündür. Birey içinde bulunduğu toplumun kültürü ve dili içerinde dünyaya gelir. Eğitim de aileden başlayarak okulda daha sistematik ve bilimsel bir şekilde devam eder. Eğitim kademelerinin temelini okul öncesi ve ilkokul oluşturmaktadır. Bu açıdan ilkokuldan başlanarak atasözleri ve deyimlerin öğretimine özen gösterilmelidir.

1.8.2. Deyim

Deyimin birden çok tanımı yapılmıştır. Gerçek anlamı dışında bir anlam ifade eden, çekici özellikteki kelime veya kelime gruplarıdır (Korkmaz 2003: 43). Başka bir ifadeyle deyim; anlatım gücünü arttırmak amacıyla gerçek anlamından ziyade, mantık dışı ifade ve düşünceler içeren kalıplaşmış sözler şeklinde tanımlanmıştır (Demir 2004: 612). *'Deyim'* yerine *'tabir'*, *'ıstılah'* ve *'darbımesel'* gibi sözcükler de kullanılmış fakat *'darbımesel'* daha çok atasözü anlamındadır.
'Frazeologiya' kelimesi Azerbaycan Türkçesinde; *'deyimbilim'* kelimesinin karşılığı ve *'sabit söz birleşmesi'* anlamına gelmektedir. Gagauz Türkçesinde; *'bölünmez laf birleşmesi/ frazeologizma'*, Başkurt Türkçesi; *'frazeologizm'*, Kazak Türkçesi; *'turaktı tirkes/ frazeologizm/ ayşıktı söz uramı/ beyneli söz tirkesi'*, Kırgız Türkçesi; *'turuktü söz aykaşı/ frazeologizm/ körköm süylöm'*, Özbek Türkçesi; *'ibara/ frazeologik birlik'*, Tatar Türkçesi; *'frazeologizm/ obrazlı tağbir'*, Türkmen Türkçesi; '*frazeologizm/ durnuklı söz düzümleri' ve* Uygur Türkçesinde; *'turaklık ibarä/ frazeologizm/ idiom'*, şeklindedir (Sinan, 2001a: 5).

Bu tanımlardan yola çıkarak deyimler, 'Bir olay ya da durum karşısında anlatıma güç katmak ve anlatımı daha çekici hale getirmek için gerçek anlamı dışında kullanılan, yeni kavram ve kelimelerden meydana gelmiş, en az iki kelimeden oluşan özgün bir anlama ve anlatım gücüne sahip olan kalıplaşmış sözcükler, cümleler ve söz öbekleridir' denilebilir. Türk dili deyim açısından geçmişten günümüze zengin bir birikime sahiptir. Deyimler de atasözleri gibi yaygın olarak kullanılmaktadır.

Deyimlerin özellik ve işlevlerine bakılacak olursa; deyimler, kalıplaşmış sözcük ve söz öbekleridir. Çoğu mastar halindedir (Ağzını bıçak açmamak, Aklına takılmak, Açıkta kalmak vs.) ve kalıplaştığı için de deyimlerdeki bazı kelimeler çıkarılıp yerine aynı anlama dahi gelse başka bir sözcükler değiştirilemez. Kalıp olarak daima fiil şeklindedirler fakat bazıları fiil kipi taşımaz ve sebeple cümle şeklinde

olmayabilirler (*'Ateş pahasına', 'Bir solukta', 'Can alıcı' vb.*). Bazı deyimler kafiyelidir (*'Saldım çayıra, Mevla'm kayıra'*) bazıları söz öbeği şeklindedir *('Eften püften, 'Ağız tadı' vb.*). Bazıları cümle şeklindedir *('Hangi rüzgâr attı? / Yorgan gitti, kavga bitti' vs.*). Bir takım yaşanmış olaylardan ortaya çıkan, öykü biçiminde deyimler de vardır (*'Vermeyince mabut, neylesin Mahmut'*).

Deyimler, bir toplumun kültürünü oluşturan unsurlar hakkında bilgi verir. Deyimler, dilin önemli unsurlarıdır ve dil de en önemli kültür taşıyıcısı olduğu için bir dile ait deyimlere ve atasözlerine bakılarak o toplumun kültürü hakkında bilgi sahibi olunabilir. Yabancı dil öğretirken atasözü ve deyimlere büyük önem verilmektedir. Deyimler bir toplumun maddi ve manevi değerlerinin bütününü ifade eden kültürü ve o toplumun düşünce biçimini yansıtır. Sadece dilbilim açısından değil toplumun yazın, halkbilimsel ve anlambilimsel özelliklerini de ortaya koyar. Bu bakımdan deyimler, her dile ait özgün bir boyut oluşturur. Dilin olay, durum ve gerçekleri aktarma ve anlama biçimini ifade eder. Dolayısıyla bir dile ait deyimlerden yola çıkılarak o toplumun kültürü hakkında bazı önemli sonuçlara ulaşılabilir (Aksan, 1993: 45-46). Deyimler, uzun süre varlığını devam ettirse de zaman geçtikçe bazıları varlığını sürdürememiş, kaynağını aldığı tarihi olaylar ve geçmişten kalan bazı gelenekler zamanla unutulduğu için söz konusu deyimler de kullanılmamaya başlanarak unutulmaya yüz tutmuştur (Sinan, 2001a: 2589). Türk dili deyimler bağlamında dünyanın en zengin dilleri arasındadır. Günlük hayatta da çok fazla deyim kullanılmaktadır. Deyimler, ifade edilmek istenen duruma canlılık katmakla birlikte birçok edebiyat alanında da kullanılmaktadır. Bu bağlamda birçok şair ve yazar eserlerinde oldukça deyim kullanmaktadır (Kenzhalin, 2017: 108). Bu denli önemli olan ve günlük hayatta sık sık kullanılan deyimlerin Türkçe öğretiminde kullanılmasına özen gösterilmeli, ders kitaplarının ve diğer öğretim materyallerinin içerikleri de deyim öğretimine uygun bir şekilde tasarlanıp geliştirilmelidir.

1.8.3. Türkçe Öğretiminde Atasözü ve Deyimler

Türkçe öğretimine yönelik hazırlanan ders kitaplarında atasözleri ve deyimlere ve bunların öğretim stratejileri doğrudan veya dolaylı olarak yer almaktadır. Öğretim esnasında kitapların içeriği ve kullanılan stratejilerin önemli olduğu kadar öğretmenin bu yöntemleri nasıl kullandığı, öğretilecek konuyu nasıl modellediği ve öğrencilere aktarma şekli de önemlidir. Çünkü ders kitaplarının içeriği öğretmen tarafından doğru

bir şekilde analiz edilip aktarılmadığı, uygun bir şekilde modellenmediği ve pekiştirilmediği sürece kullanılan stratejiler fayda sağlamayıp öğrencilerin öğrenmelerine çok fazla etkisi olmamaktadır.

Atasözü ve deyimler, bir milletin kültürünü, yaşam tarzını, bakış açısını ve düşüncelerini yansıtan önemli unsurlardır. Dil öğretimi sırasında kültür de öğretildiği için, atasözü ve deyimler de kültür aktarımı ve öğretimi açısından önemli bir yer tutmaktadır. Anlatıma derinlik, kolaylık ve akıcılık kazandıran bu kalıp ifadeler, kültürel bilincin nesilden nesile aktarılması ve devamlılığını sağladığı için Türkçe öğretiminde önemli bir yere sahiptir (Mutlu, 2016: 253). Yabancı dil öğretimi ve kültür aktarımı birbiriyle bağlantılı kavramlardır. Çünkü bir dili öğrenirken o dile ait kültürel unsurların da öğrenilmesi kaçınılmazdır. Bu da o dilin öğrenilmesini kolaylaştırır. Öğrenilmekte olan dilin kavramlarının, kullanılan ifadelerin, karşılaşılan bir olay veya durumda nasıl tepki verileceğinin bilinmesi, kullanılan kelime ve sözcükler, hatta jest ve mimikler o dile ait kültür aktarımı ile sağlanabilir (Varışoğlu vd. 2014: 228). Deyim ve atasözlerinin öğrenilmesi ve kullanılması kültür aktarımını sağladığı gibi bireyler arasındaki iletişimi de kolaylaştırır. Yabancı dil öğretiminde ve öğreniminde atasözü ve deyimlerin yarattığı iletişim sorunlarını ve diğer sorunları ortadan kaldırmak veya en aza indirgemek için atasözü ve deyimlerin öğretimine yeterince önem verilmelidir. Yapılan birçok çalışmada atasözü ve deyimlerin dil öğretiminde önemli oldukları belirtilmiş ancak bunların öğretimi araştırmalarda öncelik kazanamamıştır (Güneş, 2010: 6). Atasözü ve deyimler bir toplumun sosyal ve kültürel değerlerini, bakış açısını, yaşam tarzını, eğitimini, deneyim ve yaşanmışlıklarını kapsamakta, kısacası bir toplumun kimliğini yansıtan kültür ve dil için oldukça önemlidir. Her toplumun kendine has atasözü ve deyimleri vardır. Kültürün gerek yeni nesillere gerekse diğer toplumlara aktarımında atasözü ve deyimler önemli bir yer tutmaktadır. Bu doğrultuda ders kitapları ve öğretim programları atasözü ve deyimler açısından zengin bir içeriğe sahip olmalı, dil öğretimine yönelik belirlenen hedefleri içermelidir. Her toplum, devamlılığını sürdürmek ve yeni nesillere aktarmak için kendi diline ve kültürüne sahip çıkmalıdır. Çünkü dil, kültür ve toplum birbirleriyle iç içedir ve ayrı düşünülemez. Millet bilincini oluşturmada ve bu bilinçle kültürün şekillenmesi ve aktarılmasında dilin büyük önemi vardır. Atasözü ve deyimler de dil öğretimini ve dolayısıyla kültür aktarımını gerçekleştirmektedir (Bulut, 2013). MEB'in Türkçe öğretim programı kapsamında millî kültürün gelecek nesillere aktarılması, kuşaklar arasında bağ kurulması gerektiği

ve okulda bu görevin yerine getirilmesindeki en büyük rolün Türkçe dersi olduğu belirtilmektedir. Türkçe yazılan sanat eserleri, kitaplar ve diğer materyaller millî kültürün en canlı, örneklerini göstermede ve millî bilinci en iyi şekilde yansıtıp vatan ve millet sevgisini güçlendirmede baş roldedir (MEB, 2006: 7-8). Bu bakımdan "Türkçe, çocuğun, her şeyden önce anlama ve anlatma gücünü geliştirecektir" (MEB, 2006: 5). Çağımızın toplumsal yaşayış biçimi, demokratik düzen, başkalarını anlamayı ve kendini anlatmayı da zorunlu kılmaktadır" (MEB, 2006: 6).

1.9. İlgili Araştırmalar

Yedi İklim Türkçe öğretim setinde (B1-B2) yer alan atasözü ve deyimlerin kültür aktarımına katkısını araştırmak, MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan kazanımlardaki öğretim yöntemlerini karşılaştırmak için gerçekleştirilen çalışma ile ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmış olup tez, makale, ders kitabı, bildiri, internet kaynakları ve kitaplar incelenmiştir. Benzer çalışmalar aşağıda listelenmiştir.

1.9.1. Makaleler

Çakmak (2019), ‘‘Yedi iklim Türkçe öğretim setinin (A1-A2) kültür aktarımı açısından Değerlendirilmesi’’ başlıklı makalesinde Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabında (A1-A2) yer alan Türk kültürüne ait ögeleri doküman analizi yöntemiyle inceleyip bu kitaplarda yer alan kültürel unsurları belirleyerek yemek, kültürel söyleyişler, deyimler, atasözleri, sanat, spor edebiyat, giyim, kültürel meslekler ve zanaat, eğitim, şehirler, tarihi yerleri dini bayramlar vb. başlıkları altında tablolaştırmıştır. Araştırmasında dil ve kültür kavramı üzerinde durmuş ve ikisi arasındaki ilişkiye değinmiştir. İncelenen Türkçe eğitim setinde okuma, dinleme ve yazma etkinliklerine yer verildiği, kültürel aktarımın en fazla okuma etkinlikleri başlığı altında yer aldığını belirtmiştir.

Çiftçi (2019), ‘‘Türkçenin İkinci Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan ‘Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe’ Kitabında Kültür Aktarımı’’ adlı makalesinde "Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe" kitabını kültür aktarımı yönünden

belirlediği ölçütlere göre (Sosyal kimlik ve sosyal grup, sosyal etkileşim, inançlar ve davranışlar, sosyal ve siyasi kurumlar, sosyalleşme ve hayat döngüsü, millî tarih, millî coğrafya, kişiler ve millî kimlik) incelemiş, araştırma sonucunda belirlenen 642 ögeden oluşan kültürel ögenin kültür aktarımının en fazla sosyalleşme ve hayat döngüsü, en az ise millî tarih alanlarında yapıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Bulut (2013), ‘‘Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Önemi’’ adlı makalesinde kültürel değerleri incelemiş, bu değerlerin doğuşu, yaşatılması ve genç nesillere aktarılmasındaki rolleri üzerinde durarak atasözü ve deyimlerin öğretilmesinde eksik kalan yönler ve Türkçe öğretimindeki işlevlerini ortaya koymuştur. Ayrıca bu çalışmada atasözü ve deyimlerin Türkçe öğretimindeki öneminden de bahsedilmiştir. Çalışmada atasözlerinin bir milletin toplumsal özelliklerini belirleyen ve toplumun karakterini yansıtan ögeler olduğunu ifade etmiş, Kültürel süreç devam ettiği için kültürün öğretim programlarında yer alması gerektiğini belirtmektedir.

Güneş (2010), ‘‘Yabancı Dil Öğretiminde Deyim Öğretimi: Yöntemler, Teknikler ve Uygulamalar’’ adlı çalışmasında alanyazın taraması yaparak dilbilgisi ve kullanımlarının tarihçesine de değinmiş ve deyimlerin önemini ortaya çıkarıp deyim öğretiminde bir altyapı oluşturarak yabancı dilde deyim öğretimi teknik ve uygulamalarını ortaya koymuştur. Araştırmada deyimlerin ana dilde öğrenimi ve öğretimi, anlama süreci, tarihçesi, deyim öğretiminde içerik belirleme, öğretmen ve öğrencinin rolü, yöntem teknik ve uygulamalar ve deyimlerin öğrenme süreci açısından sınıflandırılması gibi konulara yer vermiştir. Çalışmada yabancı dil öğretirken başlangıç seviyesinden itibaren dildeki deyimlerin önemi üzerinde durularak çağdaş öğrenme yaklaşımları doğrultusunda deyimlerin üzerinde daha çok durulması ve öğretilmesi gerektiği, bu öğretme sürecinde başlangıç seviyesinde gerçek ve düz anlamlarına yakın olan deyimlerden başlayıp ileri seviyelere doğru gidilmesi , deyimlerin kullanım sıklığı ve öğrenci ihtiyacına göre seçilmesi ve deyim öğretimi sırasında deyimler arasındaki benzerlik ve farklılıkların da dikkate alınıp tekrar yapılarak öğretilmesi, yapılacak etkinliklerin doğru bir şekilde sıralanıp gazete, dergi, televizyon programları ve edebi eserlerden yararlanarak ders işlenmesi, aynı zamanda öğrencilerin derse ve öğrenmeye yönelik motivasyonlarının sağlanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Tekin ve Baş (2019), ‘‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kitaplarında Atasözü Ve Deyimlerin Öğretim Stratejileri’’ adlı çalışmalarında anlatma becerisi,

anlamı çözmeye yönelik, ölçme ve değerlendirmeye yönelik, doğrudan öğretim ve görsellere yönelik stratejiler bağlamında atasözü ve deyim öğretiminde kullanılan stratejileri tespit etmeyi amaçlamışlar, çalışma sonucunda ise anlama becerisine yönelik stratejilerin ve metinlerin yeterli sayıda olmadığı, diğer öğretim stratejilerin de yeterli miktarda kullanılması gerektiği sonucuna varmışlardır.

Bayraktar (2015), ‘‘Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi’’ adlı çalışmasında dil öğretiminin kültür aktarımındaki önemini, kültürel unsurların (yeme-içmeden alışverişe, giyim kuşamdan dini ritüellere, ulaşımdan eğlence ve sanata kadar yaşamın tüm alanlarında) ne ölçüde yer aldığını incelemiş, incelenen Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında kültürün evrensel yönüne odaklanıldığı, Türkiye ve Türk kültürüne ait bazı bilgi ve özelliklerin yer almadığını, Türk mutfağına ve içeceklerine yeterince yer verilmediği, bazı yiyecek ve içeceklere resimler yoluyla yer verilmeye çalışılsa da bunların metin içeriğiyle yeterince bağlantılı olmadığı bunun yanında kitaptaki metinlerin temel kalıplar ve dil bilgisi bakımından A2 seviyesi için yeterli olduğu sonucuna ulaşmıştır.

1.9.2. Tezler

Açıkgöz (2018), ‘‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı’’ adlı tezinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplardaki kültürel ögeleri belirleyip, incelenecek olan kitaplarda hangi kültürel ögelere yer verildiğini, Türk toplumuna ait kültürel unsurlarla ilgili ne düzeyde bilgi verildiğini ve kitapların kültür aktarımı açısından yeterli olup olmadığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada dil ve kültürün tanımı ve kapsamına, Dil-Kültür İlişkisine, Türk dilinin diğer dillerdeki yeri, önemi ve özelliklerine yer vermiş, Yabancı Dil Öğretiminde Genel İlkeler, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı başlıklarına yer vermiştir. Kitapların Türkçe öğretimi ve kültür aktarımı açısından önemli bir rolü olduğunu ve kitaplarda kültürel ögelere yer verilmesi gerektiğini de vurgulamıştır. Ele alınan ders kitaplarındaki kültürel ögeleri tespit edip, tablo haline getirmiş ve sette yer alan kültürel unsurlar oransal olarak değerlendirip bunların eksikliklerini belirlemiştir.

Demirtaş (2021), ‘‘Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Atasözü ve Deyimlerin Kültür Aktarımına Katkısı’’ adlı yüksek lisans tezinde Yunus Emre Enstitüsü ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinin hazırladığı

Yabancılar için Türkçe Ders Kitaplarında (C1-C2) yer alan atasözü ve deyimleri tespit edip bu söz varlıklarının kültür aktarımına katkısını bulmayı amaçlamış, çalışmada yabancılar için Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki atasözü ve deyimler tespit ederek bunların ünitelere ve bölümlere göre dağılımlarını belirleyerek kültür aktarımına olan katkılarını ortaya koymuştur.

Özdemir (2014), ‘‘Türkmen Türkçesi ve Türkiye Türkçesindeki At ile İlgili Atasözleri Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme’’ adlı yüksek lisans tezinde Türk ve Türkmenlerin at ile ilgili olan atasözlerini incelemiş ve atın Türklerde ve Türk boylarında kutsal kabul edildiğini ve önemini vurgulamış, Türk ve Türkmenlerin at ile ilgili olan atasözlerini incelemiş, bu bağlamda 316 Türkmen, 512 Türk olmak üzere toplamda 828 tane atasözü tespit etmiştir.

Özdemir (2018), ‘‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihçesi’’ adlı çalışmasında Sümerlerden başlayıp günümüze kadar Türkçe öğretimini incelemiş ve geçmişten günümüze Türkçe öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalara yer vermiştir.

Sever (2019), ‘‘Yeni Hitit Dil Öğretim Seti ile Yedi İklim Dil Öğretim Setinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması’’ adlı Yüksek Lisans Tezinde Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve Yeni Hitit Türkçe Öğretim Setinde yer alan kültürel ögelerin kullanım alanlarını inceleyip bu kitaplarda kültür aktarımının nasıl yapıldığını tespit etmeyi amaçlamış ve araştırma sonucunda Yedi İklim Türkçe ders kitaplarında toplamda 259, Yeni Hitit Türkçe ders kitaplarında 108 kültürel unsur olduğunu tespit etmiş, incelenen Türkçe ders kitaplarının seviyesi arttıkça kitaplarda yer alan kültürel ögelerin de azaldığı, bununla birlikte kitaplarda beden dili kullanımının da oldukça az olduğu sonucuna ulaşmıştır.

İşçi (2012), ‘‘Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Yeni Hitit Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi’’ adlı yüksek lisans tezinde Yeni Hitit Ders Kitabı’nı dört temel dil becerisi merkezinde ele almıştır.

Tatan Özgat (2018), ‘‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı’’ adlı yüksek lisans tezinde Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin kültür aktarımı açsından incelemeyi amaçlamış, inceleme sonucunda iki ders kitabını karşılaştırmış ve kültürel öge dağılımlarının dengeli olmadığı, hedef kültür ögesine daha fazla sayıda yer verilirken, öğrencilerin kültürler arası etkileşim ve hedef kültür

ile diğer kültürleri karşılaştırma yapmalarına yeterince imkân verilmediği sonucuna ulaşmıştır.

Tosun (2016), ‘‘Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 Seviyesi Ders Kitaplarındaki Metinlerin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi’’ adlı yüksek lisans tezinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe B1, B2 ve C1 düzeyi kitaplarındaki metinlerin kültürel aktarıma hizmet edip etmediğini incelemiş ve bu kitapların kültür aktarımındaki rolünü belirlemeyi amaçlamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

İkinci bölüm çalışmanın yöntem bölümüdür. Atasözü ve deyimler bağlamında incelenen Yunus Emre Enstitüsünün Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ve MEB'in İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarının nitel açıdan tespitinin amaçlandığı bu çalışma betimsel nitelikte bir çalışmadır.

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi kullanılmıştır. Nitel araştırma, disiplinler arası bütüncül bir bakış açısını esas alarak, araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi benimseyen bir yöntemdir. Üzerinde araştırma yapılan olgu ve olaylar kendi bağlamında ele alınarak, insanların olaylara yükledikleri anlamlar açısından yorumlanır (Altunışık vd., 2010: 302). Bu çalışmada doküman analizine yer verilirken öncelikle kapsamlı bir literatür taraması yapılmış ve dokümanlar (MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitapları, Yedi İklim Türkçe öğretim seti (B1-B2) incelenmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri doküman incelemesi yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Doküman incelemesi yönteminde üzerinde çalışılacak olan konu ile ilgili yazılı belgelerin incelenip objektif bir şekilde değerlendirilmesidir. Bu çalışmada Yedi İklim Türkçe öğretim seti ve MEB İlkokul 3. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma metinleri ve dinleme metinleri incelenmiştir.

2.4. Araştırma Sürecinin İşleyişi

Bu araştırmada ulaşılan veriler, Yunus Emre Enstitüsü-Yedi İklim Türkçe Öğretim seti ders kitapları (B1-B2) ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinleri, yazma ve soru cevap etkinlikleri, dinleme metinleriyle, Yedi İklim Türkçe Öğretim setinde yer alan CD'lerdeki dinleme metinlerinden elde edilmiştir.

Araştırmada ele alınan atasözü ve deyimlere yazılı doküman olarak ulaşılmış, dinleme metinleri ise mp3 dosyası ve YouTube bağlantısı şeklinde dinlenmiş ve analiz edilmiştir.

Araştırmada öncelikle incelenmek için seçilen Türkçe öğretim kaynaklarındaki atasözü ve deyimler tespit edilmiştir. Tespit edilen atasözü ve deyimler ‘‘Kaynak Türü/ Seviye / Tür/ Ögeler/ Ünite/ Sayfa Numarası’’ ekseninde tablolaştırılmıştır. Kaynaklarda tespit edilen atasözü ve deyimler TDK çevrimiçi sözlükten yararlanılarak belirlenmiş, yalın haliyle verilmeyen, içerisinde fiil bulundurarak cümle içinde kullanılan deyimler ise eklerle değil mastar haliyle belirtilmiştir. Örneğin, *‘‘Halkın sıkıntılar çektiği dönemde onları birazcık neşelendirmek istedim.’’ (MEB İlkokul 3.sınıf ders kitabı sayfa 105)* cümlesinde bulunan *sıkıntılar çektiği* deyimi ‘‘sıkıntı çekmek’’ şeklinde belirtilmiştir. Kitaplarda tespit edilen atasözü ve deyimlere aynı sayfada, ünitede veya seviyede birden fazla kullanıldıysa tekrardan kaçınmak için yalnızca 1 defa tabloya alınmıştır. Kaynaklarda atasözü ve deyim öğretimi için kullanılan yöntem ve etkinlikler tespit edilmiş, bu ögelerin kullanım sıklığı tablo ve grafiklerde belirtilmiş, Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitapları bu bağlamda karşılaştırılmıştır.

2.5. Avrupa Ortak Ölçüt Çerçevesi (AOÖÇ) Seviyelere Göre Dil Yeterlikleri

Yabancı Öğrencilerin Türkiye’de okuyacakları bölüm ve fakülteye geçebilmeleri için B2 seviyesine gelmeleri yeterli kabul edilmektedir.

Dil öğretiminde *‘okuma’, ‘dinleme’, ‘yazma’, ‘diyalog kurma’* ve *‘sözlü anlatım becerileri’* alanlarına göre seviye ve yeterlikler aşağıdaki tablolarda verilmiştir (efset.org, 21.08.2023):

Tablo 3. Seviyelere Göre Okuma Becerisi Yeterlikleri

Seviye	Yeterlik
A1	Basit düzeydeki metinlerde isim, sözcük ve cümleleri anlayabilme.
A2	Basit ve kısa metinleri okuyabilme ve metinleri genel hatlarıyla anlayabilme.
B1	Günlük konuşma dilinde en çok kullanılan sözcükleri ve bu sözcükleri içeren metinleri anlayabilme. Kişisel mektup ve yazılardaki olay, duygu ve dilekleri anlayabilme.
B2	Çağdaş ve güncel durumlarla ilgili makaleleri ve edebi düzyazıları anlayabilme.
C1	Uzun ve karmaşık, uzmanlık alanına giren makale, metin vb. anlayabilme, konuşmalardaki söyleyiş farklarını ayırt edebilme.
C2	Uzmanlık alanına yönelik soyut ve karmaşık dil bilgisi içeren makale ve yazıları anlayabilme

Tablo 4: Seviyelere Göre Dinleme Becerisi Yeterlikleri

Seviye	Yeterlik
A1	Kendisi, ailesi ve yakın çevresiyle ilgili temel cümle ve kalıpları açık ve net konuşulduğunda anlayabilme.
A2	Kişisel ve ailevi bilgiler, alışveriş, meslekler gibi basit kalıpları içeren ve sık kullanılan konuşmaları anlayabilme.
B1	Günlük hayatta sık karşılaşılan okul, günlük rutinler, iş, TV programları gibi konuları yavaş ve anlaşılır bir şekilde olmak kaydıyla anlayabilme.
B2	TV haberleri, güncel olaylar ve uzun konuşmalar, karmaşık cümle tartışma konularını anlayıp takip edebilme.
C1	Karmaşık, soyut ve kinaye içeren uzun konuşmaları, TV programları, dizi ve filmleri kolaylıkla anlayabilme.
C2	Canlı veya çevrimiçi tüm ortamlardaki konuşmaların tamamını anlayabilme, zamanla içinde bulunduğu çevre ve toplumun aksanına ve anadili hızına da erişebilme.

Tablo 5: Seviyelere Göre Yazma Becerisi Yeterlikleri

Seviye	Yeterlik
A1	Kısa ve basit cümleler kullanarak kendini tanıtma, adres yazma ve kişisel bilgi formları doldurabilme.
A2	Kısa ve basit mesajlar yazabilme.
B1	İlgi duyduğu veya deneyimlediği alan ve konu hakkında metinler yazabilir.
B2	İlgi duyduğu ve deneyimlediği birçok alan ve konu hakkında uzun, ayrıntılı ve anlaşılır metinler yazabilir, kendi veya desteklediği bir bakış açısıyla ilgili metin, yazı, kompozisyon veya rapor yazarak kendi düşüncelerini ön plana çıkarabilir.
C1	Karmaşık konularda bir rapor veya kompozisyon yazabilme, ayrıntılı olarak görüş belirten metinler yazabilme.
C2	Uzun ve akıcı metinler yazabilme, mesleki veya edebi yönden üst düzey ve karmaşık mektuplar, raporlar veya makaleler yazabilme.

Tablo 6: Seviyelere Göre Diyalog Kurma Becerisi Yeterlikleri

Seviye	Yeterlik
A1	Karşısındakilerle basit düzeyde iletişim kurabilme temel konulardaki istek ve ihtiyaçlarını karşı tarafa aktarıp bu alanlarla ilgili basit dorular sorup cevap verebilme.
A2	Bilindik ve basit konularla ilgili kısa sohbetlerde bulunabilme.
B1	Günlük konuşma dilini kullanabilir. Seyahat, aile, hobi ve güncel durumlarla ilgili konularda hazırlıksız konuşmalar yaparak kendini ifade edebilir.
B2	Anadili konuşucularıyla akıcı ve doğal bir şekilde iletişim kurabilir, tartışma ve konuşmalarda kendi görüşlerini ifade edebilir ve açıklamalar yapabilir.
C1	Akıcı, doğru ve doğal bir şekilde kendini anlatabilir, düşüncelerini karşısındakilere aktarabilir, rahat ve etkili bir dil kullanımı mümkündür.
C2	Zorlanmadan akıcı bir şekilde kendini ifade edebilir. Her türlü tartışma ve konuşmaya katılarak dili usta bir şekilde kullanabilir.

Tablo 7. Seviyelere Göre Sözlü Anlatım Becerisi Yeterlikleri

Seviye	Yeterlik
A1	Yaşadığı yeri ve çevresini betimleyen basit cümleler kurabilir.
A2	Basit bir şekilde ailesini, yaşadığı yeri ve kendini ifade edebilir.
B1	İsteklerini ve deneyimlerini sade bir dille çeşitli kalıplarla ifade edebilir, bir film, öykü veya kitabı karşı tarafa aktarıp yorumlayabilir.
B2	İlgilendiği birçok alan ve konuda ayrıntılı bilgi verebilir, karşılaştırmalar yaparak konuyla ilgili görüşlerini ifade edebilir.
C1	Karmaşık konuları ayrıntılı olarak açıklayarak kendi bakış açısıyla bütünleştirerek karşı tarafa aktarabilir.
C2	Her konu ve durumda dinleyenlere uygun bir üslupla etkili bir şekilde görüş sunabilir.

Özetle; A1 seviyesi başlangıç seviyesidir ve öğrenilmek istenen dildeki *selamlaşma, kendini tanıtma, yolculuk* gibi temel kavramları ifade eden basit düzeydir. İleriki seviyeler için temel seviyenin iyi öğrenilmesi ve kavranması önemlidir. A2 seviyesi orta altı seviyedir. Bu seviye temel seviyenin bir üst versiyonu olup kısa metinleri okuyabilmeyi, bilgi sahibi olunan konularla ilgili basit düzeyde iletişim kurabilmeyi içerir. B1 seviyesi, orta seviyeyi ifade eder ve gerek iş hayatında gerekse günlük hayatta iletişim kurabilmesi ifade eder. Bu seviyedeki bireyler yazılı ve sözlü ifadeleri temel hatlarıyla anlayabilir, kendilerini anlatan metinler yazabilirler. B2 seviyesi orta üstü seviyedir. Karmaşık, somut ve soyut konularda yazılan metinleri anlayabilme ve anadili konuşucularıyla kolaylıkla iletişim kurabilmeyi sağlar.

C1 seviyesi ileri seviyedir. Yabancı dildeki karmaşık, akademik metinlerin ve dolaylı anlatımların kolaylıkla anlaşılmasını ifade eder. O dile ait dil bilgisi, paragraf gibi tüm soru tipleri çözülebilir. Birey kendini, görüşlerini, duygu ve düşüncelerini

ifade edebilir. C2 seviyesi ise ileri üstü seviyedir. Bu seviyedeki bireyler her türlü konuşma, yazışma, makale ve metinleri anlayabilir. Akıcı bir şekilde anadili konuşucuları gibi konuşup onlarla iletişim kurabilir. O dile ait atasözü, deyim ve yerel söyleyişleri anlayıp en iyi şekilde kullanabilir. Kısaca söylenebilir ki A1 ve A2 seviyesi dili sınırlı sayıda kullanmayı ifade eden *'basic user'*, B1 ve B2 seviyeleri dili bağımsız bir şekilde kullanabilmeyi ifade eden *'independed user'* C1 ve C2 seviyeleri ise yetkin dil kullanımını ve o dile iyice hâkim olmayı ifade eden *'proficient user'* şeklinde ifade edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Türkçe Öğretim Kaynaklarında Atasözü ve Deyimler

Bu bölümde araştırmanın konusu olan "Atasözü ve Deyimler Bağlamında Türkçe Öğretim Kaynaklarının İncelenmesi'' ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

''Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 seviyesi ders kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin dağılımı nasıldır?'' Alt amacına yönelik bulgular aşağıda verilmiştir.

Grafik 1: Yedi İklim B1 Seviyesi Ünitelere Göre Atasözü ve Deyimlerin Dağılımı

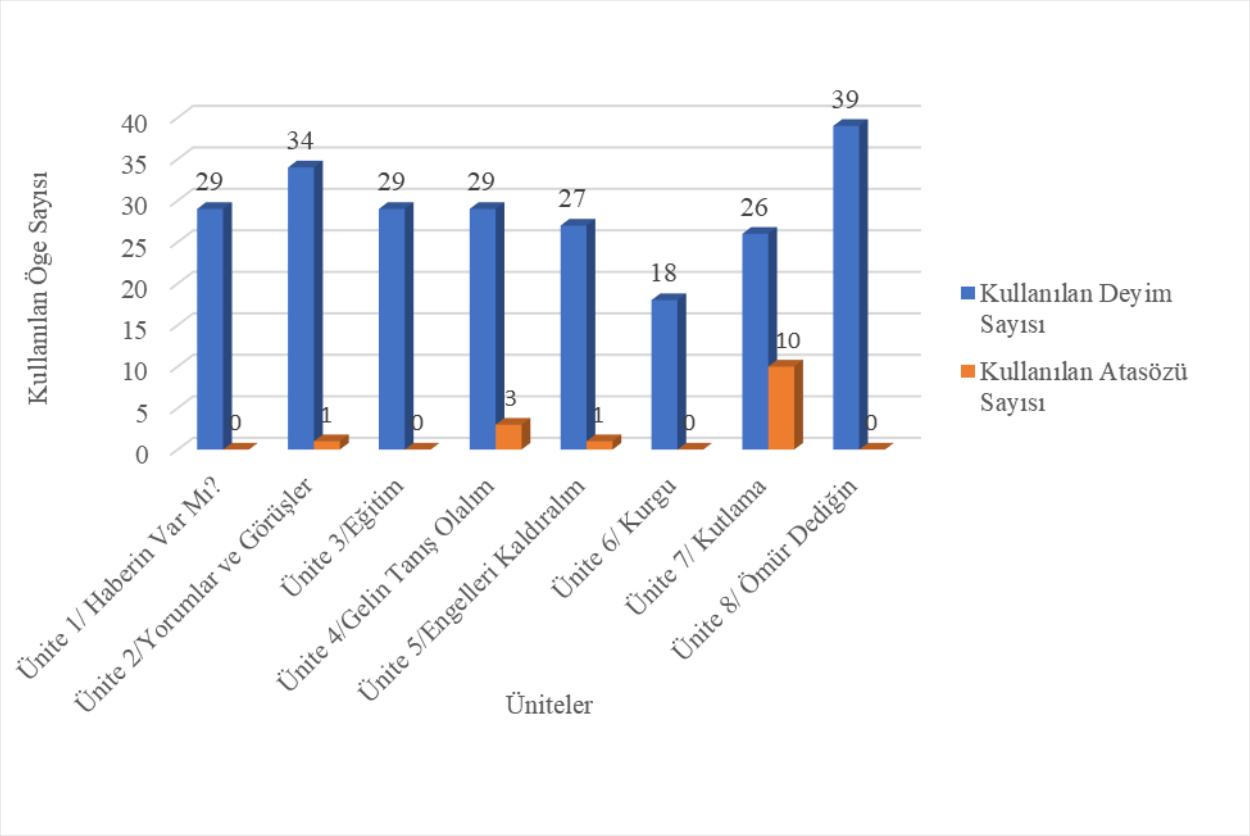

Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında yer alan Deyim ve Atasözlerinin ünitelere göre dağılımı; Ünite 1'de 29 adet Deyim kullanılırken Atasözüne yer verilmemiştir. Ünite 2'de 34 adet Deyim, 1 adet Atasözü; Ünite 3'te 29 adet Deyime yer verilirken Atasözüne yer verilmemiştir. Ünite 4'te 29 adet Deyim, 3 adet Atasözü; Ünite 5'te 27 adet Deyim, 1 adet Atasözü kullanılmıştır. Ünite 6'da 18 adet Deyime yer verilirken Atasözüne yer verilmemiştir. Ünite 7'de 26 adet Deyim, 10 adet

Atasözü; Ünite 8'de 39 adet Deyime yer verilirken Atasözüne yer verilmemiştir. Yedi İlim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında Toplamda 231 adet Deyim ve 15 adet Atasözü yer almaktadır (Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin tamamı EK-1'de verilmiştir). Genel olarak bakıldığında ise kitapta atasözü ve deyimlerin kullanıldığı metin ve etkinliklerde kazanımlara ve B1 seviyesine uygun bir şekilde yer verilerek uygun öğretim yöntemleri seçilmiş ve bu ögelerin etkili bir şekilde öğretimi amaçlanmıştır. Bununla birlikte Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (CEFR)'ye göre B1 seviyesi iş, okul veya yolculuk sırasında konuşulan konuların ana hatları verilen konuşmanın genel ve özgül detayları ve ilgilenilen konulara yönelik metinleri anlayabilme (https://www.efset.org/tr/cefr/b1, 21.08.2023) olarak belirlendiği temel alınırsa incelenen B1 setinde atasözlerine deyimlere oranla daha az yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte atasözü ve deyimlerin ünitelere eşit miktarda ve eşit oranda dağıtılmadığı saptanmıştır.

''Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 seviyesi ders kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin dağılımı nasıldır?'' Alt amacına yönelik bulgular aşağıda verilmiştir.

Grafik 2: Yedi İklim B2 Seviyesi Ünitelere Göre Atasözü ve Deyimlerin Dağılımı

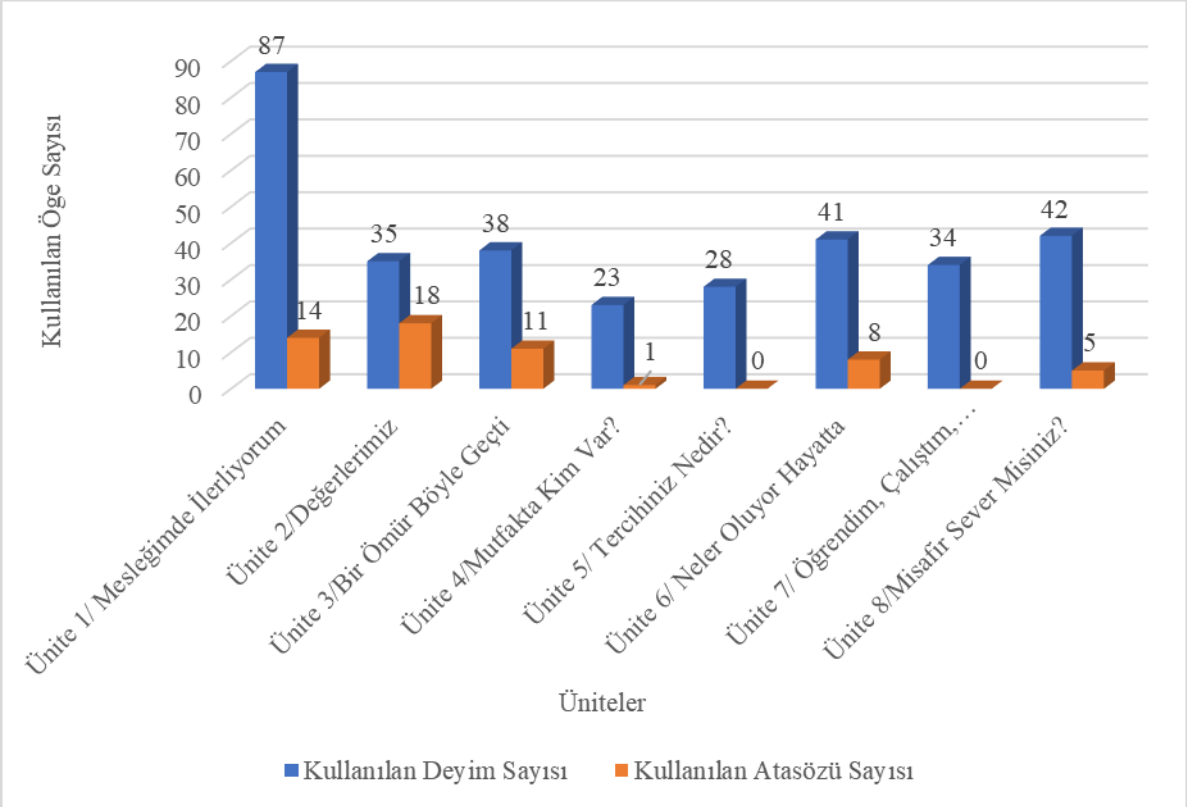

Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında yer alan Deyim ve Atasözlerinin ünitelere göre dağılımı; Ünite 1'de 87 adet Deyim, 14 adet Atasözü; Ünite 2'de 35 adet Deyim 18 adet Atasözü; Ünite 3'te 38 adet Deyim, 11 adet Atasözü; Ünite 4'te 23 adet Deyim, 1 adet Atasözü; Ünite 5'te 28 adet Deyime yer verilirken Atasözüne yer verilmemiştir. Ünite 6'da 41 adet Deyim, 8 adet Atasözü; Ünite 7'de 34 adet Deyime yer verilirken Atasözüne yer verilmemiştir. Ünite 8'de 42 adet Deyim, 5 adet Atasözüne yer verilmiştir. Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında toplamda 328 adet Deyim, 57 adet Atasözü yer almaktadır (Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin tamamı EK-2' de verilmiştir).

Genel olarak bakıldığında Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında atasözü ve deyimlerin kullanıldığı metinler ve etkinlikler kazanımlara ve B2 seviyesine uygun bir şekilde verilerek uygun öğretim yöntemleri seçilmiş ve bu ögelerin etkili bir şekilde öğretimi amaçlanmıştır. Bununla birlikte Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (CEFR)'ye göre 'bağımsız kullanıcı' olarak ifade edilen B2 seviyesi; ''karmaşık bir metnin ana fikirlerini, standart konuşma dilini, canlı, geniş bir kelime dağarcığı ve

yüksek derece otonomiye sahip metinleri anlayabilme'' olarak belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında, Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarına oranla daha fazla atasözü ve deyime yer verilmiştir. Bununla birlikte Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında atasözlerine deyimlere oranla daha az yer verildiği ve atasözü ve deyimlerin ünitelere orantısal olarak eşit dağıtılmadığı saptanmıştır.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde (B1-B2) tespit edilen atasözü ve deyimlerin öğretiminde hangi yöntem ve etkinlikler kullanılmıştır? Alt amacına yönelik bulgular şu şekildedir: Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde (B1-B2) atasözü ve deyimler; metinle öğretim, şarkı ve türkülerle öğretim, hikayelerle ve etkinliklerle öğretim teknikleri kullanılarak verilmiştir. Atasözü ve deyim öğretiminde kullanılan etkinlikler; okuma, tamamlama, eşleştirme, doğru-yanlış, soru-cevap, boşluk doldurma, yazma, cümle oluşturma, bulmaca ve dinlemedir. Tamamlama, yazma ve dinleme etkinliklerine diğer etkinliklere göre daha fazla yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde atasözlerinin resim ve açıklamalara dayalı etkinliklerle öğretim temel alınmıştır.

''MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin dağılımı nasıldır?'' Alt amacına yönelik bulgular aşağıda verilmiştir.

Grafik 3: MEB İlkokul 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Atasözü ve Deyimlerin Ünitelere Göre Dağılımları

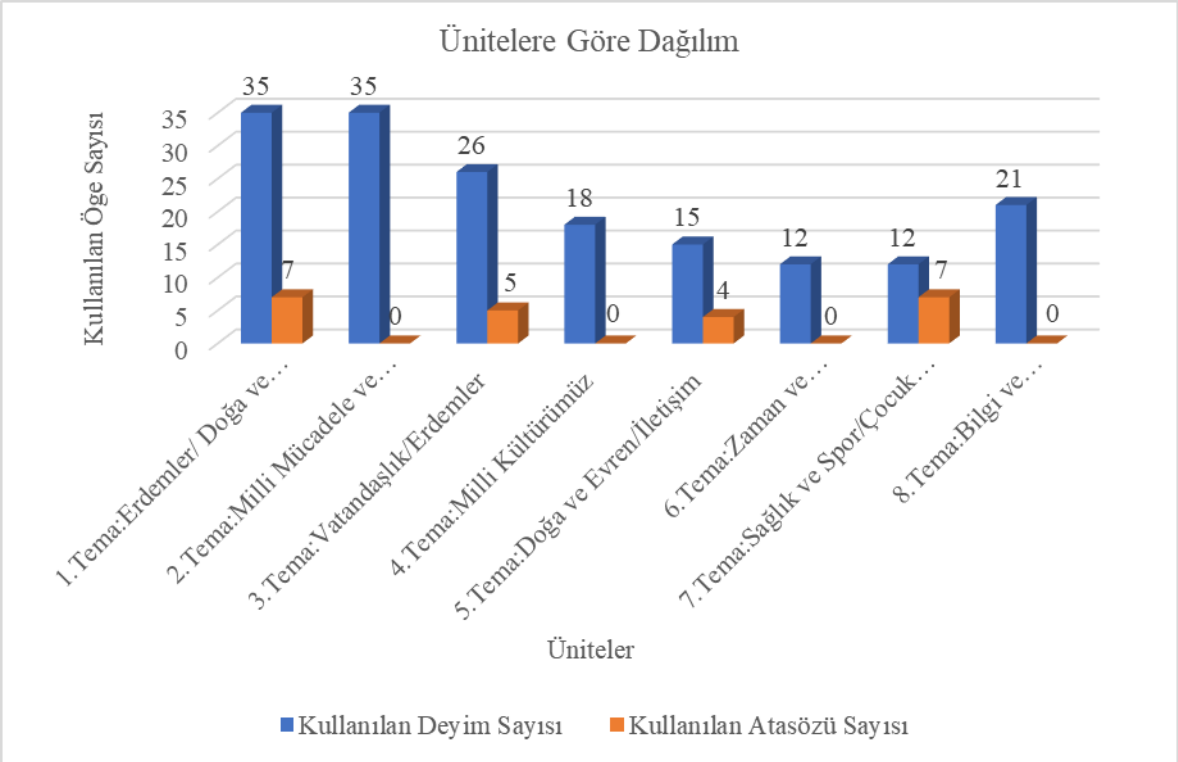

MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında yer alan Atasözü ve Deyimlerin Ünitelere Göre Dağılımları; Tema 1'de 35 adet Deyim, 7 adet Atasözü; Tema 2'de 35 adet Deyim kullanılırken Atasözüne yer verilmemiştir. Tema 3'te 26 adet Deyim, 5 adet Atasözü; Tema 4'te 18 adet Deyim kullanılırken Atasözüne yer verilmemiştir. Tema 5'te 15 adet Deyim, 4 adet Atasözü; Tema 6'da 12 adet Deyim kullanılırken Atasözüne yer verilmemiştir. Tema 7'de 12 adet Deyim, 7 adet Atasözü; Tema 8'de 21 adet Deyim kullanılırken atasözüne yer verilmemiştir. MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında toplam 23 adet atasözü ve 174 adet deyim kullanılmıştır (MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin tamamı EK-3'te verilmiştir).

Genel olarak bakıldığında atasözlerinin ünitelere eşit miktarda ve oranda dağıtılmadığı tespit edilmiş olup 3. sınıf seviyesine göre yetersiz sayıda olduğu düşünülmektedir. Kullanılan deyim sayısının atasözlerine oranla daha fazla olduğu görülmektedir.

''MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında tespit edilen atasözü ve deyimlerin öğretiminde hangi yöntem ve etkinlikler kullanılmıştır?'' Alt amacına yönelik bulgular şu şekildedir: MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında, deyim öğretimi metinle öğretim; atasözü öğretimi doğrudan atasözünün anlamını bulup

yazma, doğru-yanlış şeklinde değerlendirme veya atasözlerini sözlü olarak ifade etme, atasözünün anlamını tahmin etme gibi etkinliklerle gerçekleştirilmiştir.

‘‘Millî Eğitim Bakanlığına bağlı İlkokul 3. sınıf Türkçe kazanımları içinde yer alan atasözleri ve deyimlerin Türkçe ders kitaplarındaki öğretim yöntem ve etkinlikleri ile Yedi İklim Türkçe Öğretim Setindeki öğretim yöntem ve etkinliklerin karşılaştırılması nasıldır?’’ Alt amacına yönelik bulgular şu şekildedir: Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde (B1-B2) dil bilgisi ve konuşmaya yönelik etkinlikler çoğunlukta iken ilkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında ise öğrencilerin Türkçeye olan hâkimiyetlerini arttırmaya ve öğrencilere edindirilmek istenen kazanım, davranış ve değerlere yönelik etkinlikler ön plandadır.

‘‘Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında atasözü ve deyim öğretiminde kullanılan metin türlerinin karşılaştırması nasıldır?’’ Alt amacına yönelik bulgular şu şekildedir: Yedi İklim Türkçe Öğretim setindeki (B1-B2) metinler teknoloji, tarih, biyografi vb. bilgi verici metinler olurken, MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe kitaplarındaki metinler ise genellikle öğüt verici ve öğretici hikayelerden seçilmiştir.

İncelenen Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitapları, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitapları ve MEB İlkokul 3. sınıf ders kitaplarındaki atasözlerinin genel bir dağılım ve karşılaştırması aşağıda verilmiştir.

Grafik 4: Ünitelere Göre Kaynak Kitaplardaki Atasözlerinin Dağılımı

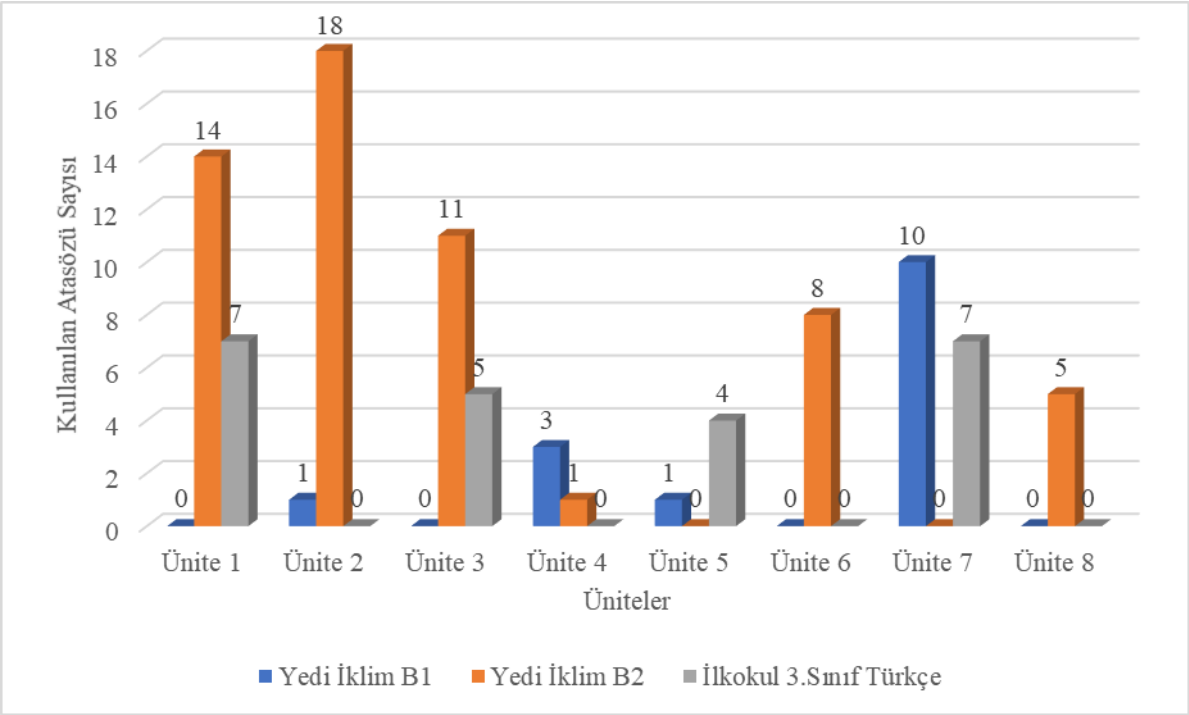

Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitapları, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitapları ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Atasözlerinin Ünitelere Göre Dağılımlarının Karşılaştırılması; Ünite 1'de; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında atasözü kullanılmamış, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 14, MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında ise 7 adet Atasözüne yer verilmiştir. Ünite 2'de; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 1, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 18 adet atasözü kullanılmış, MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında ise atasözüne yer verilmemiştir. Ünite 3'te; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 3, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 1 adet Atasözü kullanılmış olup MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Atasözlerine yer verilmemiştir. Ünite 4'te; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 3, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 1 adet Atasözü yer alırken MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Atasözüne yer verilmemiştir. Ünite 5'te; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 1 adet Atasözüne yer verilirken Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında Atasözüne yer verilmemiştir. MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında ise 4 adet Atasözü yer almaktadır. Ünite 6'da Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında Atasözüne yer verilmemiş, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 8 adet Atasözü kullanılmış, MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında ise Atasözü kullanımına

rastlanmamıştır. Ünite 7'de Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 10 adet Atasözü kullanılmış, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında Atasözü kullanılmamıştır. MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarda ise 7 adet Atasözü kullanılmıştır. Ünite 8'de; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında Atasözü kullanılmamış, Yedi İklim B2 seviyesinde ise 5 adet atasözü kullanılmıştır. MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Atasözü kullanımına rastlanmamıştır. Tüm kaynaklara bakıldığında atasözlerinin eşit dağılımda olmadığı görülmektedir. İncelenen kaynaklarda toplam; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 15, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 57, MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında ise 23 adet Atasözü kullanılmıştır. Karşılaştırılan bu 3 kaynakta 57 adet ile en çok Atasözüne Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında yer verilmiş olmasına rağmen, genel olarak bakıldığında diğer kaynaklarda olduğu gibi bu kaynakta da atasözlerine yeteri kadar yer verilmediği gözlenmiştir.

İncelenen Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitapları, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitapları ve MEB İlkokul 3. sınıf ders kitaplarındaki deyimlerin genel bir dağılım ve karşılaştırması aşağıda verilmiştir.

Grafik 5: Ünitelere Göre Kaynak Kitaplardaki Deyimlerin Dağılımı

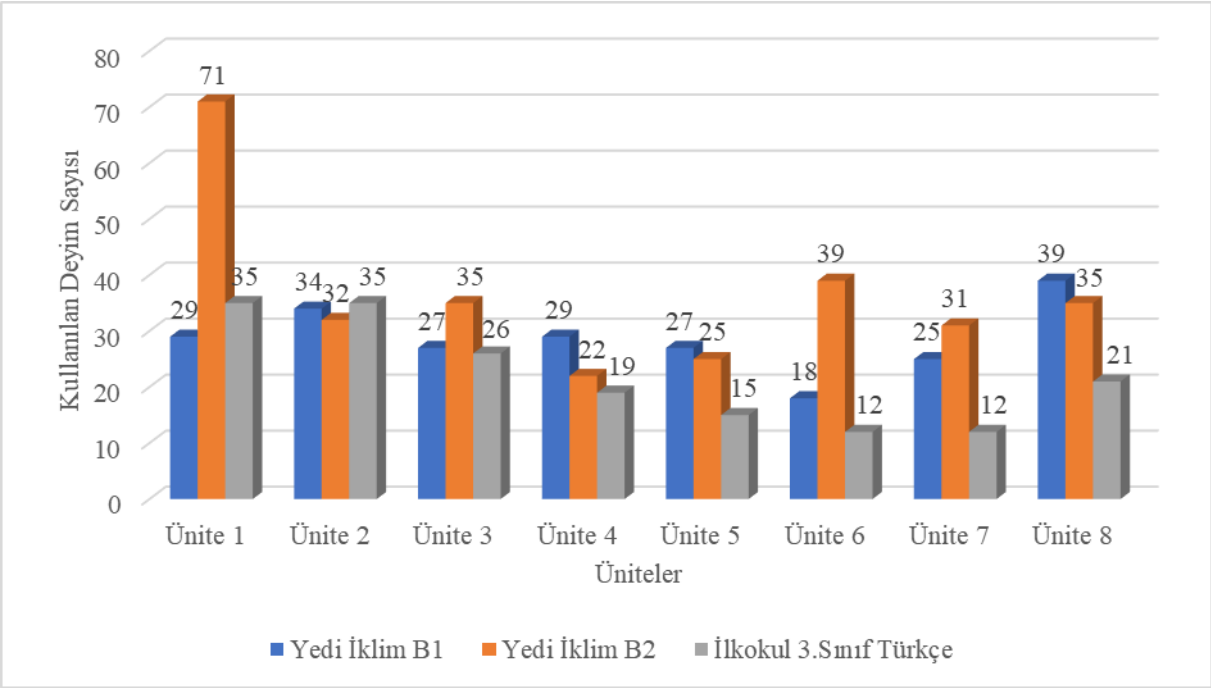

Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitapları, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitapları ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Deyimlerin Ünitelere Göre Karşılaştırılması; Genel olarak Atasözlerine göre daha orantılı bir dağılım söz konusudur. Her üç kaynakta yer alan Deyimlerin ünite bazlı sıralamasında Ünite 1'de Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 29 adet, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 71 adet ile en çok Deyime yer verilen kaynak olmuştur. MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders kitaplarında ise 35 adet Deyime yer verilmiştir. Ünite 2'de Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 34, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 32 ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında 35 adet Deyim yer almaktadır. Ünite 3'te; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 27, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 35 ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında 26 adet Deyim kullanılmıştır. Ünite4'te; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 29, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 22 ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında 19

adet deyime yer verilmiştir. Ünite 5'te; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 27, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 25 ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında 15 adet Deyim kullanılmıştır. Ünite 6'da Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 18, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 39 ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders kitaplarında 12 adet Deyim kullanılmıştır. Ünite 7'de; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 25, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 31 ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında 12 adet Deyim kullanılmıştır. Ünite 8'de Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 39, Yedi İklim B2 seviyesi Ders Kitaplarında 35 ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında 21 adet Deyim kullanılmıştır. İncelenen kaynaklarda toplam; Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında 228, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında 290, MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders kitaplarında ise 175 adet Deyim kullanılmıştır. B2 seviyesi bir üst seviye olduğu için bu seviyede yer alan deyim miktarı olması gerektiği gibi B1 seviyesinde yer alan deyim miktarından fazladır. Bununla birlikte deyimler günlük hayat konuşmalarından başlayıp akademik konulara kadar her alanda çok fazla kullanılmaktadır. B1-B2 seviyesinde bir dil öğrencisi orta seviyeyi ifade eder ve ana dili konuşurlarıyla akıcı bir şekilde konuşabilmekte; iş, okul hayatı ve özel hayatıyla ilgili konuları rahatlıkla anlayabilmekte ve kendini akıcı bir şekilde ifade edebilmektedir. Buradan yola çıkılarak bakıldığında olması gerektiği gibi Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarına oranla daha fazla deyime yer verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ TARTIŞMA ÖNERİLER

Son yıllarda Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine olan önem artmıştır. Birçok kurum ve kuruluş Türkçe öğretimine yönelik çalışmalar yapmaktadır. Türkçeye olan rağbetin artmasıyla birlikte Türkçe öğretimi için hazırlanan setler, kitaplar, çevrimiçi materyaller vb. önem kazanmıştır (Eroğlu, 2022: 301). Başta Yunus Emre Enstitüsü olmak üzere birçok kurum Türkçe öğretim setleri ve kitapları hazırlamıştır. Birçok üniversite TÖMER ve DİLMER gibi dil öğretim merkezi açmıştır. Bu merkezlerde Türkçe öğretimi hız kesmeden devam etmektedir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında yabancılara Türkçe öğretimi kaynaklarının incelendiği, Türk kültürü, söz varlığı, eğitim gibi birçok alanda önemli çalışmaların yapıldığı fakat atasözü ve deyimlerin ayrıntılı bir tespitinin yapılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte Yunus Emre Enstitüsü ve Millî Eğitim Bakanlığının İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında atasözü ve deyimlerin öğretiminde hangi yöntem ve etkinliklerin kullanıldığına yönelik bir çalışmaya rastlanmamış, Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ile MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe kitaplarının karşılaştırılmasına da yer verilmemiştir. Bu çalışmada Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ile MEB İlkokul 3. Sınıf Türkçe ders kitapları atasözü ve deyimler bağlamında incelenmiş, bu ögelerin öğretiminde her iki kaynak türünde de hangi etkinlik ve yöntemlerin kullanıldığı tespit edilerek bu iki kaynak türü karşılaştırılmıştır.

Türkçe öğretimi kaynaklarında günlük hayatta kullanılan ve *'deyim'* olarak belirtilenler dışında birçok deyim paragraf ya da metin içinde bir söz öbeği veya cümle şeklinde geçmektedir. Örneğin Yedi İklim B1 seviyesi çalışma kitabında geçen *'saman altından su yürütmek'* ifadesi *'kimseye belli etmeden arkadan iş çevirmek*' anlamında kullanılan bir deyim şeklinde ifade edilirken, *'özen göstermek'* ifadesi de bir deyim olmasına rağmen bir şeyi ifade etme veya bir cümleyi açıklamada kalıp olarak kullanılmıştır (TDK, 2023). Bu da dil öğretiminde ve akademik alanda çok fazla kullanılan deyimlerin öğretimini ve farkındalığını olumsuz etkilemektedir. Deyimler gerçek anlamının dışında kullanılan ifadeler olduğu için yabancı öğrenciler akademik kaynaklarda ve Türkçe öğretim kitaplarında çok fazla yer alan deyimleri anlamakta zorluk çekmektedirler. Deyimin tanımı, günlük hayatta ve akademik alandaki yeri ve önemi öğrencilere iyice kavratılarak deyimle ilgili bolca örnek ve açıklamalara yer verilmelidir. Millî Eğitim Bakanlığının kurumlarında veya Yabancı

dil olarak Türkçe öğretimi yapan diğer kurumlarda dil öğretimi yapılırken öğretimin başından itibaren deyimin tanımı ve kapsamını öğrencilerin kavraması sağlanmalıdır. Öğrenciler gerçek anlamı dışında bir anlam ifade eden bu mecaz ifadelerin farkında olursa dilin kullanım özelliklerini daha kolay içselleştirir ve kullanır. Dil öğretim sürecinin başından itibaren deyimleri daha kolay kavrar ve bazı ifadelerin deyim olup olmadıklarına sözlükten bakmak yerine kendisi tahminde bulunarak dili ustalıkla kullanır. Örneğin, Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir öğrenci deyimlerin gerçek anlamı dışında kullanılan söz veya söz öbekleri olduğunun bilincinde olursa '*göz atmak, gözden geçirmek'* gibi ifadelerin mecaz olduğunu, bunların *'incelemek'* eylemini ifade ettiğini daha kolay kavrayacaktır. Bu sayede öğrenci deyimleri kendi diline çevirdiği zaman anlam karmaşası yaşamayacaktır.

Atasözü ve deyimler Türk dili ve kültürünün temelini oluşturan önemli yapıtaşlarındandır. Bu ifadelere yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarında ve Millî Eğitim Bakanlığının Türkçe kitaplarında önemli ölçüde yer verilmesi Türk dili ve kültürünün öğretilmesinde, gelecek nesillere aktarılmasında ve Türk dilinin varlığını sürdürmesinde büyük bir öneme sahiptir. Örneğin, *'Misafir on rızıkla gelir, birini yer dokuzunu bırakır, Misafirin geldiği eve bereket gelir*' atasözleri Türk kültüründe misafire verilen önemden, misafirin yediği ve içtiklerinin ev sahibine yük olmayacağı, aksine misafirin o eve bolluk ve bereket getirdiğine olan inançtan bahsetmektedir *(Yedi İklim B2 seviyesi ders kitabı, sayfa 50).*

Bu çalışmada atasözü ve deyimler bağlamında incelenen Türkçe öğretim kaynaklarından elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve bu bulgular, çalışmanın amaç ve alt amaçları doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 seviyesi ders kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin dağılımı nasıldır? Alt amacından hareketle incelenen Yedi İklim Türkçe Öğretimi B1 seviyesi ders kitaplarında toplamda 231 adet Deyim ve 15 adet Atasözü tespit edilmiş, atasözlerine deyimlere oranla daha az yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte atasözü ve deyimlerin ünitelere eşit miktarda ve eşit oranda dağıtılmadığı saptanmıştır (Yedi İklim B1 seviyesi kaynaklarında yer alan atasözü ve deyimlerin tamamı EK-1' de verilmiştir).

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 seviyesi ders kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin dağılımı nasıldır? Alt amacından hareketle incelenen Yedi İklim Türkçe Öğretimi B2 seviyesi ders kitaplarında toplamda 328 adet Deyim, 57 adet Atasözü tespit edilmiş, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında, Yedi İklim B1 Seviyesi Ders

Kitaplarına oranla daha fazla atasözü ve deyime yer verilmiştir. Bununla birlikte Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında atasözlerine deyimlere oranla daha az yer verildiği ve atasözü ve deyimlerin ünitelere orantısal olarak eşit dağıtılmadığı saptanmıştır (Yedi İklim B2 seviyesi kaynaklarında yer alan atasözü ve deyimlerin tamamı EK-2' de verilmiştir).

Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde (B1-B2) tespit edilen atasözü ve deyimlerin öğretiminde hangi yöntem ve etkinlikler kullanılmıştır? Alt amacından hareketle Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde (B1-B2) atasözü ve deyim öğretiminin; metinle öğretim, şarkı ve türkülerle öğretim, hikayelerle ve etkinliklerle öğretim teknikleri kullanılarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu etkinlikler; okuma, tamamlama, eşleştirme, doğru-yanlış, soru-cevap, boşluk doldurma, yazma, cümle oluşturma, bulmaca ve dinlemedir. En fazla tamamlama, yazma ve dinleme etkinliklerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde atasözlerinin resim ve açıklamalara dayalı etkinliklerle öğretimi temel alındığı görülmektedir.

MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan atasözü ve deyimlerin dağılımı nasıldır? Alt amacından hareketle ulaşılan sonuçlar şu şekildedir: MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında toplam 23 adet atasözü ve 174 adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında atasözlerinin ünitelere eşit miktarda ve oranda dağıtılmadığı, incelenen kitaplarda yer alan atasözü ve deyimlerin İlkokul 3. sınıf seviyesine göre yetersiz sayıda olduğu düşünülmektedir. Kullanılan deyim sayısının atasözlerine oranla daha fazla olduğu görülmektedir (MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe kaynaklarında yer alan atasözü ve deyimlerin tamamı EK-3'te verilmiştir).

MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında tespit edilen atasözü ve deyimlerin öğretiminde hangi yöntem ve etkinlikler kullanılmıştır? Alt amacına yönelik olarak MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında, deyim öğretiminde metinle öğretim yöntemi kullanıldığı, atasözü öğretiminde ise metin bağlamında atasözlerini vermekten ziyade etkinlikte doğrudan verilen atasözünün anlamını bulup yazma, doğru-yanlış şeklinde değerlendirme veya atasözlerini sözlü olarak ifade etme gibi etkinliklere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. MEB İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitaplarında Atasözlerinin anlamlarını öğrencilerin bulup yazmaları, sözlü olarak tahmin edip ifade etmeleri amaçlanmış ve doğru-yanlış etkinliklerine yer verilmiştir. Deyimlere ise metin içerisinde ve etkinliklerde çokça yer verildiği görülmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı İlkokul 3. sınıf Türkçe kazanımları içinde yer alan atasözleri ve deyimlerin Türkçe ders kitaplarındaki öğretim yöntem ve etkinlikleri ile Yedi İklim Türkçe Öğretim Setindeki öğretim yöntem ve etkinliklerin karşılaştırılması nasıldır? Alt amacı doğrultusunda Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ile MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitapları genel olarak karşılaştırıldığında Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde daha çok öğrencilere dil bilgisi ve Türkçe konuşmayı öğretmek amaçlanarak konuşma ve dil bilgisi öğretimine yönelik etkinliklere yer verilmiş, ilkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında ise öğrenciler ana dili konuşuru olduğu için dil bilgisi kurallarına ve konuşmaya yönelik etkinliklerden ziyade var olan dili geliştirmeye, ünitelerin ve metinlerin konusuna göre öğrenciye edindirilmek istenen kazanım ve davranışlara yönelik etkinliklere yer verilmiştir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (B1-B2) ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında atasözü ve deyim öğretiminde kullanılan metin türlerinin karşılaştırılması nasıldır? Alt amacına yönelik olarak Yedi İklim Türkçe Öğretim setinde (B1-B2) yer alan metinlerin genellikle bilgi vermeye yönelik (teknoloji, tarih, biyografi vb.), MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe kitaplarındaki metinlerin ise genellikle öğüt verici ve öğretici hikayelerden seçildiği görülmüştür. Örneğin, Yedi İklim B1 seviyesi ders kitabı sayfa 16' da 'İletişim Araçları' adlı bilgi vermeye ve üzerinde düşündürmeye yönelik metin yer alırken MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitabı sayfa 19' da 'Yalnız Köstebek' adlı öğüt verici bir metin yer almaktadır.

İncelenen Yedi İklim B1 Seviyesi Ders Kitaplarında, Yedi İklim B2 Seviyesi Ders Kitaplarında ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında deyimlere, atasözlerine oranla daha fazla yer verilmiştir. Bunun sebebi olarak deyimlerin günlük hayatta ve akademik alanda atasözlerine göre daha fazla kullanılması, atasözlerine göre daha kısa ifadeler olduğu için akılda kalıcılığının fazla olması gösterilebilir. Bununla birlikte yabancı dil öğretiminde temel, basit ve günlük kullanımlardan başlayıp karmaşık ve uzun yapılara daha sonra gidilmektedir. Bu sebeple deyimler öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini sağlamakta ve öğrenmekte oldukları dili günlük hayatta kullanabilmeleri için temel oluşturmaktadır. Atasözleri ise genellikle daha uzun, karmaşık, kültürel yönü ağır basan, öğrenilen dilin daha üst seviyelerinde kullanılan ifadelerdir. Atasözleri günlük hayatta deyimler kadar fazla kullanılmadıkları için incelenen kaynaklarda atasözlerine, deyimlere göre daha az yer verildiği düşünülmektedir. Bunun dışında deyimlere olması gerektiği gibi daha fazla sayıda yer

verilse de atasözleri dil öğretiminde ve kültür aktarımında oldukça büyük bir rol üstlenmektedir. Bu sebeple incelenen Yedi İklim B1-B2 Seviyesi Ders Kitapları ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında atasözlerinin yetersiz sayıda olduğu, bu sayının ünitelere eşit dağıtılarak arttırılması gerektiği düşünülmektedir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde (B1-B2) yer alan metinler tarih, bilim, sanat, kültürel tanıtım gibi konuları içermektedir. Metin ve etkinliklerde kullanılan atasözü ve deyimler Türk kültürünü yansıttığı ve kültürün önemli bir aktarıcısı olduğu için dil öğretiminin yanı sıra kültür aktarımına da önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Örneğin B1 seviyesi ders kitabı sayfa 137' de yer alan 'şeker gibi bir bayram' adlı dinleme metni ve etkinliklerde Türk kültüründe bayramların önemini, bayramda neler yapıldığını, bayramlaşırken hangi ifadelerin kullanıldığını öğretmek amaçlanmış ve bu bağlamda atasözü ve deyimlerden faydalanılmıştır.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde atasözü ve deyim öğretimi; metinle öğretim, şarkı ve türkülerle öğretim, hikayelerle ve etkinliklerle öğretim teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlikler; okuma, tamamlama, eşleştirme, doğru-yanlış, soru-cevap, boşluk doldurma, yazma, cümle oluşturma, bulmaca ve dinlemedir. En fazla tamamlama, yazma ve dinleme etkinliklerine yer verilmiştir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında tespit edilen atasözü ve deyimlerin amacına, yerine ve seviyesine uygun olarak verildiği, deyimlerin atasözlerine oranla daha fazla olduğu ve atasözü kullanımının yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de atasözü ve özellikle deyimlerin yarattığı anlamsal, çeviri vs. sorunların da önüne geçebilmek için bu ögelere bol bol yer verilmesi gerekmektedir. Örneğin Türkçe öğrenmekte olan bir kişiye 'yüreğim ağzıma geldi nerelerdeydin?' gibi bir cümle kurulduğunda o kişi muhtemelen bu cümleyi anlamayacaktır. Kendi diline çeviri yaptığında 'yüreği ağzına gelmek' mecaz bir ifade olduğu için yapılan çeviri bu deyimin anlamını karşılamayacaktır. Öğretim sırasında bunun gibi deyim ve bu deyimlerin açıklamalarına bolca yer verilirse atasözü ve deyimlerden kaynaklı sorunlar en aza indirgenmiş, dil öğretimi daha sağlıklı ve kolay bir şekilde gerçekleştirilmiş olur.

Günlük hayatta deyimler sık kullanılmaktadır. Türkiye'ye üniversite okumak için gelen bir TÖMER öğrencisinin bölümüne başlayabilmesi için B1-B2 seviyesinde dil yeterliliğine sahip olması gerekmektedir. Akademik kaynaklardaki konu anlatımlarında ve soru çözümlerinde deyimlerden oldukça fazla yararlanılmaktadır. Bu

sebeple deyimler hem dil öğretiminde hem de akademik alanda önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerin atasözü ve deyimleri yeterince öğrenememeleri durumunda Türk diline akademik anlamda ve günlük hayatta yeterince hâkim olamayabilir ve öğrencilerin Türkçe öğrenmeleri zorlaşabilir. Bu çalışmada da atasözü ve deyimler tespit edilerek kullanım sıklıkları belirlenmiş, atasözü ve deyimlerin Türkçe öğretimindeki yeri ve önemi ortaya konulmuştur. Atasözü ve deyimlerin Türkçe öğretiminin yanında Türk kültürü açısından önemine de vurgu yapılarak bu ögelerin kültür aktarımında önemli bir yer tuttuğu belirtilmiştir.

Atasözleri bir dilin ve kültürün önemli yapıtaşlarını oluşturduğu için Türkçe öğretimi kaynaklarında bu ögelere bolca yer verilmelidir. İncelenen kaynaklarda deyimlere her ünitede yer verilmesine rağmen, ata sözlerine bazı ünitelerde yer verilmediği görülmüş ve bu sebeple bu öğelerin ünitelere eşit bir şekilde dağıtılmadığı tespit edilmiştir.

Her dilin olduğu gibi Türkçenin de kendine özgü kullanım şekli ve diksiyon kuralları vardır. Bu kurallara uyulmadan konuşulduğunda telaffuz hataları yapılmaktadır. Bu da konuşma dilinin daha geç öğrenilmesine sebep olabilir. Türkçe, yazıldığı gibi okunan bir dil olarak bilinse de Türkçede bazı sözcükler yazıldığı gibi okunmaz. Konuşma dilinde diksiyon kurallarına dikkat ederek kelimeler ve cümleler telaffuz edilmelidir. Bu çalışma kapsamında incelenen MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinde bu kurallara dikkat edilerek seslendirmeler yapılmış fakat Yedi İklim Türkçe Öğretim setinde yer alan dinleme metinlerinde Türkçenin diksiyon kurallarına ve günlük konuşma diline dikkat edilmeden yazı dilinde olduğu gibi seslendirmeler yapılmıştır. Türkçenin bazı diksiyon kuralları şu şekildedir (Kaçmaz, 2007: 90-92):

1) Kaynaştırma ünsüzünün <y> bulunduğu sözcükte kendisinden önceki harf daralır ve o şekilde telaffuz edilir (gelmeyen= gelmiyen, yapmayan= yapmıyan gibi).
2) Gelecek zaman eki olan -ecek, kendinden önceki ünlü daraltılarak seslendirilir. (yapacak=yapıcak, görünecek= görünücek , koşacak=koşucak gibi).
3) Gelecek zaman (-ecek) ve kaynaştırma ünsüzü(-y) birlikte kullanıldığında <y>'den önceki ünlü daralarak <y> ile <e> arasındaki ünlü düşer (yapmayacak=yapmıycak, gelmeyecek= gelmiycek, durmayacak=durmıycak gibi).

Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde yer alan dinleme metinlerinde bu kurallara uyulmamış konuşma dilinden ziyade yazı diline göre seslendirmeler yapılmıştır (örneğin görücez, gidicez, yapmıycaz şeklinde seslendirmek yerine göreceğiz,

gideceğiz, yapmayacağız şeklinde, yazıldığı gibi telaffuz edilmiştir). Bir dili öğrenirken o dilin konuşma dili ve telaffuzuna dikkat etmek oldukça önemlidir. Nasıl ki İngilizce veya başka bir dili öğrenirken kelimelerin doğru bir şekilde telaffuzuna önem veriliyorsa aynı hassasiyet Türkçe için de gösterilmelidir. Bununla birlikte öğrencilerin Türkçeyi daha iyi, hızlı ve etkili kullanmaları için günlük konuşma dili, diksiyon ve telaffuz oldukça önemlidir. Bu unsurlara dikkat edilmediği taktirde öğrenciler yazı diline ve dil bilgisi kurallarına takılı kalabilir ve günlük konuşma dilini daha geç öğrenme gibi sorunlarla karşılaşabilirler.

Öneriler

Bu tezde Yedi İklim Türkçe öğretim setindeki (B1-B2) ve MEB İlkokul 3. sınıf Türkçe ders kitapları incelenerek atasözü ve deyimlerin, başta dil öğretimi olmak üzere kültür aktarımındaki önemi üzerinde durulmuş, incelenen kaynaklarda bu ögeler tespit edilmiş ve tablolaştırılmıştır. Sonraki çalışmalarda A1-A2 ve C1 düzeyleri ve ilkokulun diğer kademeleri için de benzer çalışmalar yapılarak atasözleri ve deyimlerin dil öğretimine katkısının ortaya konulması Türkçe öğretimine önemli katkılar sağlayacaktır.

Türkçe öğretimi için hazırlanan kitap ve içeriklerde atasözü ve deyimlere daha fazla yer verilmesi, kaynaklardaki içeriklerin zenginleştirilmesi, kültür aktarımı ve dil öğretimi açısından önemlidir.

Türkçe öğretim kitaplarında yer alan dinleme metinleri, öğrencilerin dinlediğini anlamaları ve telaffuzlarını geliştirmeleri açısından önemlidir. Bu sebeple dinleme metinlerindeki seslendirmeler kitapta yazıldığı gibi değil, günlük konuşmalarda söylendiği gibi yapılırsa öğrenciler kelime ve cümlelerin telaffuzlarını daha hızlı öğrenip konuşmalarını geliştirebilirler.

İlkokul çağındaki öğrenciler henüz somut işlemler döneminde olduğu için çoğunlukla mecaz anlamlar içeren atasözü ve deyimleri anlamakta zorluk çekebilirler. Bu sebeple Türkçe öğretim kitaplarında atasözü ve deyimlerin anlamları verilirken açıklamaların yanında görsellerden de bolca yararlanılması öğrencilerin atasözü ve deyimleri daha kolay anlamalarına ve öğrenmelerine katkı sağlayacaktır.

4.1. KAYNAKÇA

Açıkgöz, Sayid, E. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı: (A1-A2 Düzeyi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Tokat.

Akar, A. (2005). Türk dili tarihi. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Akdemir, Y. (2019). Senglâh Lügatinde Yer Alan Kişi Adlarının Kavram Alanları Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Journal Of Social Sciences Institute Susbıd 2019: s. 580 – 607.

Aksan, D. (1993). Türkçenin Gücü. Bilgi Yayınevi. Ankara.
Aksoy, Ö.A. Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü C. I-II-III. 1. bs. Ankara: İnkılâp Yayınevi. 1971.

Akyüz, Y. (2004). Türk Eğitim Tarihi (M.Ö. 1000- M.S. 2004). Gözden Geçirilmiş 9. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Albayrak, N. (2004). Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü. 1. bs. İstanbul: L&M Yayıncılık.

Albayrak, N. Türkiye Türkçesinde Atasözleri. 1. bs. İstanbul: Kapı Yayınları. 2009.

Altunışık, R. vd., (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Bayraktar, N. (2003). "Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi." Dil Dergisi 119. s. 58-71.

Bayraktar, S. (2015). Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi. (2). 7-23.

Beydoğan, H.Ö. (2001). Öğrenme Etkinliklerinin Planlanması. Öğretim İlke ve Yöntemleri (edit. Ocak, Gürbüz). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Biçer, N. (2012). "Hunlardan Günümüze Yabancılara Türkçe öğretimi." Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi S.1.4. s.107-133.

Bilgin, N. (2003). Sosyal Psikoloji Sözlüğü. Bağlam Yayıncılık. İstanbul.

Bulut, M. (2013). Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Önemi. Electronic Turkish Studies. 8(13).

Caferoğlu, A. (2000). Türk Dili Tarihi I-II. İstanbul: Enderun Kitabevi.

Candaş Karababa, Z.C. (2009). Yabancı Dil Olarak Türkçenin öğretimi ve Karşılaşılan Sorunlar. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt: 42 Sayı: 2.

Çağatay, S. Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler. Ankara 1978.

Çakmak, C. (2019). Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin (A1-A2) Kültür Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt: 12 Sayı: 65.

Çakmak, C. (2014). Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihçesine Genel Bir Bakış Denemesi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2. s. 167-282.

Çakmak, C. (2016). Codex Cumanıcus'un Yabancılara Türkçe Öğretimindeki Yeri. Fırat Üniversitesi I.Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu 13-14-15 Ekim 2016 Elâzığ.

Çavuşoğlu, A. (2006). Ana dili, edinimi, önemi ve geliştirilmesi. Fırat Üniversitesi İlahiyat

Çiftçi, E. (2019). Türkçenin İkinci Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan "Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe" Kitabında Kültür Aktarımı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi XI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu. Samsun.

Dağdeviren, İ. (2019). Yabancılara Türkçe öğretiminde efsane türü metinlerden hareketle kültür aktarımının değerlendirilmesi. Bursa Uludağ Üniversitesi.

Demir, Ş. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi: Yöntemler, Uygulamalar, Öğrenme ve Öğretmede Karşılaşılan Bazı Sorunlar. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi. 3 (7). 144-158.

Demir, T. (2004). Türkçe Dil Bilgisi. Ankara: Kurmay Yayınevi.

Demircan, Ö. (2013). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri. Der Yayınları, İstanbul.

Demirel, Ö. (2021). Yabancı Dil Öğretimi. 13. Baskı. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.

Demirtaş, İ. (2021). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Atasözü ve Deyimlerin Kültür Aktarımına Katkısı. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.

Durmuş, M., Okur, A., (2013). Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı.

Eker, S. (2002). Çağdaş Türk Dili (Vol. 3). Grafiker Yayınları.

Ercilasun, A. B. (2013). Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri. Dil Araştırmaları. 12(12). 17-22.

Ercilasun, A. B. (2004). Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi. Ankara: Akçağ Yay.

Eren, H. (1998). Türklük Bilimi Sözlüğü I. Yabancı Türkologlar. TDK. Ankara.

Ergin, M. (2009). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak.

Ergun, M. (1982). Atatürk Devri Türk Eğitimi. Ankara: Anakara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayını.

Eroğlu, S. (2022). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerdeki akademik Türkçe söz varlığı ile akademik Türkçe kitaplarındaki söz varlığı (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Sakarya.

Esin, B. (2015). Dil eğitiminde bir araç olarak atasözü. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Dergisi. 166. 605-628.

Göçer, A., & Moğul, S. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ile İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış. Turkish Studies: 797-810.

Gülensoy, T. (2010). Türkçe El Kitabı. 16. Baskı. Ankara: Akçağ Yayınları.

Güneş, S. (2010). Yabancı Dil Öğretiminde Deyim Öğretimi: Yöntemler, Teknikler ve Uygulamalar. Dilbilim (22), 1-15.

Gür, H. (1995). Yabancı Dil Öğretiminde Dil Sorunu. Dil Dergisi. 39, 29.

Gür, H. (1996b) Dil Öğretim Yöntemleri: Sözel Yaklaşım ve Durumsal Dil Öğretimi. Dil Dergisi. 40, 37.

Gür, H. (1996c) Dil Öğretim Yöntemleri: TelkinYöntemi. Dil Dergisi. 41, 19.

Gür, H. (1996d) Dil Öğretim Yöntemleri: Sessiz Yöntem. Dil Dergisi. 42, 36.

Güvenç, B. (2002a). İnsan ve Kültür. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Güvenç, B. (2002b). Kültürün ABC'si. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Hall, S. (1997). Diğerinin gösterisi. Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Pratikleri. 7.

Halvadžić, A. (2013). Analiza Berlitzovega Pristopa K Poučevanju Angleškega Jezika (Doctoral dissertation, A. Halvadžić).

Haviland, W., Prins, H., Walrath, D. ve McBride, B. (2008). Kültürel Antropoloji (çev. İ. Deniz Erguvan Sarıoğlu) İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Hengirmen, M. (2006). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi. Engin Yayın Evi. Ankara.

İşçi, C. (2012). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Yeni Hitit Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaçmaz, B. (2007). Türkiye Türkçesinin Yazılışı ve Okunuşu. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili. İzmir.

Kara, M. (2010). "Oyunlarla Yabancılara Türkçe Öğretimi". TÜBAR-XXVII. s.407-421.

Kenzhalin, K. (2017). Türk Dünyasında Deyim Bilimi Çalışmaları. Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi. (43). 107-124.

Korkmaz, E. (2018). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yaşanan Bazı Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi. Fen Edebiyat Fakültesi. KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 15 Sayı 1.

Korkmaz, Z. (1992). Gramer Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. vd. (1995). Türk dili ve Kompozisyon Bilgileri. Ekin Kitabevi Yayınları. Ankara.

Korkmaz, Z. (2003). Gramer Terimleri Sözlüğü. Ankara. TDK Yayınları.

Kottak, C.P. (2002). Antropoloji: İnsan Çeşitliğine Bir Bakış. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Kuş, B. (2013). Funda Kara ve Zeban-ı Türki (Kelür- Name) İnceleme -Metin- Dizin Adlı Eseri. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi. 2/1 s.296-301.

Larsen – Freeman, D. (2003). Techniques And Princliples Of Language Teaching Oxford: Oxford University Press.

Maltepe, S. (1997). Deyimlerimizin Yapısal Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mariana, B. U. D. U. Aleksandr Samoylovich: Türk dillerin sınıflandırılması: Bazı Eklemeler. Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi. (23). 1189-1197.

Melanlıoğlu, D. (2008). Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretim Programları. Eğitim ve Bilim: 64-73.

Memiş, M.R, Erdem, M.D. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler. International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer 2013.

Mutlu, K. (2016). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Benzer Atasözü ve Deyimlerin Önemi ve Polonyalılara Türkçe Öğretiminde Bunların Kullanımı. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten. 64(2). 245-268.

Nazlı, Atiye (2013). Türk Atasözlerinden Seçmeler. Ankara: Akçağ Yayınları.

Aykaç, N. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Genel Tarihçesi ve Bu Alanda Kullanılan Yöntemler. Electronic Turkish Studies. 10(3).

Özdemir, C. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihçesi. Süleyman Demirel Üniversitesi. Kaskelen – Kazakistan.

Özyetgin, A. M. (2001). Ebu Hayyan-Kitâbu'l-İdrâk li Lisâni'l-Etrâk – Fiil: Tarihi Karşılaştırmalı Bir Gramer ve Sözlük Denemesi. Ankara: KÖKSAV Tengrim Türklük Bilgisi Araştırmaları Dizisi: 3.

Peker, H. (2009). Dilbilim, Filoloji ve Hititoloji. Hititolojiye Giriş. Bölüm II. İstanbul. 37, 58.

Ruhlen, M. (2012). Dilin Kökeni: Geçmişe ve Geleceğe Bakış. Dil Araştırmaları. 10(10). 167-182.

Russell, B. (1999). Aylaklığa övgü, (Çev. Mete Engin). İstanbul: Cem Yayınevi.

Sakaoğlu, S., Alptekin, A. B. (2005). Türk Halk Edebiyatı Ders Notları. Konya. (Yayımlanmamış Ders Notları).

Samoyloviç, A. (2007). Türk Dillerinin Sınıflandırılmasına Dair Bazı Eklemeler. Dil Araştırmaları. 1(1). 175-184.

Sever, P. (2019). Yeni Hitit Dil Öğretim Seti ile Yedi İklim Dil Öğretim Setinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Nevşehir.

Sinan, Ahmet Turan (2001). Türk Atasözlerinde Geçen Deyimler. Millî Folklor. Sayı 51. Güz. s. 91-98.

Sinan, Ahmet Turan (2001a). Türkçenin Deyim Varlığı. Kubbealtı Yay. Malatya.

Stern, H. H. (1991). Fundamental Concepts Of Language Teaching. Oxford: University Press.

Köksal, D., & Varışoğlu, B. (2014). ''Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi''. (ed. Abdullah Şahin) Pegem Akademi Yayınları. Ankara. 2014.

Şeker, B. D. (2006). Kente göç etmiş bir örneklemde kültüre uyum (kültürlenme) süreçleri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 3(2). 1-31.

Şeylan, A. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Şimdiki Zamanı Öğretme Tekniği. Beykent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Dergisi: 29-48.

Tarcan, A. (2004). Yabancı Dil Öğretim Teknikler. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Tatan Özgat, O. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (A1-A2 Düzeyi). Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tekin, E., Baş, B. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kitaplarında Atasözü ve Deyimlerin Öğretim Stratejileri. Journal of Language Education and Research. 5 (2). 157-171.

Toparlı, R. vd. (1999). El-Kavaninü'l-Külliyye li-Zabti'l-lügati't-Türkiyye. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tosun, G. (2016). Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 Seviyesi Ders Kitaplarındaki Metinlerin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ulusoy, A. E. (2010). Atasözü Neydi, Ne Oldu? (What Was, And What Now İs, A Proverb). Millî Folklor. 22(88). 5-15.

Uygunkan, S. B. (2005). Kültürleme kavramı ve televizyon. Kurgu. 21(1). 198-206.

Uzun, N. E. (2012). Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri üzerine. Türkoloji Dergisi. 19(2). 115-134.

Varışoğlu, B., Şeref, İ., Gedik, M., Yılmaz, İ. (2014). Deyim ve Atasözlerinin Öğretilmesinde Görsel Bir Araç Olarak Karikatürlerin Başarıya Etkisi. Karadeniz Araştırmaları. 41(41). 226-242.

Zeynelov, F. (1993). (T.T.Aktaran Yusuf Gedikli). Türk Lehçelerinin Karşılaştırmalı Dilbilgisi. Cem Yay. İstanbul.

http://europass.cedefop.europa.eu/tr/resources/european-language-levels-cefr. (Erişim tarihi: 13.04.2023).
www.blog.cambly.com (Erişim tarihi: 03.06.2023)

www.efset.org.tr.cefr (Erişim tarihi: 21.08.2023)

www. tdk.gov.tr (Erişim tarihi: 15.11.2023)

4.2. EKLER

EK-1 Yedi İklim B1 Seviyesi Kaynaklarda Yer Alan Atasözü ve Deyimler

KAYNAK TÜRÜ	SEVİYE	TÜR	ÖGELER	ÜNİTE	SAYFA MUMARASI
Ders Kitabı	B1	Deyim	başta gelmek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	170
Ders Kitabı	B1	Deyim	elde etmek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	10
Ders Kitabı	B1	Deyim	fark etmek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	26
Ders Kitabı	B1	Deyim	haber vermek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	16
Ders Kitabı	B1	Deyim	yüzünü güldürmek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	14
Ders Kitabı	B1	Deyim	geç kalmak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	14
Ders Kitabı	B1	Deyim	merak etmek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	14
Ders Kitabı	B1	Deyim	yer almak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	10
Ders Kitabı	B1	Deyim	vakit geçirmek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	23
Ders Kitabı	B1	Deyim	şaka yapmak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	21
Ders Kitabı	B1	Deyim	ziyaret etmek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	18
Ders Kitabı	B1	Deyim	şans tanımak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	15
Ders Kitabı	B1	Deyim	adım atmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	41

Ders Kitabı	B1	Deyim	ağır olmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	172
Ders Kitabı	B1	Deyim	cevap vermek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	38
Ders Kitabı	B1	Deyim	ders vermek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	173
Ders Kitabı	B1	Deyim	ekmeğini eline almak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	29
Ders Kitabı	B1	Deyim	ele almak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	44
Ders Kitabı	B1	Deyim	gözden geçirmek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	38
Ders Kitabı	B1	Deyim	hakkın rahmetine kavuşmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	43
Ders Kitabı	B1	Deyim	hapse girmek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	173
Ders Kitabı	B1	Deyim	hoşuna gitmek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	173
Ders Kitabı	B1	Deyim	içine kapanmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	43
Ders Kitabı	B1	Deyim	karşı çıkmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	28
Ders Kitabı	B1	Deyim	kıymetini bilmek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	174
Ders Kitabı	B1	Deyim	ortaya çıkmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	174
Ders Kitabı	B1	Deyim	özür dilemek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	30
Ders Kitabı	B1	Deyim	selam vermek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	35
Ders Kitabı	B1	Deyim	sıcak bakmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	29
Ders Kitabı	B1	Deyim	teslim etmek	Ünite 2/Yorumlar	38

				ve Görüşler	
Ders Kitabı	B1	Deyim	sabahı etmek	Ünite 3/Eğitim	48
Ders Kitabı	B1	Deyim	hayal kurmak	Ünite 3/Eğitim	49
Ders Kitabı	B1	Deyim	gözünü ayırmamak	Ünite 3/Eğitim	49
Ders Kitabı	B1	Deyim	güçlük çekmek	Ünite 3/Eğitim	49
Ders Kitabı	B1	Deyim	söz dinlemek	Ünite 3/Eğitim	50
Ders Kitabı	B1	Deyim	peşinden koşmak	Ünite 3/Eğitim	51
Ders Kitabı	B1	Deyim	kendine gelmek	Ünite 3/Eğitim	51
Ders Kitabı	B1	Deyim	gönlüne göre olmak	Ünite 3/Eğitim	50
Ders Kitabı	B1	Deyim	ortaya çıkarmak	Ünite 3/Eğitim	60
Ders Kitabı	B1	Deyim	ayaklarına kara sular inmek	Ünite 3/Eğitim	63
Ders Kitabı	B1	Deyim	gurur duymak	Ünite 3/Eğitim	64
Ders Kitabı	B1	Deyim	rol oynamak	Ünite 3/Eğitim	66
Ders Kitabı	B1	Deyim	acele etmek	Ünite 3/Eğitim	175
Ders Kitabı	B1	Deyim	açık olmak	Ünite 3/Eğitim	175
Ders Kitabı	B1	Deyim	farkında olmak	Ünite 3/Eğitim	175
Ders Kitabı	B1	Deyim	geri kalmak	Ünite 3/Eğitim	175
Ders Kitabı	B1	Deyim	gözünü alamamak	Ünite 3/Eğitim	176
Ders Kitabı	B1	Deyim	kendini alamamak	Ünite 3/Eğitim	176
Ders Kitabı	B1	Deyim	Yerine getirmek	Ünite 3/Eğitim	177
Ders Kitabı	B1	Deyim	ağaç olmak	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	71
Ders Kitabı	B1	Deyim	avucunun içine almak	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	88

Ders Kitabı	B1	Deyim	bir araya getirmek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	73
Ders Kitabı	B1	Deyim	boşa gitmek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	74
Ders Kitabı	B1	Deyim	burnu büyümek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	71
Ders Kitabı	B1	Deyim	can kulağı ile dinlemek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	74
Ders Kitabı	B1	Deyim	el sürmemek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	85
Ders Kitabı	B1	Deyim	gözüne uyku girmemek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	71
Ders Kitabı	B1	Deyim	hak kazanmak	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	70
Ders Kitabı	B1	Deyim	hoş bulduk	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	72
Ders Kitabı	B1	Deyim	hoş geldiniz	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	72
Ders Kitabı	B1	Deyim	ilişki kurmak	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	178
Ders Kitabı	B1	Deyim	kilo almak	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	178
Ders Kitabı	B1	Deyim	önlem almak	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	86
Ders Kitabı	B1	Deyim	önüne geçmek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	85
Ders Kitabı	B1	Deyim	özen göstermek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	85
Ders Kitabı	B1	Deyim	saçına ak düşmek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	72
Ders Kitabı	B1	Deyim	tadını çıkarmak	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	78
Ders Kitabı	B1	Deyim	ter dökmek	Ünite 4/Gelin Tanış	71

				Olalım	
Ders Kitabı	B1	Deyim	sahip olmak	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	74
Ders Kitabı	B1	Deyim	üstüne almak	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	85
Ders Kitabı	B1	Deyim	meydana gelmek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	87
Ders Kitabı	B1	Atasözü	Komşu komşunun külüne muhtaçtır	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	88
Ders Kitabı	B1	Atasözü	Bir kahvenin kırk yıl hatırı vardır	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	88
Ders Kitabı	B1	Atasözü	Bu dünya kimseye kalmaz	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	73
Ders Kitabı	B1	Deyim	park etmek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	89
Ders Kitabı	B1	Deyim	aklı başına gelmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	102
Ders Kitabı	B1	Deyim	çileden çıkmak	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	98
Ders Kitabı	B1	Deyim	dert etmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	102
Ders Kitabı	B1	Deyim	dili tutulmak	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	97
Ders Kitabı	B1	Deyim	dünyaya gelmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	92
Ders Kitabı	B1	Deyim	ihtiyaç duymak	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	104
Ders Kitabı	B1	Deyim	karşı karşıya gelmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	100
Ders Kitabı	B1	Deyim	kendinden geçmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	102
Ders Kitabı	B1	Deyim	kendini bulmak	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	102

Ders Kitabı	B1	Deyim	kendini kaybetmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	180
Ders Kitabı	B1	Deyim	kendini tutamamak	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	102
Ders Kitabı	B1	Deyim	yerine gelmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	181
Ders Kitabı	B1	Deyim	kendi kendini yemek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	102
Ders Kitabı	B1	Deyim	kendini yiyip bitirmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	102
Ders Kitabı	B1	Deyim	peşinden gitmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	103
Ders Kitabı	B1	Deyim	altüst olmak	Ünite 6/ Kurgu	126
Ders Kitabı	B1	Deyim	can sıkmak	Ünite 6/ Kurgu	127
Ders Kitabı	B1	Deyim	göz önünde bulundurmak	Ünite 6/ Kurgu	119
Ders Kitabı	B1	Deyim	ışık tutmak	Ünite 6/ Kurgu	126
Ders Kitabı	B1	Deyim	rüya görmek	Ünite 6/ Kurgu	110
Ders Kitabı	B1	Deyim	uykuya dalmak	Ünite 6/ Kurgu	111
Ders Kitabı	B1	Deyim	zevk almak	Ünite 6/ Kurgu	119
Ders Kitabı	B1	Deyim	güle güle	Ünite 6/ Kurgu	121
Ders Kitabı	B1	Deyim	canını sıkmak	Ünite 6/ Kurgu	121
Ders Kitabı	B1	Deyim	anlamına gelmek	Ünite 7/ Kutlama	183
Ders Kitabı	B1	Deyim	bereket versin	Ünite 7/ Kutlama	140
Ders Kitabı	B1	Deyim	değer vermek	Ünite 7/ Kutlama	144
Ders Kitabı	B1	Deyim	geri kalmak	Ünite 7/ Kutlama	133
Ders Kitabı	B1	Deyim	gönül almak	Ünite 7/ Kutlama	146
Ders Kitabı	B1	Deyim	gönül vermek	Ünite 7/ Kutlama	145

Ders Kitabı	B1	Deyim	hastası olmak	Ünite 7/ Kutlama	145
Ders Kitabı	B1	Deyim	insafa gelmek	Ünite 7/ Kutlama	184
Ders Kitabı	B1	Deyim	intikam almak	Ünite 7/ Kutlama	184
Ders Kitabı	B1	Deyim	izin almak	Ünite 7/ Kutlama	134
Ders Kitabı	B1	Deyim	kına yakmak	Ünite 7/ Kutlama	142
Ders Kitabı	B1	Deyim	pes etmek	Ünite 7/ Kutlama	133
Ders Kitabı	B1	Deyim	renk katmak	Ünite 7/ Kutlama	135
Ders Kitabı	B1	Deyim	yemin etmek	Ünite 7/ Kutlama	130
Ders Kitabı	B1	Deyim	yol göstermek	Ünite 7/ Kutlama	186
Ders Kitabı	B1	Deyim	ziyafet vermek	Ünite 7/ Kutlama	135
Ders Kitabı	B1	Deyim	su gibi akmak	Ünite 7/ Kutlama	133
Ders Kitabı	B1	Deyim	işe yaramak	Ünite 7/ Kutlama	133
Ders Kitabı	B1	Deyim	sokağa dökülmek	Ünite 7/ Kutlama	135
Ders Kitabı	B1	Deyim	bir yastıkta kocamak	Ünite 7/ Kutlama	146
Ders Kitabı	B1	Deyim	ara bozmak	Ünite 8/ Ömür Dediğin	150
Ders Kitabı	B1	Deyim	baş edememek	Ünite 8/ Ömür Dediğin	150
Ders Kitabı	B1	Deyim	başına bir şey gelmek	Ünite 8/ Ömür Dediğin	165
Ders Kitabı	B1	Deyim	bir arada	Ünite 8/ Ömür Dediğin	166
Ders Kitabı	B1	Deyim	bir araya gelmek	Ünite 8/ Ömür Dediğin	186
Ders Kitabı	B1	Deyim	can vermek	Ünite 8/ Ömür Dediğin	150

Ders Kitabı	B1	Deyim	cana kıymak	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	150
Ders Kitabı	B1	Deyim	çıt çıkmamak	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	186
Ders Kitabı	B1	Deyim	hayata gözlerini yummak	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	156
Ders Kitabı	B1	Deyim	iştahı kesilmek	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	165
Ders Kitabı	B1	Deyim	kılıktan kılığa girmek	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	150
Ders Kitabı	B1	Deyim	önem vermek	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	156
Ders Kitabı	B1	Deyim	örnek olmak	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	188
Ders Kitabı	B1	Deyim	peşin hüküm	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	188
Ders Kitabı	B1	Deyim	söz vermek	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	158
Ders Kitabı	B1	Deyim	şart koşmak	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	151
Ders Kitabı	B1	Deyim	umuda kapılmak	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	161
Ders Kitabı	B1	Deyim	yatağa düşmek	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	154
Ders Kitabı	B1	Deyim	yol açmak	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	188
Ders Kitabı	B1	Deyim	yola düşmek	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	156
Ders Kitabı	B1	Deyim	yön vermek	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	188
Ders Kitabı	B1	Deyim	zaman kazanmak	Ünite 8/ Dediğin		Ömür	188

Ders Kitabı	B1	Deyim	ders almak	Ünite 8/ Ömür Dediğin	156
Ders Kitabı	B1	Deyim	damgasını vurmak	Ünite 8/ Ömür Dediğin	157
Ders Kitabı	B1	Deyim	içinden gelmek	Ünite 8/ Ömür Dediğin	161
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	kalbi küt küt atmak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	9
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	genç kalmak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	9
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	sonuç vermek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	9
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	haberi olmak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	11
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	zarar görmek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	11
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	işe yaramak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	11
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	yağmurdan kaçarken doluya tutulmak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	13
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	mücadele vermek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	20
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	sahneye çıkmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	20
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	haber almak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	20
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	ayak uydurmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	20
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	göz açtırmamak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	23
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	göz yummamak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	23

Çalışma Kitabı	B1	Deyim	taviz vermek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	23
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	düzene sokmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	23
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	görmezlikten gelmek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	23
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	Bir musibet bin nasihatten iyidir	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	26
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	uykusu kaçmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	28
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	sahip çıkmak	Ünite 3/Eğitim	37
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	saman altından su yürütmek	Ünite 3/Eğitim	39
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	ortalık karışmak	Ünite 3/Eğitim	39
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	kilo vermek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	44
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	yüzü gülmek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	44
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	yol almak	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	45
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	karşılık vermek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	45
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	aklına gelmek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	45
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	ağır işitmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	53
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	kendi derdine düşmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	55
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	üstün görmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	55

Çalışma Kitabı	B1	Deyim	kendine hâkim olmak	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	55
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	kendini beğenmek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	55
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	kendini tutmak	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	55
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	Haydan gelen huya gider	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	58
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	Teselli bulmak	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	58
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	gözünü hırs bürümek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	58
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	hak vermek	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	58
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	gözü doymak	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	58
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	elinden gelmek	Ünite 6/ Kurgu	68
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	üzerinde durmak	Ünite 6/ Kurgu	70
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	yer vermek	Ünite 6/ Kurgu	70
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	tadına bakmak	Ünite 6/ Kurgu	70
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	Akacak kan damarda durmaz	Ünite 7/ Kutlama	79
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	İyilik eden iyilik bulur	Ünite 7/ Kutlama	79
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	Arayan belasını da devasını da bulur	Ünite 7/ Kutlama	79
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	Cana geleceğine mala gelsin	Ünite 7/ Kutlama	79

Çalışma Kitabı	B1	Deyim	atı alan Üsküdar'ı geçti	Ünite 7/ Kutlama	79
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez	Ünite 7/ Kutlama	79
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	Bal tutan parmağını yalar	Ünite 7/ Kutlama	80
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	Denize düşen yılana sarılır	Ünite 7/ Kutlama	80
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	Aslan yattığı yerden belli olur	Ünite 7/ Kutlama	80
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	Acele giden ecele gider	Ünite 7/ Kutlama	80
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	huzur vermek	Ünite 7/ Kutlama	82
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	başından geçmek	Ünite 7/ Kutlama	83
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	kendini bilmek	Ünite 7/ Kutlama	84
Çalışma Kitabı	B1	Atasözü	İşleyen demir pas tutmaz	Ünite 7/ Kutlama	85
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	yol vermek	Ünite 8/ Ömür Dediğin	87
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	elden gitmek	Ünite 8/ Ömür Dediğin	87
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	canına kıymak	Ünite 8/ Ömür Dediğin	87
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	göze çarpmak	Ünite 8/ Ömür Dediğin	88
Çalışma Kitabı	B1	Deyim	yolcu etmek	Ünite 8/ Ömür Dediğin	97
Dinleme Metni	B1	Deyim	yeri gelmek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	12

Dinleme Metni	B1	Deyim	harikalar yaratmak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	12
Dinleme Metni	B1	Deyim	laf aramızda	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	12
Dinleme Metni	B1	Deyim	ad takmak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	12
Dinleme Metni	B1	Deyim	güler yüzlü	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	12
Dinleme Metni	B1	Deyim	arkadaş canlısı	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	12
Dinleme Metni	B1	Deyim	berabere kalmak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	18
Dinleme Metni	B1	Deyim	yatırım yapmak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	21
Dinleme Metni	B1	Deyim	ün kazanmak	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	21
Dinleme Metni	B1	Deyim	şansı dönmek	Ünite 1/ Haberin Var Mı?	21
Dinleme Metni	B1	Deyim	yalan dünya	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	29
Dinleme Metni	B1	Deyim	boş yere	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	29
Dinleme Metni	B1	Deyim	yüzüne gülmek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	29
Dinleme Metni	B1	Deyim	baş vurmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	37
Dinleme Metni	B1	Deyim	kıymetini bilmek	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	41
Dinleme Metni	B1	Deyim	söz konusu olmak	Ünite 2/Yorumlar ve Görüşler	41
Dinleme Metni	B1	Deyim	gözün aydın	Ünite 3/Eğitim	49

Dinleme Metni	B1	Deyim	hayırlı olsun	Ünite 3/Eğitim	49
Dinleme Metni	B1	Deyim	yola çıkmak	Ünite 3/Eğitim	49
Dinleme Metni	B1	Deyim	ileriyi görmek	Ünite 3/Eğitim	60
Dinleme Metni	B1	Deyim	elinin altında	Ünite 3/Eğitim	63
Dinleme Metni	B1	Deyim	akıl edememek	Ünite 4/Gelin Tanış Olalım	83
Dinleme Metni	B1	Deyim	hayatını kazanmak	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	93
Dinleme Metni	B1	Deyim	kolay gelsin	Ünite 5/Engelleri Kaldıralım	98
Dinleme Metni	B1	Deyim	eli ayağı dolaşmak	Ünite 6/ Kurgu	112
Dinleme Metni	B1	Deyim	bir an önce	Ünite 6/ Kurgu	112
Dinleme Metni	B1	Deyim	kan ter içinde kalmak	Ünite 6/ Kurgu	112
Dinleme Metni	B1	Deyim	başa gelmek	Ünite 6/ Kurgu	120
Dinleme Metni	B1	Deyim	aç karnına	Ünite 6/ Kurgu	121
Dinleme Metni	B1	Deyim	el ele vermek	Ünite 7/ Kutlama	132
Dinleme Metni	B1	Deyim	niyet tutmak	Ünite 8/ Ömür Dediğin	154
Dinleme Metni	B1	Deyim	yollara düşmek	Ünite 8/ Ömür Dediğin	154
Dinleme Metni	B1	Deyim	iz sürmek	Ünite 8/ Ömür Dediğin	154
Dinleme	B1	Deyim	ruhunu teslim	Ünite 8/ Ömür	154

Metni			etmek	Dediğin		
Dinleme Metni	B1	Deyim	çığlık atmak	Ünite 8/ Dediğin	Ömür	154
Dinleme Metni	B1	Deyim	önüne çıkmak	Ünite 8/ Dediğin	Ömür	154
Dinleme Metni	B1	Deyim	yataklara düşmek	Ünite 8/ Dediğin	Ömür	154
Dinleme Metni	B1	Deyim	idare etmek	Ünite 8/ Dediğin	Ömür	163
Dinleme Metni	B1	Deyim	meşgul olmak	Ünite 8/ Dediğin	Ömür	263

EK-2 Yedi İklim B2 Seviyesi Kaynaklarda Yer Alan Atasözü ve Deyimler

KAYNAK TÜRÜ	SEVİYE	TÜR	ÖGELER	ÜNİTE		SAYFA NUMARASI
Ders Kitabı	B2	Deyim	gözlerine inanamamak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum		10
Ders Kitabı	B2	Deyim	özür dilemek	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum		10
Ders Kitabı	B2	Deyim	saçlarına ak düşmek	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum		10
Ders Kitabı	B2	Deyim	hayırlısı olsun	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum		11
Ders Kitabı	B2	Deyim	yuva kurmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum		11
Ders	B2	Deyim	yazık olmak	Ünite	1/	11

Kitabı				Mesleğimde İlerliyorum		
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Nasipten öteye köy yoktur	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	12
Ders Kitabı	B2	Deyim	hayal kurmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	13
Ders Kitabı	B2	Deyim	cevap vermek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	15
Ders Kitabı	B2	Deyim	can atmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	15
Ders Kitabı	B2	Deyim	baş başa kalmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	15
Ders Kitabı	B2	Deyim	kan ter içinde kalmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	16
Ders Kitabı	B2	Deyim	ortaya koymak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	18
Ders Kitabı	B2	Deyim	peşinde koşmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	18
Ders Kitabı	B2	Deyim	harekete geçmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	18
Ders Kitabı	B2	Deyim	adım atmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	18
Ders	B2	Deyim	peşinden gitmek	Ünite	1/	18

Kitabı				Mesleğimde İlerliyorum		
Ders Kitabı	B2	Deyim	aklından çıkarmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	19
Ders Kitabı	B2	Deyim	sahip olmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	19
Ders Kitabı	B2	Deyim	geri çevirmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	19
Ders Kitabı	B2	Deyim	yol açmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	19
Ders Kitabı	B2	Deyim	pes etmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	19
Ders Kitabı	B2	Deyim	ağırlık vermek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	19
Ders Kitabı	B2	Deyim	fırsatı kaçırmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	19
Ders Kitabı	B2	Deyim	ders almak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	19
Ders Kitabı	B2	Deyim	vakit geçirmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	19
Ders Kitabı	B2	Deyim	elde etmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	19
Ders	B2	Deyim	gözden çıkarmak	Ünite	1/	19

Kitabı				Mesleğimde İlerliyorum		
Ders Kitabı	B2	Deyim	yağ çekmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Acele işe şeytan karışır	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Adamın iyisi iş başında belli olur	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Kul bunalmayınca hızır yetişmez	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Akılsız başın cezasını ayak çeker	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Altın ateşte insan mihnette belli olur	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Bin ölçüp bir biçmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Danışan dağı aşmış danışmayan yolu şaşmış	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Aşını, eşini, işini bil	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Emek olmadan yemek olmaz	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders	B2	Atasözü	Kusursuz dost arayan	Ünite	1/	20

Kitabı			dostsuz kalır	Mesleğimde İlerliyorum		
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Öfkeyle kalkan zararla oturur	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Damlaya damlaya göl olur	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	20
Ders Kitabı	B2	Deyim	eziyet etmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	22
Ders Kitabı	B2	Deyim	sahip çıkmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	22
Ders Kitabı	B2	Deyim	değer vermek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	22
Ders Kitabı	B2	Deyim	önem vermek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	23
Ders Kitabı	B2	Deyim	yol almak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	23
Ders Kitabı	B2	Deyim	ihtiyaç duymak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	23
Ders Kitabı	B2	Deyim	hayata geçirmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	24
Ders	B2	Deyim	ders vermek	Ünite	1/	25

Kitabı				Mesleğimde İlerliyorum		
Ders Kitabı	B2	Deyim	ara vermek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	28
Ders Kitabı	B2	Deyim	yer vermek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	30
Ders Kitabı	B2	Deyim	emek vermek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	32
Ders Kitabı	B2	Deyim	önüne geçmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	32
Ders Kitabı	B2	Deyim	anlam vermek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	184
Ders Kitabı	B2	Deyim	anlamına gelmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	184
Ders Kitabı	B2	Deyim	bir araya gelmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	184
Ders Kitabı	B2	Deyim	doğru bulmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	184
Ders Kitabı	B2	Deyim	fırsat çıkmak	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	184
Ders Kitabı	B2	Deyim	geri dönmek	Ünite Mesleğimde İlerliyorum	1/	184
Ders	B2	Deyim	gözü kanlanmak	Ünite	1/	184

Kitabı				Mesleğimde İlerliyorum	
Ders Kitabı	B2	Deyim	güçlük çekmek	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	184
Ders Kitabı	B2	Deyim	güven vermek	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	184
Ders Kitabı	B2	Deyim	meydan vermek	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	185
Ders Kitabı	B2	Deyim	yola çıkmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	185
Ders Kitabı	B2	Deyim	kayıtsız şartsız	Ünite 2/Değerlerimiz	36
Ders Kitabı	B2	Deyim	ortaya çıkmak	Ünite 2/Değerlerimiz	36
Ders Kitabı	B2	Deyim	can yakmak	Ünite 2/Değerlerimiz	36
Ders Kitabı	B2	Deyim	sesini çıkarmamak	Ünite 2/Değerlerimiz	40
Ders Kitabı	B2	Deyim	bir yastıkta kocamak	Ünite 2/Değerlerimiz	41
Ders Kitabı	B2	Deyim	zincire vurmak	Ünite 2/Değerlerimiz	42
Ders Kitabı	B2	Deyim	aman dilemek	Ünite 2/Değerlerimiz	42
Ders Kitabı	B2	Deyim	teslim olmak	Ünite 2/Değerlerimiz	42
Ders Kitabı	B2	Deyim	göz göze gelmek	Ünite 2/Değerlerimiz	43
Ders	B2	Deyim	sözünde durmak	Ünite	43

Kitabı				2/Değerlerimiz	
Ders Kitabı	B2	Deyim	haber vermek	Ünite 2/Değerlerimiz	46
Ders Kitabı	B2	Deyim	yüzü gülmek	Ünite 2/Değerlerimiz	48
Ders Kitabı	B2	Deyim	iyiliği dokunmak	Ünite 2/Değerlerimiz	49
Ders Kitabı	B2	Deyim	küçük görmek	Ünite 2/Değerlerimiz	49
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Ev alma komşu al	Ünite 2/Değerlerimiz	50
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Komşu komşunun külüne muhtaçtır	Ünite 2/Değerlerimiz	50
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Komşuda pişer bize de düşer	Ünite 2/Değerlerimiz	50
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Hayır söyle komşuna hayır çıksın karşına	Ünite 2/Değerlerimiz	50
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Komşu hakkı Tanrı hakkıdır	Ünite 2/Değerlerimiz	50
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Misafir on rızıkla gelir, birini yer dokuzunu bırakır	Ünite 2/Değerlerimiz	50
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Misafirin geldiği eve bereket gelir	Ünite 2/Değerlerimiz	50
Ders Kitabı	B2	Deyim	hor görmek	Ünite 2/Değerlerimiz	50
Ders Kitabı	B2	Deyim	öğüt vermek	Ünite 2/Değerlerimiz	50
Ders Kitabı	B2	Deyim	kendine gelmek	Ünite 2/Değerlerimiz	51
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Gülme komşuna gelir başına	Ünite 2/Değerlerimiz	51
Ders	B2	Atasözü	Komşunun tavuğu	Ünite	51

Kitabı			komşuya kaz görünür	2/Değerlerimiz	
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Kötü komşu insanı ev sahibi eder	Ünite 2/Değerlerimiz	51
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Hayır dile komşuna hayır gele başına	Ünite 2/Değerlerimiz	51
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Aç kurt bile komşusunu dalamaz	Ünite 2/Değerlerimiz	51
Ders Kitabı	B2	Deyim	iç içe	Ünite 2/Değerlerimiz	54
Ders Kitabı	B2	Deyim	tüyleri ürpermek	Ünite 2/Değerlerimiz	56
Ders Kitabı	B2	Deyim	geri almak	Ünite 2/Değerlerimiz	55
Ders Kitabı	B2	Deyim	ilgi görmek	Ünite 2/Değerlerimiz	56
Ders Kitabı	B2	Deyim	yer almak	Ünite 2/Değerlerimiz	56
Ders Kitabı	B2	Deyim	söz vermek	Ünite 3/Bir Ömür Böyle Geçti	61
Ders Kitabı	B2	Deyim	sözünü tutmak	Ünite 3/Bir Ömür Böyle Geçti	61
Ders Kitabı	B2	Deyim	yerli yersiz	Ünite 3/Bir Ömür Böyle Geçti	62
Ders Kitabı	B2	Deyim	serbest bırakmak	Ünite 3/Bir Ömür Böyle Geçti	62
Ders Kitabı	B2	Deyim	örnek olmak	Ünite 3/Bir Ömür Böyle Geçti	62
Ders	B2	Deyim	izin almak	Ünite 3/Bir	65

Kitabı				Ömür Geçti	Böyle	
Ders Kitabı	B2	Deyim	halden anlamak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	65
Ders Kitabı	B2	Deyim	canını sıkmak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	66
Ders Kitabı	B2	Deyim	söz sahibi olmak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	69
Ders Kitabı	B2	Deyim	aklına gelmek	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	73
Ders Kitabı	B2	Deyim	kimi kimsesi kalmamak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	73
Ders Kitabı	B2	Deyim	zeval vermemek	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	73
Ders Kitabı	B2	Deyim	zihin açıklığı	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	73
Ders Kitabı	B2	Deyim	iş görmek	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	74
Ders Kitabı	B2	Deyim	iş yapmak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	74
Ders Kitabı	B2	Deyim	söz geçirmek	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	74
Ders	B2	Deyim	el atmak	Ünite	3/Bir	74

Kitabı				Ömür Böyle Geçti	
Ders Kitabı	B2	Deyim	elini eteğini çekmek	Ünite 3/Bir Ömür Böyle Geçti	74
Ders Kitabı	B2	Deyim	fikir vermek	Ünite 3/Bir Ömür Böyle Geçti	78
Ders Kitabı	B2	Deyim	kilo almak	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	84
Ders Kitabı	B2	Deyim	kilo vermek	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	84
Ders Kitabı	B2	Deyim	fark etmek	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	84
Ders Kitabı	B2	Deyim	ölçüyü kaçırmak	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	90
Ders Kitabı	B2	Deyim	iyi gelmek	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	90
Ders Kitabı	B2	Deyim	göz atmak	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	183
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Misafir umduğunu değil bulduğunu yer	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	98
Ders Kitabı	B2	Deyim	elinden geleni yapmak	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	98
Ders	B2	Deyim	aklına esmek	Ünite	192

Kitabı				4/Mutfakta Kim Var?		
Ders Kitabı	B2	Deyim	uykuya dalmak	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?		192
Ders Kitabı	B2	Deyim	idare etmek	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?		193
Ders Kitabı	B2	Deyim	komaya girmek	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?		193
Ders Kitabı	B2	Deyim	meydana getirmek	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?		194
Ders Kitabı	B2	Deyim	keyfini çıkarmak	Ünite Tercihiniz Nedir?	5/	102
Ders Kitabı	B2	Deyim	kulak vermek	Ünite Tercihiniz Nedir?	5/	102
Ders Kitabı	B2	Deyim	gözünün içine bakmak	Ünite Tercihiniz Nedir?	5/	112
Ders Kitabı	B2	Deyim	açık olmak	Ünite Tercihiniz Nedir?	5/	112
Ders Kitabı	B2	Deyim	yerine getirmek	Ünite Tercihiniz Nedir?	5/	113
Ders Kitabı	B2	Deyim	tadını çıkarmak	Ünite Tercihiniz Nedir?	5/	113
Ders	B2	Deyim	dünyaya gelmek	Ünite	5/	113

Kitabı				Tercihiniz Nedir?	
Ders Kitabı	B2	Deyim	bir kenara bırakmak	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	113
Ders Kitabı	B2	Deyim	meydana gelmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	120
Ders Kitabı	B2	Deyim	ad almak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	121
Ders Kitabı	B2	Deyim	ilgi çekmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	123
Ders Kitabı	B2	Deyim	sesini kesmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	124
Ders Kitabı	B2	Deyim	zarar görmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	125
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Yuvarlanan taş yosun tutmaz	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	125
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Lodosun gözü yaşlı olur	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	125
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Sel gider kum kalır	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	125
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Her ağacın meyvesi olmaz	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	125
Ders	B2	Atasözü	Rüzgâr eken fırtına	Ünite 6/ Neler	125

Kitabı			biçer	Oluyor Hayatta	
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Rüzgâr esmeyince yaprak kıpırdamaz	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	125
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Ağacı kurt insanı dert yer	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	125
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Zora dağlar dayanmaz	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	125
Ders Kitabı	B2	Deyim	tarihe geçmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	130
Ders Kitabı	B2	Deyim	rekor kırmak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	130
Ders Kitabı	B2	Deyim	alev almak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	133
Ders Kitabı	B2	Deyim	şansı dönmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	133
Ders Kitabı	B2	Deyim	kaderine küsmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	133
Ders Kitabı	B2	Deyim	farkında olmak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	134
Ders Kitabı	B2	Deyim	ele almak	Ünite 6/ Neler Oluyor	134

				Hayatta	
Ders Kitabı	B2	Deyim	ortaya çıkarmak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	136
Ders Kitabı	B2	Deyim	bel bağlamak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	136
Ders Kitabı	B2	Deyim	mesken tutmak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	137
Ders Kitabı	B2	Deyim	anlamına gelmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	138
Ders Kitabı	B2	Deyim	kendini bırakmak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	138
Ders Kitabı	B2	Deyim	bakış açısı	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	138
Ders Kitabı	B2	Deyim	ayağa kalkmak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	139
Ders Kitabı	B2	Deyim	not almak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	140
Ders Kitabı	B2	Deyim	başa gelmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	197
Ders Kitabı	B2	Deyim	selam vermek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	199
Ders Kitabı	B2	Deyim	tedbir almak	Ünite 6/ Neler Oluyor	200

				Hayatta		
Ders Kitabı	B2	Deyim	ortadan kalkmak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	143
Ders Kitabı	B2	Deyim	yerinde duramamak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	145
Ders Kitabı	B2	Deyim	ödün vermek	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	147
Ders Kitabı	B2	Deyim	zaman kazanmak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	147
Ders Kitabı	B2	Deyim	gözden geçirmek	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	149
Ders Kitabı	B2	Deyim	haklı çıkmak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	151
Ders Kitabı	B2	Deyim	sözünü kesmek	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	151
Ders	B2	Deyim	bir araya getirmek	Ünite	7/	151

Kitabı				Öğrendim, Çalıştım, Başardım		
Ders Kitabı	B2	Deyim	yol göstermek	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	153
Ders Kitabı	B2	Deyim	yüzüne vurmak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	156
Ders Kitabı	B2	Deyim	çıt çıkmamak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	155
Ders Kitabı	B2	Deyim	örnek almak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	157
Ders Kitabı	B2	Deyim	haber almak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	159
Ders Kitabı	B2	Deyim	kendini göstermek	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	159
Ders Kitabı	B2	Deyim	karşı çıkmak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	201
Ders	B2	Deyim	eline geçmek	Ünite	7/	201

Kitabı				Öğrendim, Çalıştım, Başardım	
Ders Kitabı	B2	Deyim	farkına varmak	Ünite 7/ Öğrendim, Çalıştım, Başardım	201
Ders Kitabı	B2	Deyim	üzerinde durmak	Ünite 7/ Öğrendim, Çalıştım, Başardım	202
Ders Kitabı	B2	Deyim	yeri olmak	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	164
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	164
Ders Kitabı	B2	Deyim	el üstünde tutmak	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	164
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Misafir kısmeti ile gelir	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	165
Ders Kitabı	B2	Deyim	kusura bakmamak	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	165
Ders Kitabı	B2	Deyim	çat kapı	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	165
Ders Kitabı	B2	Deyim	güle güle	Ünite 8/Misafir	165

				Sever Misiniz?	
Ders Kitabı	B2	Deyim	darısı başına	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	166
Ders Kitabı	B2	Deyim	eline sağlık	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	166
Ders Kitabı	B2	Deyim	ziyade olsun	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	166
Ders Kitabı	B2	Deyim	kendi yağıyla kavrulmak	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	166
Ders Kitabı	B2	Deyim	fala bakmak	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	166
Ders Kitabı	B2	Deyim	yüzü kara	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	167
Ders Kitabı	B2	Deyim	gönül vermek	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	169
Ders Kitabı	B2	Deyim	imza atmak	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	170
Ders Kitabı	B2	Deyim	mal etmek	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	170
Ders Kitabı	B2	Deyim	ayakta tutmak	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	173
Ders Kitabı	B2	Deyim	bir arada	Ünite 8/Misafir	175

				Sever Misiniz?	
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Düşenin dostu olmaz	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	177
Ders Kitabı	B2	Atasözü	Damdan düşenin halinden damdan düşen anlar	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	177
Ders Kitabı	B2	Atasözü	El elin eşeğini türkü çağırarak ararmış	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	177
Ders Kitabı	B2	Deyim	özen göstermek	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	178
Ders Kitabı	B2	Deyim	hoşça kal	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	179
Ders Kitabı	B2	Deyim	ayak uydurmak	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	203
Ders Kitabı	B2	Deyim	başı dönmek	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	203
Ders Kitabı	B2	Deyim	helal olsun	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	204
Ders Kitabı	B2	Deyim	önde gelmek	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	205
Ders Kitabı	B2	Deyim	sağlıcakla kal	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	205
Ders Kitabı	B2	Deyim	sıfırdan başlamak	Ünite 8/Misafir	205

				Sever Misiniz?	
Ders Kitabı	B2	Deyim	vakti gelmek	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	206
Ders Kitabı	B2	Deyim	zahmet etmek	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	206
Ders Kitabı	B2	Deyim	zahmet olmak	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	206
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	hayatını kazanmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	8
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	geçimini sağlamak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	8
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	gönlünden geçmek	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	11
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	hoş görmek	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	14
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	yabana atmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	16
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	gözünü ayırmamak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	18
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	tayini çıkmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	21
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	sıkıntıya düşmek	Ünite 2/Değerlerimiz	20

Çalışma Kitabı	B2	Deyim	akıl almak	Ünite 2/Değerlerimiz	20
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	beli bükülmek	Ünite 2/Değerlerimiz	20
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	ışık tutmak	Ünite 2/Değerlerimiz	22
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	yer bulmak	Ünite 2/Değerlerimiz	24
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	darda kalmak	Ünite 2/Değerlerimiz	28
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	ne var ne yok	Ünite 2/Değerlerimiz	28
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Dost kara günde belli olurmuş	Ünite 2/Değerlerimiz	28
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	İyilik eden iyilik bulurmuş	Ünite 2/Değerlerimiz	28
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Pişmiş aşa su katılmaz	Ünite 2/Değerlerimiz	28
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Aç ayı oynamaz	Ünite 2/Değerlerimiz	28
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Bir elin nesi var iki elin sesi var	Ünite 2/Değerlerimiz	28
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Ne ekersen onu biçersin	Ünite 2/Değerlerimiz	28
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	göğüs germek	Ünite 2/Değerlerimiz	29
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Boş bir beyin şeytanın atölyesidir	Ünite 3/Bir Ömür Böyle Geçti	34
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Duvarı nem insanı gam öldürür	Ünite 3/Bir Ömür Böyle Geçti	34
Çalışma	B2	Atasözü	Aşını, eşini, işini bil	Ünite 3/Bir	34

Kitabı				Ömür Geçti	Böyle	
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Az yiyen az uyur çok yiyen çok uyur	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	34
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Zamanın değerini yapacak işi olan bilir	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	34
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Güneş girmeyen eve doktor girer	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	34
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Acele giden ecele gider	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	34
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Sağlıktan büyük zenginlik yoktur	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	34
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Cahile söz anlatmak deveye hendek atlatmaktan zordur	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	34
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	mola vermek	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	36
Çalışma Kitabı	B2	Atasözü	Bugünün işini yarına bırakma	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	34
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	gözünün yaşına bakmamak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	38
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	başında paralansın	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	41
Çalışma	B2	Deyim	turp gibi	Ünite	3/Bir	41

Kitabı				Ömür Böyle Geçti	
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	hava atmak	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	44
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	önüne düşmek	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	44
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	başında beklemek	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	47
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	mecbur olmak	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	50
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	burnunda tütmek	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	53
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	ayakta kalmak	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	53
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	gözünü alamamak	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	54
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	ağzını açmamak	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	54
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	başta gelmek	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	57
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	alt üst etmek	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	61
Çalışma	B2	Deyim	başa çıkmak	Ünite 5/	61

Kitabı				Tercihiniz Nedir?	
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	yas tutmak	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	63
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	teselli bulmak	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	63
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	temel atmak	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	63
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	acele etmek	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	64
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	meydana çıkmak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	69
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	his uyandırmak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	69
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	sıkıntı çekmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	70
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	görmezlikten gelmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	70
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	dikili ağacı olmamak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	70
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	kıtlıktan çıkmış gibi	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	70
Çalışma	B2	Deyim	dağları devirmek	Ünite 6/ Neler	70

Kitabı				Oluyor Hayatta	
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	rüzgâr ekip fırtına biçmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	70
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	kış kıyamet	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	70
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	öne sürmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	73
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	dile getirmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	73
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	umudunu kesmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	74
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	allah kavuştursun	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	74
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	yolunuz açık olsun	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	74
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	ilgi duymak	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	75
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	hoşuna gitmek	Ünite 6/ Neler Oluyor Hayatta	77
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	ayaküstü	Ünite 7/ Öğrendim, Çalıştım, Başardım	80

Çalışma Kitabı	B2	Deyim	yabana atmamak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	82
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	yer vermek	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	84
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	ziyaret etmek	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	85
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	ince eleyip sık dokumak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	88
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	gözü kara	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	88
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	kendini beğenmek	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	88
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	güven vermek	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	89
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	kötü gitmek	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	89
Çalışma	B2	Deyim	hesap sormak	Ünite	7/	89

Kitabı				Öğrendim, Çalıştım, Başardım	
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	düş görmek	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	92
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	yerinde yeller esmek	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	92
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	karşılık vermek	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	92
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	hayırlı olsun	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	93
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	bildiğini yapmak	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	94
Çalışma Kitabı	B2	Deyim	ortada kalmak	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?	96
Dinleme Metni	B2	Deyim	püf noktası	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	4
Dinleme Metni	B2	Deyim	hayatını borçlu olmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	4
Dinleme Metni	B2	Deyim	kendini bulmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	4
Dinleme Metni	B2	Deyim	kabahat bulmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	5

Dinleme Metni	B2	Deyim	ilişki kurmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	5
Dinleme Metni	B2	Deyim	hürmet etmek	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	5
Dinleme Metni	B2	Deyim	hakkından gelmek	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	5
Dinleme Metni	B2	Deyim	alçak gönüllü olmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	5
Dinleme Metni	B2	Deyim	aklından geçmek	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	5
Dinleme Metni	B2	Deyim	altını çizmek	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	5
Dinleme Metni	B2	Deyim	söz almak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	6
Dinleme Metni	B2	Deyim	kına yakmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	7
Dinleme Metni	B2	Deyim	uygun bulmak	Ünite 1/ Mesleğimde İlerliyorum	7
Dinleme Metni	B2	Deyim	ant içmek	Ünite 2/Değerlerimiz	8
Dinleme Metni	B2	Deyim	kan kardeşi	Ünite 2/Değerlerimiz	8
Dinleme Metni	B2	Deyim	anlam vermek	Ünite 3/Bir Ömür Böyle	9

				Geçti		
Dinleme Metni	B2	Deyim	karşısına almak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	9
Dinleme Metni	B2	Deyim	canı yanmak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	9
Dinleme Metni	B2	Deyim	isabet etmek	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	9
Dinleme Metni	B2	Deyim	kapıya dayanmak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	9
Dinleme Metni	B2	Deyim	canını acıtmak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	10
Dinleme Metni	B2	Deyim	dış kapının dış mandalı	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	10
Dinleme Metni	B2	Atasözü	Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	11
Dinleme Metni	B2	Deyim	kalp kırmak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	11
Dinleme Metni	B2	Deyim	hali kalmamak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	12
Dinleme Metni	B2	Deyim	yük olmak	Ünite Ömür Geçti	3/Bir Böyle	12
Dinleme Metni	B2	Deyim	eli ayağı tutmak	Ünite Ömür	3/Bir Böyle	12

				Geçti	
Dinleme Metni	B2	Deyim	bağrına basmak	Ünite 3/Bir Ömür Böyle Geçti	12
Dinleme Metni	B2	Deyim	açığa çıkarmak	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	14
Dinleme Metni	B2	Deyim	tanrı misafiri	Ünite 4/Mutfakta Kim Var?	15
Dinleme Metni	B2	Deyim	kendini atmak	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	16
Dinleme Metni	B2	Deyim	nefes almak	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	16
Dinleme Metni	B2	Deyim	elinin altında	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	16
Dinleme Metni	B2	Deyim	yola koyulmak	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	16
Dinleme Metni	B2	Deyim	parmaklarını yemek	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	17
Dinleme Metni	B2	Deyim	tuttuğunu koparmak	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	17
Dinleme Metni	B2	Deyim	gün görmek	Ünite 5/ Tercihiniz Nedir?	17
Dinleme Metni	B2	Deyim	gurur duymak	Ünite 5/ Tercihiniz	17

				Nedir?		
Dinleme Metni	B2	Deyim	riske girmek	Ünite Tercihiniz Nedir?	5/	18
Dinleme Metni	B2	Deyim	yolu düşmek	Ünite Tercihiniz Nedir?	5/	17
Dinleme Metni	B2	Deyim	hayale dalmak	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	21
Dinleme Metni	B2	Deyim	ara vermek	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	22
Dinleme Metni	B2	Deyim	tıka basa	Ünite Öğrendim, Çalıştım, Başardım	7/	22
Dinleme Metni	B2	Deyim	kırk yıllık	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?		22
Dinleme Metni	B2	Deyim	yabancılık çekmek	Ünite 8/Misafir Sever Misiniz?		25

EK-3 MEB İlkokul 3. Sınıf Kaynaklarda Yer Alan Atasözü ve Deyimler

KAYNAK TÜRÜ	SINIF SEVİYESİ	TÜR	ÖGELER	TEMA	SAYFA NUMARASI
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	yer almak	1.Tema/Erdemler	12
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	güler yüz göstermek	1.Tema/Erdemler	13
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	fikir vermek	1.Tema/Erdemler	15
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	ilgi çekmek	1.Tema/Erdemler	15
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	özen göstermek	1.Tema/Erdemler	17
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	yerine getirmek	1.Tema/Erdemler	17
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	sözünü tutmak	1.Tema/Erdemler	18
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	vakit geçirmek	1.Tema/Erdemler	19
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	cana yakın	1.Tema/Erdemler	19
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	hava kararmak	1.Tema/Erdemler	19
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	merak etmek	1.Tema/Erdemler	19
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	özür dilemek	1.Tema/Erdemler	19
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	haber vermek	1.Tema/Erdemler	19
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	söz vermek	1.Tema/Erdemler	20
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	sözünde durmak	1.Tema/Erdemler	20
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	yer vermek	1.Tema/Erdemler	20

Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	başından geçmek	1.Tema/Erdemler	21
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	günü gününe	1.Tema/Erdemler	26
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	üç aşağı beş yukarı	1.Tema/Erdemler	26
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	yediden yetmişe	1.Tema/Erdemler	26
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	elinden geleni ardına koymamak	1.Tema/Erdemler	26
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	ortaya çıkmak	1.Tema/Erdemler	27
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	canı sıkılmak	1.Tema/Erdemler	31
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	cevap vermek	1.Tema/Erdemler	34
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	örnek olmak	1.Tema/Erdemler	35
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	sözünü kesmek	1.Tema/Erdemler	35
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Birlikten kuvvet doğar	1.Tema/Erdemler	36
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Bir elin nesi var iki elin sesi var	1.Tema/Erdemler	36
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	ne olursa olsun	1.Tema/Erdemler	37
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	yola koyulmak	1.Tema/Erdemler	37
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	ayağa kalkmak	1.Tema/Erdemler	37
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Taş yerinde ağırdır	1.Tema/Erdemler	39
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Ev alma komşu al	1.Tema/Erdemler	40
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Sakla samanı gelir zamanı	1.Tema/Erdemler	40

Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Komşu komşunun külüne muhtaçtır	1.Tema/Erdemler	40
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Ak akçe kara gün içindir	1.Tema/Erdemler	40
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	dünyaya gelmek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	43
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	kendini içinde bulmak/kendini bulmak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	43
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	haberi olmak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	43
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	mücadele vermek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	44
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	aklına gelmek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	47
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	bir avuç	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	49
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	gözyaşı dökmek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	49
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	gözleri dolmak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	50
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	kucak açmak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	50
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	gurur duymak	2.Tema/Millî	50

				Mücadele ve Atatürk	
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	el ele vermek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	50
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	canla başla çalışmak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	50
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	gün görmek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	50
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	iyi gelmek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	50
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	kurban olayım	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	52
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	helal olsun	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	52
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	zincire vurmak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	52
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	söz almak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	53
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	değer vermek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	53
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	nöbet tutmak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	62

Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	sahip olmak	3.Tema/Vatandaşlık	66
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	ara vermek	3.Tema/Vatandaşlık	66
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	ağzına kadar	3.Tema/Vatandaşlık	67
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	İşleyen demir pas tutmaz	3.Tema/Vatandaşlık	71
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Emek olmadan yemek olmaz	3.Tema/Vatandaşlık	71
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Yazın başı pişenin kışın aşı pişer	3.Tema/Vatandaşlık	71
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Yazın gölge hoş, kışın çuval boş	3.Tema/Vatandaşlık	71
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	yola düşmek	3.Tema/Vatandaşlık	72
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	yol tepmek	3.Tema/Vatandaşlık	72
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	can sıkıntısı	3.Tema/Vatandaşlık	72
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	başa gelmek	3.Tema/Vatandaşlık	72
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	bir damla	3.Tema/Vatandaşlık	73
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	ortaya koymak	3.Tema/Vatandaşlık	75
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	gözlerinin içi gülmek	3.Tema/Vatandaşlık	75
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	sayıp dökmek	3.Tema/Vatandaşlık	77
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	bir ağızdan	3.Tema/Vatandaşlık	79
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	yan yana	3.Tema/Vatandaşlık	84
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	üstün tutmak	3.Tema/Vatandaşlık	84
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	yol açmak	3.Tema/Vatandaşlık	87
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	adım atmamak	3.Tema/Vatandaşlık	87
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	gözünde tütmek	4.Tema/Millî	100

				Kültürümüz	
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	kendini vermek	4.Tema/Millî Kültürümüz	100
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	kılını bile kıpırdatmamak	4.Tema/Millî Kültürümüz	104
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	sıkıntı çekmek	4.Tema/Millî Kültürümüz	105
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	dersini vermek	4.Tema/Millî Kültürümüz	105
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	çekidüzen vermek	4.Tema/Millî Kültürümüz	105
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	hoşça kalın	4.Tema/Millî Kültürümüz	106
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	başvurmak	4.Tema/Millî Kültürümüz	107
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	tatlı dil	4.Tema/Millî Kültürümüz	110
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	hep bir ağızdan	4.Tema/Millî Kültürümüz	116
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	zarar görmek	5.Tema/Doğa ve Evren	126
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	hava almak	5.Tema/Doğa ve Evren	132
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	anlayış göstermek	5.Tema/Doğa ve Evren	132
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	kapı açmak	5.Tema/Doğa ve Evren	135
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	işe yaramak	5.Tema/Doğa ve Evren	136
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	hayat vermek	5.Tema/Doğa ve Evren	138

Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	fark etmek	5.Tema/Doğa Evren	ve	139
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	kendini bulmak	6.Tema/Zaman Mekân	ve	146
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	göz kulak olmak	6.Tema/Zaman Mekân	ve	149
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	ufak tefek	6.Tema/Zaman Mekân	ve	154
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	ziyaret etmek	6.Tema/Zaman Mekân	ve	163
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	adam etmek	6.Tema/Zaman Mekân	ve	164
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	uyku tutmamak	6.Tema/Zaman Mekân	ve	166
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	kulaklarını dikmek	7.Tema/Sağlık Spor	ve	169
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	yerli yerinde	7.Tema/Sağlık Spor	ve	169
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	uykuya dalmak	7.Tema/Sağlık Spor	ve	171
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	düş görmek	7.Tema/Sağlık Spor	ve	171
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	göz kamaştırmak	7.Tema/Sağlık Spor	ve	171
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	tayini çıkmak	7.Tema/Sağlık Spor	ve	173
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Sağlık varlıktan yeğdir	7.Tema/Sağlık Spor	ve	187
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Güneş girmeyen eve doktor girer	7.Tema/Sağlık Spor	ve	187
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Görünen köy kılavuz istemez	7.Tema/Sağlık Spor	ve	187
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Damlaya	7.Tema/Sağlık	ve	187

			damlaya göl olur	Spor	
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Her şeyin başı sağlıktır	7.Tema/Sağlık ve Spor	187
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Ağaç yaşken eğilir	7.Tema/Sağlık ve Spor	187
Ders kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Can boğazdan gelir	7.Tema/Sağlık ve Spor	187
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	Kavgaya tutuşmak	7.Tema/Sağlık ve Spor	189
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	hak vermek	7.Tema/Sağlık ve Spor	190
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	öğüt vermek	8.Tema/ Bilgi ve Teknoloji	195
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	yola çıkmak	8.Tema/ Bilgi ve Teknoloji	195
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	kafasını kurcalamak	8.Tema/ Bilgi ve Teknoloji	200
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	bir araya gelmek	8.Tema/ Bilgi ve Teknoloji	209
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	uykusu gelmek	8.Tema/ Bilgi ve Teknoloji	214
Ders kitabı	3.Sınıf	Deyim	hoşuna gitmek	8.Tema/ Bilgi ve Teknoloji	214
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	peşine takılmak	1.Tema/Doğa ve Evren	11
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	yol göstermek	1.Tema/Doğa ve Evren	22
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	kollarını açmak	1.Tema/Doğa ve Evren	25
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	ileri sürmek	1.Tema/Doğa ve Evren	26
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	yorgun düşmek	1.Tema/Doğa ve Evren	27

Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	düşe kalka	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	34
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	teslim olmak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	34
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	tek tük	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	34
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	son nefesini vermek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	34
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	şehit düşmek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	39
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	yarım yamalak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	43
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	ara sıra	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	43
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	bir an	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	44
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	içinden gelmek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	44
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	iki yüzlü	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	44

Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	bağrına basmak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	44
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	hayata gözlerini yummak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	50
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	şafak atmak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	51
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	önem vermek	3.Tema/Erdemler	53
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	çoluk çocuğa karışmak	3.Tema/Erdemler	53
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	rahmetli olmak	3.Tema/Erdemler	54
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	bardaktan boşanırcasına yağmak	3.Tema/Erdemler	54
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	sözünden dönmek	3.Tema/Erdemler	55
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Sürüden ayrılanı kurt kapar	3.Tema/Erdemler	61
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	görmüş geçirmiş	3.Tema/Erdemler	63
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	buyur etmek	3.Tema/Erdemler	64
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	bağdaş kurmak	3.Tema/Erdemler	64
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	kusura bakmamak	3.Tema/Erdemler	64
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	yorgun argın	4.Tema/Millî Kültürümüz	72

Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	burnunu sokmak	4.Tema/Millî Kültürümüz	72
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	haddini bilmek	4.Tema/Millî Kültürümüz	72
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	aklını kaçırmak	4.Tema/Millî Kültürümüz	74
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	el kadar	4.Tema/Millî Kültürümüz	75
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	bozuntuya vermemek	4.Tema/Millî Kültürümüz	75
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	yan bakmak	4.Tema/Millî Kültürümüz	84
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	eksik etmemek	5.Tema/İletişim	94
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	dile getirmek	5.Tema/İletişim	94
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	geçmiş olsun	5.Tema/İletişim	101
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	eline sağlık	5.Tema/İletişim	108
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	hayırlı olsun	5.Tema/İletişim	108
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	hoş geldiniz	5.Tema/İletişim	108
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	mal olmak	5.Tema/İletişim	110
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Ayağını yorganına göre uzat	5.Tema/İletişim	110
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır	5.Tema/İletişim	110

Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim	5.Tema/İletişim	110
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Atasözü	Bir ağızdan çıkan, bin ağza yayılır	5.Tema/İletişim	110
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	dilden dile dolaşmak	5.Tema/İletişim	110
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	denk gelmek	6.Tema/Bilim ve Teknoloji	114
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	ihtiyaç duymak	6.Tema/Bilim ve Teknoloji	117
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	aklı fikri	6.Tema/Bilim ve Teknoloji	123
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	başını alıp gitmek	6.Tema/Bilim ve Teknoloji	123
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	dünyalar onun olmak	6.Tema/Bilim ve Teknoloji	123
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	haklı bulmak	6.Tema/Bilim ve Teknoloji	126
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	kıyıda köşede	7.Tema/Çocuk Dünyası	133
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	ağzında gevelemek	7.Tema/Çocuk Dünyası	133
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	hayal kurmak	7.Tema/Çocuk Dünyası	144
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	izin almak	7.Tema/Çocuk Dünyası	149
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	kendine gelmek	8.Tema/Sağlık ve Spor	153
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	aklını çelmek	8.Tema/Sağlık ve Spor	153

Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	kıyamet kopmak	8.Tema/Sağlık ve Spor	155
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	göz gözü görmemek	8.Tema/Sağlık ve Spor	155
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	adı geçmek	8.Tema/Sağlık ve Spor	157
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	tadı tuzu kalmamak	8.Tema/Sağlık ve Spor	164
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	bir o yana bir bu yana	8.Tema/Sağlık ve Spor	164
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	canına tak etmek	8.Tema/Sağlık ve Spor	165
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	ödü kopmak	8.Tema/Sağlık ve Spor	165
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	yaşını başını almak	8.Tema/Sağlık ve Spor	165
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	tir tir titremek	8.Tema/Sağlık ve Spor	165
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	çekip gitmek	8.Tema/Sağlık ve Spor	165
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	anlam vermek	8.Tema/Sağlık ve Spor	167
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	karşısına çıkmak	8.Tema/Sağlık ve Spor	167
Çalışma Kitabı	3.Sınıf	Deyim	öteden beri	8.Tema/Sağlık ve Spor	175
Dinleme Metni	3.Sınıf	Deyim	muradına ermek	1.Tema /Erdemler	33
Dinleme Metni	3.Sınıf	Deyim	ad almak	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	59

Dinleme Metni	3.Sınıf	Deyim	anlamına gelmek	2.Tema/Millî Mücadele ve Atatürk	59
Dinleme Metni	3.Sınıf	Deyim	gözüne bakmak	3.Tema Vatandaşlık	83
Dinleme Metni	3.Sınıf	Deyim	tatlı dil	4.Tema/Millî Kültürümüz	110
Dinleme Metni	3.Sınıf	Deyim	rüya görmek	4.Tema/Millî Kültürümüz	110